

ՀԻՆ ԱՍՏՎԱԾՆԵՐ

Հազարամյակ մը մեզմե առաջ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԱՐԱՆ

ՍԵՎԱՆԻ ԳԱԳԱԹԸ. ԺԱՅՌԵՐՈՒ ՄԵՋ ԱՎԵՐԱԿ ՄԸ.
ԻՐԻԿՆԱՄՈՒՏ

Վանահայրը նստած է քարի մը, ձեռքը ծնոտին ու մրախոհ
կայի վար: Կիսափուլ կամարի մը տակեն կամաց դուրս կելլե
ձերմակավորը:

Վանահայրը՝ քարձրահասակ, թավ ու ալեխառն, գլխաբաց:
ձերմակավորը նոյնպէս գլխաբաց, երկար սև մազերով,
աւորական ձևի հյուսված սև ու շքեղ մորուքով:

Վայրկյան մը երկուքն ալ լուռ կնային իրար:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - (Հեզնոտ) Կոխտն, կոխտն թագավորու-
թունդ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (Խոժոռ) Ո՞վ ես դուն:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Դիտն, դիտն: Տնս, այդ երկու-երեք խար-
լու խցիկները, չէ՞ որ դուն ես շիներ. հապա այն մատուռը, որ
շու աճապարանքն է կառուցեր. և վերջապէս, նայն, քու այդ

նոր եկեղեցիդ, որուն գմբեթը օր-օրի կբարձրանա վեր և որու գլխուն շուտով քու իսկ ձեռքովդ խաչը պիտի տնկես:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Այո՛, եթե Տերը կամենա:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Նայե՛ ու հպարտացիր: Չէ՞ որ այդ բոլորը քու կամքիդ ծնունդն է:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Ո՞վ ես դուն:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Ա՛յ, սևավոր, ինչո՞ւ ես ժողվեր գլխուդ այդ սևագգեստ ու սևահոգի մարդիկը, ինչո՞ւ ես եկեր այդ հինավուրց կղզին:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Ո՞վ ես դուն:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Ելի՛ր, ելի՛ր, քշե՛ նորեն դուրս դեպի կյանքը այդ թշվառ ու մռայլ ամբոխը: Ելե՛ք դո՛ւրս, դուք, որ զգայարանքները չորցնել կուզեք ու կրքերը մարել: Դո՛ւրս այս կղզին, դուք, որ թշնամի եք ամեն գեղեցկության, ամեն կյանքի ու շարժումի, ամեն ուժի ծնունդի: Դո՛ւրս, մի աղարտեք իմ աստվածներու այս սուրբ դրախտը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Հոս դրախտ չկա: Այս ժայռի կտորին վրա ես իմ վանքս հիմնեցի. ասկե ետքը հոս անապատ պիտի կոչվի:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Անապատ... այս ծիծղուն ծովակի ծոցին, այս թարմ արևուն դեմ: Հեռո՛ւ, կոխած տեղդ հին տաճար է աստվածներու. հեռո՛ւ հին աստվածներու շենքեն է, որ կը խոսիմ քեզի:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Հին աստվածներու ավերակներեն:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Ավերակը այս քարերն են, որ քեզիպեսներն են դարսեր, քանդվել է անոնց դարսածը: Բայց ի՛նքը կյանքի մեհյանը խորտակում չունի, ինչպես և ինքը կյանքը: Կթափին քարերը, կփոխվին անունները, բայց իրենք աստվածները կան ու կմնան:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Հոս մեռան քու աստվածներդ:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Հո՞ն ու ամեն տեղ, ուր մարդ իր ոտքը

կղնե, հո՛ն են անոնք հավերժ ու անմահ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Հոս մեռանք ու աստվածներդ, և անոնց ավերակներուն վրա ես իմ Աստծու տաճարը կառուցի: Նայե, մութին մեջեն դեռ կնշմարվի գմբեթին արդեն կազմվող սրությունը: Հոն կթագավորե միայն հոգին, հոն կթագավորե միայն Աստծու շունչը...

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Հոն կթագավորե տանջանքի գործիքը ու մահը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Տանջանքն է, որ կբարձրացնե հոգին, տառապանքն է, որ կմաքրե: Եվ կյանքի ամենեն խոր բանը մահն է:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Տառապանքը կյանքի խոցն է, իսկ մահը՝ կյանքի քայքայումը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Քու բերնով կխոսի մանուկ մարդկությունը:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Քու բերնով կխոսի ցավագար մարդկությունը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Հերիք է. ո՞վ ես դու, որ կհայիոյես: Հեռացիր, այս կղզին վրա ալ տեղ չկա քեզի ու քու աստվածներուդ:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Այս կղզին ալ նոյն աշխարհն է, ինչպես ամբողջ աշխարհը: Երկրպագե՛, մոլորվա՛ծ, հավերժ աստվածներուն:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Հեռացիր:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Խոստովանե՛, մոլորվա՛ծ, ու երկրպագե՛:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Հեռացիր:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Կուգա օրը, ու կխոստովանիս: (Աներևույթ կըլլա):

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (Կնայի շուրջը, անհանգիստ) Ո՞վ էր: Չբացավ: Տեսիլք, կասկած... (Հանկարծ վճռական) Ա՛, երբեք: Աշխարհքը մուտք չունի այս կղզին: Աշխարհքը մուտք պիտի չունենա՛ այս կղզին: Ո՛չ:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ՆՈՐ ՇԻՆՎՈՂ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ԱՌՁԵՎԸ

Մեկ կողմը փաճարի անդուռ մուտքը: Կերևան փախարակե ելարաններ: Հոս ու հոն թափված են ալրաղձ, կիսալուսշ քարեր, մաղ, գործիքներ:

Խորքը ծառեր, որոնց բուններուն մեջեն կնշմարվի ծովը:

Ամբողջ տեսարանի միջոցին քամի է, երբեմն խիստ բուռն թափով: Կլավի տերևներուն շրշոնը և ծովուն խուլ աղմուկը հեռուն:

1

Մեկ-երկու քարալուս կվազեն ծառերուն փակեն դեպի ծովուն կողմը: Տեսարանի խորքեն արագ կանցնի ժամկոչը երկար ձող մը ոսին: Եկեղեցիեն դուրս կուգա Ադամ վանականը արտորայով և աշխատելով դուրս քաշելու երկար պարան մը, որուն ծայրը ներսն է:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - (Ջերմեռանդ) Աստված հասնի օգնության: Աստված հասնի օգնության:

ՔԱՐՏԱՇ ՄԸ - (Կուգա ծովուն կողմեն ձեռքերը չորցնելով, բաց են ոտներն ու թևերը) Ձգե՛, վա՛ր ձգե՛, հայր-սուրբ, ալ կարիք չկա: Ելան, ամենքն ալ ելան ափը:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - Ամենքն ալ. կըսես, ամենքն ալ և ծովը թափվածները:

ՔԱՐՏԱՇ - Ամենքն ալ, թեև հույսերնիս բոլորովին կտրեր էինք. այնպես կատաղի ծով է. ապշած կեցեր էինք ճարահատ. ըսինք՝ հիմա զարնե պիտի ափի ժայռերուն և փշուր-փշուր ընե լաստն ալ, մեջի եղողներն ա: Ես ու իմ Աստվածը, շատ աժան պրծան:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Փանք քեզի, սուրբ Աստվածածին: Իսկ
ո՞վ էին ծովը թափվածները: Շատերը:

ՔԱՐՏԱՇ – Միայն երկուքը, մեր աբեղան ու օրիորդը:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Օրիորդը... ի՞նչ օրիորդ:

ՔԱՐՏԱՇ – Իշխանին աղջիկը:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Վայ, ամալ իշխանի հետն էր: Է,
կենդանի է, ուշքը վրա՞ն:

ՔԱՐՏԱՇ – Այո՛, երևի: Հայրն ու իր մարդիկը տարին
վանահոր խուցը: Տեսնեիր՝ ինչպե՞ս սփրթներ էր իշխանը:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Կատամկ է. խեղճը: Բայց ո՞վ կըսեր
անոնց՝ այս տեսակ եղանակով ծով դուրս գային:

2

Կմրնեն Անտոն, Մովսես ու Ծերունի վանականները:

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ – Է, ետքը, ետքը:

ԱՆՏՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – Թո՛ղ, թո՛ղ քիչ մը շունչ քաշեմ: «Ետ-
քը, ետքը» հարցնելը դուրին է. ետքը սարսափելի էր: Վայ...
կարծես թևերս ջարդված ըլլան: (Կնստի բարձր քարի մը):

*Հաջորդ պայրմության միջոցին. հոն եղողները կմրենան
պայրմողին, այլև կուգան քանի մը բանվոր, Ղազար, Դավիթ,
Զաքարիա վանականները ու կավելանան ունկնդիրներուն:*

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ – Խոսե՛, խոսե՛:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆ – Թո՛ղ, տղա՛, թո՛ղ որ ուշքի գա:

ԱՆՏՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – (Պահ մը դեմքը կծածկե ձեռքերովը
և հանկարծ բանալով) Կեսեն արդեն անցեր էինք: Մեյ մը
վեր կելլեինք ալիքներուն ծայրը, մեյ մը կիջնեինք անդունդը՝
ամենքն ալ լաստին վրա փակեր էին իրենց տեղը, սփրթներ ու
չորցեր: Ես ու աբեղան կքաշեինք թիերը որքան ուժ ունեինք:
Կամաց մը գլուխս դարձուցի, տեսա՝ կմտենայինք ափին,

բայց ինչ ափ, ալիքները, որ կուգան ու կզարնեն ժայռերուն, կարծես փրփուրի սար ըլլան դեմդ կեցած: Ինչ մեղքս պահեմ, սիրտս հալեցավ, ըսի՝ վերջացավ: Բայց հուսահատ ուժ տվի թիերուս. «Յան Հիսոն Բրիստոն» ըսի՝ «Պինդ նստեցեք, չվախսաք»: Աս ըսելուս մեյ մըն ալ տեսնեմ ահագին վիթխարի ալիք մը, կարծես հեռուն ցամաքեն փրթեր կուգար շիտակ մեր վրա... (Ուրքի ելլելով): Ալ մնացածը... ալ ինչպես ըսեմ: Գիտեմ միայն, որ լաստը հանկարծ սաստիկ թեքվեցավ, կախ ինկավ անդունդի բաց շրթունքին, հանկարծ սուր ճիչ մը, ու կարծես բան մը փրթավ մեր լաստեն ու սահեցավ այդ փոսը: «Աղջիկս, աղջիկս...»: Բարձրացավ աղմուկ, իրարանցում. ես դեռ հագիվ էի հասկցեր, որ կողքես վեր թռավ արեղան, արագ նետեց վրայեն կապան, ցատկեց ջուրը: Լաստը ուժով ձռնվեցավ, մնացի մեկ թիով, լավ է՝ ալիքը ինքը կքշեր, բայց գիտեի նորեն ետ է գալու: Եվ եթե դուք ժայռերուն վրայեն թոկը ժամանակին չհասցնեիք՝ կորած էինք մենք բոլորս ալ. կես վայրկյան մը ավելի ուշ, կես վայրկյան մը և վերջացավ...

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆ - Աստծու հրաժքը:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - Իսկ օրիո՞րդը:

ԱՆՏՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - (Հպարտ) Մեր արեղան ազատեց:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - Լողալով:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ - Այո՛, լողալով, հանեց ափը:

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ - Մի՞թե արեղան լող տալ գիտեր:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ - Ո՛րտեղեն, ո՞վ էր լսեր:

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ - Ուղղակի հրաժք է:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆ - Ձեզի կըսեմ՝ Աստծու մատը կա հողտեղ:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - Բայց աղեկ, ինչո՞ւ ճամփա ելաք այս եղանակով, Անտոն հայր-սուրբ:

ԱՆՏՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - Է՛, այնքան ըսի, համոզեցի, իշխանու-

հի սրբուհին ինքը այնքան խնդրեց, ով է լսողը: Իշխանը հրամայեց, որ մտնեն լաստը: «Եթե կվախսնաք, դուք մի գաք»: Ալ ինչպես հակառակեի, ըսի՝ Աստծու կամքը:

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ – Հապա աղջիկը:

ԱՆՏՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – Ան ալ հորը կտորը:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆ – Չէ. Տիրամոր կամքն էր ասիկա (*շտկվելով իր գավազանին վրա և ոգևորված*). Նայեցէք, ով է Տիրամոր այս տաճարը կառուցողը. մեր սրբուհի իշխանուհին չէ, ով է մեր այս վանքը շէն ու պայծառ պահողը. ով է շիներ մեր այս խուցերը, ով է, որ շարունակ ամեն մեր պետքերուն օգնության է հասեր մեզի, մենք, որ Տիրամոր աղոթող ճորտերս ենք:

ԶԱՅՆԵՐ – Իրավ է, իրավ է:

ԶԱԲԱՐԻԱ ՎԱՆԱԿԱՆ – Աստված երկար կյանք պարգևե մեր սրբուհի իշխանուհիին:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆ – Ա՛ն, որ թողեր է ամեն իշխանական կյանք ու վայելք, իր զավակներն ու իր ապարանքը ու եկեր է Տիրամոր ոտքը, հո՛ն, Ցամաքաբերդի մենության մեջ իր կյանքին վերջին կեսը նվիրելու ձգնության ու աղոթքի:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – Երկար արև մեր բարեպաշտ սրբուհիին:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆ – Ա՛յ, Տիրամայրը անո՛ր համար է, որ ցույց տվավ մեզի իր հրաշքը ազատեց ալիքներեն անոր եղբայրն ու այդ աղջիկը: Թող տեսնեն բոլոր թերահավատները ու համոզվին, որ մեր Տիրամայրը երեսն չի ձգեր իր ծառաներն ու իր աղոթողները: Անպակաս ընենք մեր աղոթքները ու թող անպակաս ընէ Ան իր օրհնությունը մեր վրայեն, անպակաս ընէ մեր սրբուհի իշխանուհիին վրայեն: Փա՛ռք մեր Տիրամոր անունին, փա՛ռք անոր Միածին որդու անունին, հավիտյանս հավիտենից:

ԽՈՒՄԲԸ – (Երկյոռած) Ամեն:

ՁԱՅՆԵՐ – Իշխանը, իշխանը:

3

Իսկույն խոսքը կրածնվի երկու մասի, կշարվի ու կկենա խոնարհ:

Կնքնեն Իշխանն ու Վանահայրը, քանի մը հեղուկորդներ ու վանականներ:

ԻՇԽԱՆԸ – (Ուղիղ դիմելով դեպի շենքը) Ասիկա է ուրեմն քրոջս այնքան սիրած ու փայփայած եկեղեցին: Կոկիկ ու սիրուն տաճար է: (Հեղուկորդներուն) Ըսի՝ այսօր տեսնեմ պիտի այս եկեղեցին և, այ, բոլոր տարերքներուն հակառակ կեցած եմ հիմա հոս ողջ և առողջ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Հանդուգն քայլ էր ըրածդ, իշխան:

ԻՇԽԱՆԸ – Ձեր անապատը ուրիշ է, վանահայր, ուրիշ է դուրսը: Դուրսը հանդուգն եղողինն է աշխարհը: Եվ վերջապես մեյ մըն ալ, ղով գիտե, երբ եմ այս կողմերը անցնելու, այնքան գործ ունիմ և զբաղում: Չտեսնեի՞ անգամ մը քրոջս եկեղեցին, չհամբուրեի՞ անգամ մը սուրբ սեղանը երթալես առաջ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Վաղը օր չէր, իշխան:

ԻՇԽԱՆԸ – Վա՞ղը, բայց ես այս իրիկուն մեկնելու եմ Ցամաքաբերդեն:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Բնջ, հիմա նորեն մտադիր ես՝ ծովն անցնիմ:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆ – Աստված չեն փորձեր, իշխան:

ԻՇԽԱՆԸ – Քավ լիցի: Դեռ քանի ժամ ունիմք. հույս ունիմ՝ ծովը կմեղմի:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Եթե քեզի չես խնայեր, պետք է խնայես զավակդ:

ԻՇԽԱՆԸ – Աղջիկս քաջ է: Քիչիկ մը վախցավ, քիչիկ մըն ալ ձեր Սևանի ջուրեն կուլ տվավ, բան չկա, երիտասարդություն

է, կանցնի: Բայց ինչ որ այսօր տեսավ ու ապրեցավ, այն, ատիկա չի անցնիր: Չէ որ իր պատանեկան հիշատակներուն ահեղ փոթորիկ մը նվիրեցի:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆ – Կյանքի հետ չեն խաղար, իշխան:

ԻՇԽԱՆԸ – Ատիկա ըսողը դո՛ւն ես, ծերո՛ւկ: Այնքան երկար ես ապրեր, որ մոռցեր ես, թե կյանքն ինքը խաղ մըն է միայն:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆ – Կյանքը խաչ մըն է, որդիս, որ պիտի կրենք մեր ուսին, մինչև Տերը կանչե մեզի, Տիրամայրը խնայեց քեզի այս անգամ, բայց այդ մեղքը մյուս անգամ չկրկնես:

ԻՇԽԱՆԸ – Եվ շնորհակալ եմ իրմեն, հա՛յր սուրբ, կաշխատիմ պարտքի տակ չմնամ: Եվ հիմա, որ ուխտի եմ եկեր իր տաճարը, չէի ուզեր եկած ըլլամ պարապ ձեռքերով: Կնվիրեմ Տիրամոր այս տաճարին կաղնի դուռ մը բարձրաքանդակ, այլև վարագույր մը ավագ խորանին, որ պիտի ըլլա թավիշ ու ոսկենկար:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆ – Օրինյալ ըլլաս: Ձեր ցեղի անունը անջինջ պիտի մնա այս պատերեն:

ԻՇԽԱՆԸ – Նաև պատվիրեր եմ իմ գործակալիս, ամեն տարի, քանի շեն է իմ տունս, տասը չափ սպիտակ ցորեն դրկվի իմ կալերես ձեր անապատը: Վայելքը ձեզի, ձեր սուրբ աղոթքը ծնողներուս ու զավակներուս:

ԱՅՆԵՐ – (*Խառն*) Աստված օրհնե ձեր ծնողներուն հիշատակը: Շեն մնա ձեր կալն ու այգին, Աստված պահե ձեր զավակները, Աստված ավելցնե ձեր ինչքն ու ստացվածքը:

ԻՇԽԱՆԸ – Իսկ հիմա... (*վանահորը*) Ո՛ր է արեղան:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Իսկոյն, իշխան, ետևեն մարդ եմ դրկեր: Այ, արդեն:

Կմպոնեն Արեղան Միմոն վանականի ու դպիրի մը ընկերակցությամբ: Արեղան մոայլ է. դեմքը անշարժ, աչքերը միշտ գեպին, փեսակ մը անկամբ:

ԻՇԽԱՆԸ – (Քիչ մը դիպելէն ետքը) Ինչ գեղեցիկ տղա ես դուն և ինչ երիտասարդ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Միաբանությանս մեջ կրտսերն է, իշխան:

ԻՇԽԱՆԸ – Է, վրադ պիտի չըլլար այդ սև վերարկուն, և ես գիտեի իմ ընելիքս: Քեզի կուտայի իմ տակիս նժույգը, կուտայի քեզի, այ իմ սեփական սուրս, որ երեսուն տարի ծառայեր է ինծի հավատարիմ, և կառնեի քեզի իմ պալատս, իբրև իմ հարազատ որդիս: Իմ սև նժույգս քու այդ կերպարանքիդ աղվոր պիտի վայլեր, իսկ ձեռքդ, կտեսնեմ, շուտով պիտի սորվեր սուրիս: Ձիս ու սուրս թե հերիք չեկա՞վ, կուտայի քեզի և աղջիկս...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Իշխան:

ԻՇԽԱՆԸ – ...Որուն կյանքը այսօր ազատեցիր: Անիկա արդեն քունը կըլլար ըստ օրինի: Դուրսը աշխարհին մեջ՝ ով ինչ վերցուց, վերցունց:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Իշխան:

ԻՇԽԱՆԸ – Գիտեմ, գիտեմ, այս սուրբ մենաստանին մեջ այս խոսքերուն տեղը չէ: Բայց ինչ ընեմ, կուզեի բան մը տամ, կուզեի բան մը ընեմ, կուզեի բանով մը երախտագետ ըլլամ այս անձնվեր, այս քաջ կտրիճին: Ափսոս, այդ սև վերարկուն կկաշկանդե իմ թևերս: (Միտենալով արեղային) Տղան, քու իշխանդ քու առջևդ շատ աղքատ է ու շատ անգոր քեզի փոխարեն մը ընելու, ինչ որ ըսել կրնամ՝ հոս ներելի չէ, ինչ որ տալ կրնամ՝ քեզի պետքը չէ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Մեզի պետք է քու ու զավկիդ երկար արևը:

ԻՇԽԱՆԸ – Աղէկ. ես քեզի պարտական մնացի, աղվոր

զգացում չէ, ես սովոր չեմ եղեր պարտական մնալու: Ինչևէ, տո՛ւր ձեռքդ, տե՛ս իմինս, ասիկա երբեք տկար չէ եղած մեր թշնամիներուն դեմ ու երբեք ալ անարդար գործ չէ տեսած, արժանի է, որ սեղմես այդ քու ձեռքովդ, որ այսօր ազատեց աղջիկս ալիքներէն: (*Պինդ կսեղմե արեղային ձեռքը*): Մտնենք, վանահայր, տաճարին ներսը:

Իշխանը, վանահայրը, հեղուորդները և վանականներէն շարտերը կմտնեն եկեղեցի:

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - (*Կամաց մը բռնելով Արեղայի թենն*) Երթանք, մենք ալ երթանք ու քիչ մը հանգստացիր: Դեռ դժգոյն ես բոլորովին, և կզգամ մարմինդ, որ դեռ կդողա:

Կես մը գրկած կրանի դուրս:

5

ՂԱԶԱՐ ՎԱՆԱԿԱՆ - (*Մտրենալով Ադամ վանականին, խորհրդավոր կերպով*) Հիմա ռորքան ժամանակ պետք է ապաշխարե արեղան, որ տաճարին մուտքը բացվի իրեն համար:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - Ապաշխարե՛. ինչո՞ւ համար,

ՂԱԶԱՐ ՎԱՆԱԿԱՆ - Չէ՛ որ ձեռք է տվեր կնկա:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - Բայց... բայց այս տեսակ դեպք...

ՂԱԶԱՐ ՎԱՆԱԿԱՆ - Ատիկա միևնույնն է, մեղքը մեղք է միշտ: (*Ավելի խորհրդավոր*) Ես տեսա, երբ իրարու փաթթված դուրս ելան ալիքներուն մեջէն: Իշխանին մարդիկը գրեթե բռնի խլեցին աղջիկը անոր թևերուն մեջէն:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - (*Չայրոյթով*) Անմիտ բաներ կխոսիս:

ԵՐՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ

ԱՐԵՂԱՅԻՆ ԽՈՒՅԸ, ԳԻՇԵՐ

Ճած ու փոքր սենյակ մը, պատերը անգաջ քար: Ճակատը փախարակե պարզ մահճակալ, վրան փոված է փուսր մը, չոր ու կարծր բարձ մը, իսկ կոշտ ծածկոցը կիսովին ինկած է գետին:

Սենյակին մեջտեղը հին կարպետի կտորի մը վրա ցածիկ ու լայն գրակալը, գրակալի վրան ալ մեծ ու բաց ձեռագիր մը:

Սենյակին մեկ կողմը փայտե կոպիտ սեղան, վրան փայտե սև խաչ մը, կավե փարչ մը և յողի ձրագը, որ կպլպլա: Մյուս կողմը սենյակի մուտքն է:

Մահճակալին գլուխը պատեն կախված է Արեղայի վերարկուն:

1

Արեղան նստած է, մահճակալին ծայրը, ձեռքերը կրծքին ծալած և աչքերը շեշտ հառած գետին: Անոր քովը փայտե ցած աթոռակի մը վրա նստած է Կոյր վանականը, շիրակ, անշարժ, երկու ձեռքը գավազանին ու գլուխը բարձր պահած:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆ – Ո՞ր են մտքերդ, արեղա՛:

ԱՐԵՂԱՆ – (Կցնցվի ու կբարձրացնե գլուխը):

ԿՈՒՅՐԸ – Նորե՛ն, նորե՛ն:

ԱՐԵՂԱՆ – Այո՛, այո՛, մեղք է. գիտեմ, մեծ մեղք: Ո՛չ, ալ չեմ մտածելու, ալ պետք չէ մտածեմ. երբեք, երբեք. պետք է ջնջեմ գլխես այսօրը, բոլորը, բոլորը, ծովը, հովը, լաստ, ալիք... ամխ, այդ ալիքները... (Հանկարծ վեր կթռչի թափով) Բայց ինչ հրաշալի բան է եղեր կովիլը անոնց հետ, երբ անոնք իրենց լույծ կուրծքը դեմ կուտան քեզի, երբ իրենց փրփուրը կզարնեն երեսիդ ու աչքերուդ, որ կուրցնեն քեզի. մեկը կցատկե ուսիդ, մյուսը կգալարի լանջիդ. մեկը կիրե, մյուսը կբաշե, կճնշե, ու

բոլորը, բոլորը ընկճել կուզեն քեզի, իսկ դուն միշտ երեսին, անոնց ելևէջքին հետ կտարութերիս՝ բազկիդ զարկերուն տակ անոնց բոլոր ծիգերը հաղթահարելով. ան, այդ կոիվը...

ԿՈՒՅՐԸ – Կոիվը կյանքի համար է, արեղան, հոս անապատ է:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Կոտրված)* Այո՛, անապատ: Մեղան քեզ, Աստված իմ, մեղան:

ԿՈՒՅՐԸ – Զգո՛ւյշ: Լավ հսկե ինքզինքիդ, արեղան, աղոթե՛:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Խաչին առջև, ծոնը իջնելով)* Ես կորսված մեղավոր մըն եմ, փրկե ինձի, Տէր. ես ինկած հանցավոր մըն եմ, օգնե ինձի, Տէր, մեղքի մեջ խեղդվող մըն եմ, բռնե ձեռքես, Տէր: Տէս, մեղքի ծովուն մեջ... մեղքի ծովուն մեջ... ծովուն... ծովուն... *(Երկու ձեռքով դեմքը բռնած կելլե ոտքի):*

ԿՈՒՅՐԸ – Ըսե՛, ըսե՛:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Հանկարծ դեմքը կրանա ու շեշտ կնայի անոր արձանի նման անշարժ դեմքին):*

ԿՈՒՅՐԸ – Ըսե՛, ըսե՛,

ԱՔԵՂԱՆ – Ըսե՛մ... ի՛նչը:

ԿՈՒՅՐԸ – Ան, ինչ որ հոդ խորքը, խորքը:

ԱՔԵՂԱՆ – Խորքը, խորքը...

ԿՈՒՅՐԸ – Ըսե՛, ըսե՛:

ԱՔԵՂԱՆ – Ո՞վ կրնա տեսներ այդքան խորքերը, ո՞վ կրնա ըսեր այդքան խորքերը:

ԿՈՒՅՐԸ – Իսկ ես կտեսնե՛մ, ես կըսե՛մ:

ԱՔԵՂԱՆ – Դո՛ւն, կո՛ւյր: *(Երգիծանքով)* Հապա ըսե՛, նայի՛մ, ինչ որ կտեսնե՛ն:

ԿՈՒՅՐԸ – *(Հայրիկ-հայրիկ)* Լաստին վրա, երբ ձեռքիդ թին ջուրը կպատռեր, ով էր հոգիիդ մեջ:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Վախցած)* Լռե՛:

ԿՈՒՅՐԸ – Որո՞ն համար այնպես կթալտար սիրտդ. շրթուն-

քիդ ինչ բառ էր փակած, երբ շուրջդ ամենքը Աստված կկանչեին, երբ դեմդ փոթորիկն էր, որ կծառանար:

ԱՔԵՂԱՆ - (*Սարսափահար*) Երևեսկ բաց ըլլային աչքերդ, որ չտեսներիր, չտեսներիր...

ԿՈՒՅՐԸ - Երբ բոլոր հայացքները երկինք էին վերացած, երբ ամենքը կսպասեին վերին օգնության, ո՞ր էին սևեռած քո աչքերդ. ո՞վ էր ան, որուն առջևը հոգիդ ծունր էր իջած:

ԱՔԵՂԱՆ - Լո՛ւ, լո՛ւ. դուն իրավունք չունիս ամեն բան տեսնելու, կարելի չէ ամեն բան տեսնել:

ԿՈՒՅՐԸ - (*Ասողոք*) Ըսե՛, ի՞նչ էր ուզածդ, ի՞նչ կփնտրեիր:

ԱՔԵՂԱՆ - (*Աղերսով*) Չգիտեմ, ոչինչ չգիտեմ, հերիք ե:

ԿՈՒՅՐԸ - Իսկ ծովուն մեջ, երբ ան օձի մը պես վզիդ փաթթված, մարմինը մարմնիդ ու շունչը շնչիդ, երբ դուն ամեն ինչ մոռցած ալիքները կպատռեիր, ըսե՛, նորե՛ն չգիտես, թե ինչ կուզեիր:

ԱՔԵՂԱՆ - (*Երազկոյր*) Ո՛չ, կհիշեմ: Կհիշեմ, ամբողջ էությանս կցանկայի, որ ալ վերջ չունենար այդ թաց ճամփան, ալ վերջ չունենար այդ վայրկյանը:

ԿՈՒՅՐԸ - Ամբարիշտ:

ԱՔԵՂԱՆ - (*Խորհրակված*): Բայց ունեցավ իր վերջը:

ԿՈՒՅՐԸ - Ու հասար ափը: Եվ երբ առին քու բեռդ թևերեդ, ու դուն ուժասպառ ինկար ավազին, արդեն դիակ մըն էիր անկենդան:

ԱՔԵՂԱՆ - Ճշմարիտ է. ինծի այդպես զգացի:

ԿՈՒՅՐԸ - Դիակ մըն ես դուն և հիմա: Մարմին մը, ուրկե ելեր է Աստծու շունչը:

ԱՔԵՂԱՆ - Ա՛յս, Աստված իմ, կորուսի հոգիս:

ԿՈՒՅՐԸ - (*Ողբի ելլնելով*) Ինկիր գետին ու կոծե՛. քուրձ հագիր ու ապաշխարե՛, իսկ ամենեն առաջ գնա իսկույն վա՛նահոր մոտ ու խոստովանե՛:

ԱՔԵՂԱՆ - Խոստովանիմ, վանահորը, ինչը, ինչո՞ւ: Ա՛, ամեն, ամեն բան, բայց այդ մեկը երբեք: Երբեք: Եվ դուն ալ, հայր սուրբ չըլլա, թե...

ԿՈՒՅՐԸ - Ես կույր եմ, խուլ ու համր, բայց գնա՛վ ինքդ վա- նահոր մոտ ու ինքնական խոստովանե՛:

ԱՔԵՂԱՆ - *(Կորուկ)* Վանահորը երբեք:

ԿՈՒՅՐԸ - Կվախնա՛ս:

ԱՔԵՂԱՆ - Ո՛չ, Բայց... բայց...

ԿՈՒՅՐԸ - Իհարկե, դուն կուզեիր պահես թաքուն սրտիդ մեկ հեռավոր խորշին մեջ քու այդ փոքրիկ նոր սրբությունդ, պահես և երկրպագես ծածուկ:

ԱՔԵՂԱՆ - Գթա՛, գթա՛ ինձի, անողորմ:

ԿՈՒՅՐԸ - Իսկ դուն քեզի կգթա՛ս, կռապա՛շտ, հիշե պատվի- րանը. «Մի՛ եղիցին քեզ այլ Աստուած բաց յինէն»:

ԱՔԵՂԱՆ - *(Կակազելով)* Մի՛ եղիցին... մի՛ եղիցին...

ԿՈՒՅՐԸ - *(Շեշտելով)* «Մի՛ արասցես քեզ կուռս ըստ ամե- նայն նմանութեան որ ինչ յերկինս ի վեր է և որ ինչ յերկրի ի խոնարհ և որ ինչ ի ջուրս ի ներքոյ յերկրի...»:

ԱՔԵՂԱՆ - *(Դողդոջ)* «Եվ որ ինչ ի ջուրս ի ներքոյ յերկրի»:

ԿՈՒՅՐԸ - *(Կամաց-կամաց երթալով դուռը)* «Զի ես եմ տէր Աստուած քո, Աստուած նախանձոտ, որ հատուցանեմ զմեղս յերիս և ի չորիս...»: *(Դուրս)*:

2

ԱՔԵՂԱՆ - *(Կերթա ծոնկի կուգա խաչելության առջև քազկապարած ու ջերմեռանդ)* «Կեցո՛ գիս, Աստուած, զի հասին ջուրք յանձն իմ, ընկալ ես ի խորս անդնդոց, ուր ոչ գոյ ինձ հանգիստ: Եկի ես ի խորս... ի խորս... ծովու... և շրջանք... ընկղմեցին գիս...» *(Զիչ-քիչ կրոպնա, կնարի ծոնկերուն և գլուխը կկախե կրծքին)*:

Խաչն ու սեղանը կամաց կսկսի մշուշապատիլ, ամեն ինչ կհատնի իրարու, և այդ մշուշի ֆոնին վրա հեղզհեղե կպարզվի աղջկան կերպարանքը: Ամբողջապես սպիտակ հագած, հագուստը պարզ, նուրբ ու ձիգ, կարծես ջրեն հանած. մազերը արձակ, խոնավ ու վրան մեկ-երկու թել ծովու խոր:

Աբեղան թեթև մը գլուխը կրարծրացնե, հանկարծ կրեսնե ու սարսափահար կցարկե ուրքի:

ԱՔԵՂԱՆ - (Ետ-ետ երթալով) Դո՛ւն... դո՛ւն...

ԱՂԶԻԿԸ - Այո՛, ես. միթե չէիր սպասեր:

ԱՔԵՂԱՆ - Ասոված իմ:

ԱՂԶԻԿԸ - Մինամկ ես:

ԱՔԵՂԱՆ - Ես... ես մինակ եմ միշտ:

ԱՂԶԻԿԸ - Ա՛յ, եկա քեզի ընկեր, և եկա այսպես կեսգիշերին, որ մինակ ըլլանք ես ու դու: Դո՛ւն, իմ քաջս, իմ արևս, իմ լուղորդս...

ԱՔԵՂԱՆ - Հերիք է:

ԱՂԶԻԿԸ - Ինչո՛ւ: Չէ՞ որ ես քեզմով է, որ հիմա կապրիմ, չէ՞ որ դո՛ւն նորեն կյանքս տվիր ինծի. և ինչ քաղցր է այդ կյանքը, որ դուն տվիր ինծի: Այս քանի՛, քանի՛ տարի ապրեր եմ ես, ամբողջ տասնյոթը տարի, և ես չգիտեի, բնավ չգիտեի, որ չէի ապրեր: Միտքդ է ցերեկը. հոն, ալիքներուն մեջ. նայե՛, մազերս խոնավ են դեռ, բռնե՛, բռնե՛, շոշափե՛:

ԱՔԵՂԱՆ - (Ետ-ետ կերթա հափշտակված՝ աղջկան նայելով):

ԱՂԶԻԿԸ - Բայց գիտես՝ ինչ ուժեղ թևեր ունիս և ինչպես ճկուն, իսկ ես դեռ այնպես հուզված եմ, դեռ այնպես հոգնած: (Կուգե նստի արեղայի անկողնին):

ԱՔԵՂԱՆ - (Արգիլել ուզելով) Օրիորդ:

ԱՂԶԻԿԸ - (Կնստի անկողնին ծայրը) Ես օրիորդ եմ ծառաներուս համար, ես օրիորդ եմ մեր հպատակներուն համար.

իմ տերս ինծի այլ կերպ պիտի կանչե:

ԱՔԵՂԱՆ – Սեդա:

ԱՂԶԻԿԸ – Վա՛յ, դուն գիտե՞ս անունս:

ԱՔԵՂԱՆ – Հայրդ քեզի այդպես կանչեց:

ԱՂԶԻԿԸ – Այո՛, Սեդա է անունս: Իսկ ի՞նչ է քու անունդ:

ԱՔԵՂԱՆ – Ինծի արեղա կկանչեն:

ԱՂԶԻԿԸ – Իսկ առա՞ջ, առա՞ջ, երբ դուն աշխարհն էիր դեռ ու աշխարհինը:

ԱՔԵՂԱՆ – Իմ աշխարհքս վանքն է եղեր միշտ, քանի խելքս կհասնի:

ԱՂԶԻԿԸ – Ասիկա՛: Ա՛, ի՞նչ սառն է հոս, ինչպե՞ս կմրսիմ:

ԱՔԵՂԱՆ – Կմրսի՛ս:

ԱՂԶԻԿԸ – Բան մը տուր վրաս, որ հոգիս տաքնա:

ԱՔԵՂԱՆ – Ես ոչինչ չունիմ:

ԱՂԶԻԿԸ – *(Առանց գլուխը դարձնելու, ետևը պատեն կախված վերարկուն մատնանիշ ընկելով)* Ա՛:

ԱՔԵՂԱՆ – Վերարկո՞ւս:

ԱՂԶԻԿԸ – Ինչպե՞ս կմրսիմ:

ԱՔԵՂԱՆ – Վերարկո՞ւս:

ԱՂԶԻԿԸ – Կվարանի՛ս: Բայց չվարանեցար կյանքդ ինծի տալու, չվարանեցար, երբ ետևես կատղած ալիքներուն մեջը նետեցիր քեզի:

ԱՔԵՂԱՆ – Ո՛չ, չվարանեցա: Ան ուրիշ էր:

ԱՂԶԻԿԸ – Այո՛, ան ուրիշ էր: Հոն կռիվ էր ու փոթորիկ, իսկ հոս լուռ է ու խաղաղ, ինչպես գերեզման: Ա՛, ի՞նչ սառն է հոս, ինչպե՞ս կմրսիմ: *(Կելլե ոտքի)*:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Կվազե դեպի վերարկուն, ձեռքը կերկարե ու նորեն վարանած կանգ կառնե)*:

ԱՂԶԻԿԸ – *(Խնդրանքով)* Բե՛ր, բե՛ր...

Արեղան հանկարծ կիպե վերարկուն ու կդառնա դեպի

աղջիկը, որ արդեն աներևոյթ է եղած: Արեղան կմնա քարացած,
վերարկուն բռնած ձեռքը առաջ պարզած:

4

Դուրսեն կլսվի ժամկոչին ձայնը, որ մեղամաղձուր ու միախառ
երգով մը ժամ կկանչէ: Չայնը հեկոզհեկոզ կմուրենա: Արեղայի
ձեռքեն կիյնա վերարկուն:

ԱՔԵՂԱՆ – (Շրթունքներուն մեջեն) Հիսոնա... (Կուզէ նորեն
չոքի խաչին դեմը, որ խելառի պես ետ կցատկէ): Ո՛հ, ո՛հ: Եթե
հանկարծ նորէն երևնա... (Դեմքը կշրջէ անկողնին կողմը)
Ա՛խ, Աստվածս երես դարձուց ինծմէ: (Հեծկլրանքով կիյնա
մահճակալին ոտքը ու դեմքը կըթաղէ անկողնին մեջ):

Դուրսեն կլսվի միշտ ժամկոչին երգը, որ հեկոզհեկոզ հեռու ու
հեռու, կթուլանա, կնվաղի ու կհալի:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՐԱՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԱՐԱՆ

ԱՂԲՅՈՒՐԻ ԳԼՈՒԽԸ

ՀԻՆԱՎՈՒՐՅ ՎԻԹԽԱՐԻ ԾԱՌԻ ՄԸ ՍՏՎԵՐԻՆ ՏԱԿ

Ծերունի վանականը նստած է ծառին տակը փայտե նստարանին ու քուն կերևա: Աղբյուրին մոտիկ խմբված են Ղազար, Մովսես, Դավիթ ու Զնքարիա վանականները և տիրացուն. կիսոսին փափսոսքով ու անհանգիստ: Անոնց քովը կեցած է Աբեղան, աչքերը գետին ու կլսե:

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ - Իրավ է, նորեն:

ՏԻՐԱՅՈՒՆ - Ցատկեր է անկողնին վրա, նստեր է կոկորդին ու սկսեր է խեղդել:

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ - Հիսուս-Քրիստոս:

ՏԻՐԱՅՈՒՆ - Խեղճը հազիվ է շունչը ազատեր:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ - Ինչ հակառակեր է չարը հայր Բարեղին, աս քանիեորդ անգամն է:

ԶԱԲԱՐԻԱ ՎԱՆԱԿԱՆ - Ինչ կերպարանքով է եղեր:

ՏԻՐԱՅՈՒՆ - Չգիտեմ, Ըսավ միայն, որ ծծումքի ծովին պես բարձրացեր է ու առաստաղի գերաններուն մեջեն կորսվեր է դուրս:

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ - Անիծվածը: Նզովվի ինքն ալ, իր կերպարանքն ալ:

ՏԻՐԱՅՈՒՆ - Ա՛, սարսափելի է, ազատում չկա իր ճանկերեն:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ - Գիշերները մինչև չնայիմ անկողնիս առկն ու ետևը՝ ես երբեք պառկիլ չեմ կրնար:

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ - Ես ալ: Անցած իրիկուն մտնեմ խուցս

ու ինչ տեսնեմ, գորշ սավանին մեջ փաթեղված կնկան մը պես կկզեր է անկյունը. լեղիս պատռեցավ. իսկույն խաչ հանեցի, աներևութացավ:

ՂԱԶԱՐ ՎԱՆԱԿԱՆ – Հա՛, այդ նզովից-արմատները կուգան կնկա կերպարանքով, կուգան խմբերով ու ալ ինչէր ըսես չեն ըներ, ինչ խայտառակություններ, ինչ գայթակղություն...

ԶԱՔԱՐԻԱ ՎԱՆԱԿԱՆ – Իսկ ինծի կերևնան միշտ մեր գյուղացիներու կերպարանքով: Գինեպան Ուսեփը, մեր դրացի Գափոն, շվի փչող կույր Ակորը, տիոլ զարնող Մինասը: Կուգան կիավաքվին գլխուս, ձեռքերնին գինի, օղի, ուտելիքներ, խորոված: Խաշվի անմահական հոտը կլեցնե խուցս, կարծես ամբողջ բակը լեցվեր են ու մատաղ կեփեն: Ալ ինչ հրամմեներ, ինչ խնդիրք, ինչ համոզել, որ անպատճառ ուտեմ: Եվ մինչև Տիրամոր անունը չի տամ, չեն չքանար չիքդառնալիքները:

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ – Պատիժ է, պատիժ: Ինչո՞ւ կտանջես մեզի, Փրկի՛չ:

ԶԱՔԱՐԻԱ ՎԱՆԱԿԱՆ – Հակառակի պես ալ, կարծես, մտքես կգողնան Տիրամոր անունը. կփնտրեմ, կփնտրեմ, հա՛, հա՛, լեզվիս ծայրն է, բայց չեմ կրնար ըսել՝ «Սուրբ կույս Մարիամ»:

ՏԻՐԱՑՈՒՆ – Ա՛խ, ո՞ր փախչի մարդ այդ գարշելիներուն ձեռքեն: Ո՞ր փախչիս, ինչպես փախչիս:

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ – Եվ ինչ կուզեն մեզմե, և անպատճառ մեզմե:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – Անպատ եկողը եկեր է սատանայեն փորձվելու, ինչպես որ ինքը Տերն մեր Հիսոս Բրիստոս:

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ – Հիսուս Բրիստոս ըլլա մեր զորավիգը:

ԽՈՒՄԲԸ – Հիսոս Բրիստոս:

ՏԻՐԱՅՈՒՆ - Եվ ամեն տեղ են, ամեն տեղ, ուր ալ որ երթաս: Ա՛յ, ինչ գիտեք, որ հիմա մեկը նստած չի հո՛ն, մեր ետևը: (*Տեղը կփոխե*): Կամ հո՛ն, քարափին ծերպերուն մեջը, կամ մեր վրան, այ, սաղարթներուն մութին մեջ: Կտեսնե՞ք... կտեսնե՞ք... մեկը հո՛ն այն մութին խորքը... կշարժվի, մեկն ալ հո՛ն, այ, աղբյուրին ակնեն, նայե՛, նայե՛, ինտո՛ր կքչքչա... (*Մարսափած եա-եպ քաշվելով աղբյուրեն*) Հիսո՛ւս Քրիստոս, Հիսո՛ւս Քրիստոս: (*Դեմ-դեմի կուգա վանահոր հետ*):

2

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (*Խոժոռ*) Ի՛նչ կա, ինչո՛ւ ես վախցեր, տիրացու:

ՏԻՐԱՅՈՒՆ - Հայր սուրբ... (*Կիյնա վանահոր ոտքերը*):

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ - Վանահայր, չարը հանգիստ չի տար մեզի:

ՂԱԶԱՐ ՎԱՆԱԿԱՆ - Ուժեղ է խարդավանանքը չարին:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (*Զգվանքով*) Դեռ միշտ այդ հին դևեն կխոսիք ինձի: (*Բարկացած*) Ոտքի՛ ելիր, տիրացու:

ՏԻՐԱՅՈՒՆ - (*Դեմքը ծածկած կեղև ոտքի*):

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (*Քիչ մը լուռ կնայի անոր, վերջը մյասներուն ու հապիկ-հապիկ*) Չարեն թող վախնա ան, ով չէ տիրեր իր մարմնին ու բնագոյներուն. սատանայի իշխանությունը բնագոյներու վրա է միայն:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆ - Իսկ ան ո՛վ է, վանահայր, որ տիրեր է իր մարմնին ու բնագոյներուն:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (*Հպարտ*) Ա՛ն, ով եկեր է այս անապատը, ծերունի՛:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆ - Մենք մարդ ենք ամենքս ալ, վանահայր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Ո՛չ, հայր սուրբ, ով եկեր է հոս ինծի հետ իմ անապատս, պետք է ավելի վեր ըլլա, քան մարդը: Իսկ չարեն թող վախճա ան, ով չէ կտրեր իր բոլոր շղթաները աշխարհքին հետ, իր անցյալին հետ, իր հուշերուն հետ, վշտերուն, իր ուրախություններուն:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆ - Իսկ ան ո՞վ է, վանահայր, որ կրցեր է կտրել այդ բոլոր շղթաները:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (*Հայարդ*) Ա՛ն, ով եկեր է այս անապատը, ծերունի՛:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆ - Մենք մարդ ենք ամենքս ալ, վանահայր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Ով մարդ է ու միայն մարդ՝ անիկա աշխարհինն է ու թող դառնա աշխարհին. ահա՛ պատրաստ է հայր Անտոնին լաստը: Ես չկանչեցի ձեզի հոս, որ հավաքվիք ու դներեն սարսափիք: (*Ոգևորված կրարձրացնե կրծքեն կախված պարզ խաչը*) Հո՛ս Տիրոջ խաչն է, հոս դներ չկան:

ԲՈԼՈՐԸ - (*Զերմեռանդ խաչ կհանեն*):

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Հոս կրքեր չկան, հոս բնագդներ չկան, հոս սուրբ հոգին է միայն, հոս միտքն է միայն, վեր խոյացող միտքը դեպի ճշմարտությունը, դեպի Աստված: Այս մեկը աղէկ հասկցեք ու սատանաները թողեք աշխարհին: Դե՛, երթաք խաղաղությամբ, և Տերը ըլլա ձեզի բոլորիդ հետ:

ԲՈԼՈՐԸ - Ամեն (*Կցովին*):

3

Վանահայրը կեցած է մինակ. կնայի անոնց երևեն Կիսրի գլուխը շարեղով, երբ քովեն կամաց մը կմոտենա Աբեղան, կծոի, զգույշ կրարձրացնե Վանահոր փեշը ու կհամբուրե:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (*Հանկարծ կզգա ու կդառնա եր*) Բ՛նչ կընես, որդիս, ի՛նչ կընես:

ԱՔԵՂԱՆ – Հայր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ինչ կուգես, որդիս, ինչ ունիս:

ԱՔԵՂԱՆ – Որքան բարձր ես դուն, հայր. որքան, որքան, բարձր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Բարձր կձգտինք մենք բոլորս, որդյակ:

ԱՔԵՂԱՆ – (*Արհամարհույ*) Ա՛, բոլորս: Քու ձայնդ ինձի կարծես երկնքեն կուգա, հեռուն, հեռուն, վերեն: Է, մենք բոլորս: Քանի խելքս կհասնի՝ եղեր եմ քու թևիդ տակը, քու խրատներուդ, քու օրինակիդ. և եղավ ժամանակ մը, երբ կարծեցի, թե ես ալ հասնելու եմ այդ բարձունքները...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Իսկ հիմա, որդիս:

ԱՔԵՂԱՆ – Հիմա... հիմա... (*Կտրուկ*) Ես քու որոնած վերիններեն չեմ, հայր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ինչեր կխոսիս, տղաս, կբամբասես ինքդ քեզի, դո՛ւն, իմ ընտրյալս, դո՛ւն, որ այս ամենուն մեջ ամենեն ավելի վեր սավառնողն ես եղեր:

ԱՔԵՂԱՆ – Սավառնողը... գուցե՛, երբ թևերս ազատ էին ու թեթև:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Է, հիմա ինչ եղան թևերդ:

ԱՔԵՂԱՆ – Հիմա... հիմա թևերս թրջվեցան, հայր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Թրջվեցա՛ն:

ԱՔԵՂԱՆ – (*Խորհրդավոր ու մոլորենայլով*) Հիմա ես ալ կվախնամ, հայր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Կվախնամ, դո՛ւն ալ, սատանայեն:

ԱՔԵՂԱՆ – Սատանա՛մ, ո՛չ. ոչ սատանայեն:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Հապա՛մ:

ԱՔԵՂԱՆ – Ես... ես կվախնամ... ծովեն:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ծովեն:

ԱՔԵՂԱՆ – Ծովեն: Հոն ալիքներ կան, փոթորիկ և՛ հուզում. և՛ կռիվ և՛ ... և... ամեն ինչ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Կհասկնամ, որդյակ, անցած օրվան դեպքը ցնցեր է հոգիդ, կանցնի, ի՞նչ կապ բու ու ծովուն մեջ: Թարմ է սիրտդ, գթոտ ու կարեկից ու ազատեցիր քեզի նման մանուկ էակ մը մահեն. օրհնյալ ըլլաւ:

ԱՔԵՂԱՆ - Բայց այդ օրեն, հայր, ինծի կթվի թե ծովը... ծովը սիրտն է բնութայան:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - *(Շեշտ կդիպե Արեղան ու քիչ մը խիստ)* Դուն նայե երկինք, որդի. երկինքը միտքն է բնութայան, խոր ու խաղաղ:

ԱՔԵՂԱՆ - Այո՛, խոր ու խաղաղ, երբ ծավի պայծառ է երկինքը, իսկ իմ մտքերս ավելի կնմանին թխպոտ օրերուն, երբ հոն ալ ամեն բան պղտոր է ու խառնակ: *(Կուրլած)* Ես քու որոնած վերիններեն չեմ, հայր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Ատիկա ըսողը դուն ես, արեղա՛: Դուն, որ եմ հպարտությունս ես եղեր, որուն հոգին ես եմ խմորեր, որուն մեջ իմ ամենաթանկագին մտածումներս եմ դրեր, իմ սեփական հոգիս եմ դրեր, և որ ինձմե ետքը իմ գործիս շարունակողն է ըլլալու: Համեստությունը ես կսիրեմ, արեղա, բայց իմ ժառանգս եղողի մը քերներն ավելի խոյանք ունեցող խոսքեր կուզեի լսեմ:

ԱՔԵՂԱՆ - *(Հանկարծ դեմքը ծածկելով ու հեծկլտալով)* Ա՛խ, դուն դեռ չգիտես... դուն դեռ չգիտես, հայր...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - *(Բոլորովին այլայլած կողովի և հանկարծ խիստ)* Ինծի նայե՛, տեսնեմ, նայե աչքերուս:

ԱՔԵՂԱՆ - *(Կհեկեկա):*

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Միթե, միթե ճշմարիտ է կասկածս, Արեղա՛, նայե աչքերուս:

ԱՔԵՂԱՆ - *(Կհեկեկա):*

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Այսպես թո՛ւյլ, այսպես խեղճ... Դուն, որու հոգին ես որձաքարի պես ամուր կկարծեի, անարատ

ու կույս բացառիկ հոգի մը. ու գլուխդ հալարտ ցցած վեր, դեպի երկինք, աշխարհքի ծովուն մեջ, ինչպես իմ այս կույս ու մենավոր կղզիս այս ծովուն մեջ: Թշվառական, խոնարհել կուգես այդ գեղեցիկ, այդ հալարտ գլուխը ցած, այս ցածի ծովուն դեմ, այն վերերեն, ուր մեր Աստվածն է...

ԱՔԵՂԱՆ - Աստված երեսը դարձուց ինձմե:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Լո՛ւ, լո՛ւ, Այդպես խախտու, այդպես ողորմելի... առաջին իսկ փորձումի՛ն:

ԱՔԵՂԱՆ - (Ծոսնր իջնելով) Հայր...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (Ետ կքաշվի) Ելի՛ր, ելի՛ր, ես քեզի շատ եմ տեսեր ծունկերուս քովը, բայց ո՛չ այդպես, ո՛չ այդպես: Ես քեզի այդպես չեմ կրնար տեսնել: Ելի՛ր, ելի՛ր:

ԱՔԵՂԱՆ - (Կեղև ուրքի):

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Եվ հեռացիր: Գնա՛, եղի՛ր նորեն այնպես, ինչպես որ էիր, նորը եկուր ինձի: Այնպես, ինչպես որ էիր... այնպես, ինչպես որ էիր... (Խոսքը կկտրե ու կկենսա անշարժ ու խոժոռ):

ԱՔԵՂԱՆ - (Լուռ ու գլխահակ կամաց կհեռանա):

4

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Աշխարհքը... աշխարհքն է, որ կուգե մտնե կղզիս: Հո՛ն սատանաները, հո՛ն այդ աղջիկը... և աբեղան... իմ աբեղան... այդ աբեղան... Ո՛չ, անկարելի է: (Դառնալով դեպի վեր. դեպի կղզիին գագաթը) Է՛յ, դո՛ւն, դո՛ւն, ի՛նչպես է քու անունդ, դո՛ւն, ճերմակավո՛ր. ո՛չ, աս պատահմունք մըն է միայն, չուրախանաս, դիպված մը անցավոր ու պատահական. չուրախանա՛ն...

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ

ԺԱՅՈՒՆՆԵՐ ՄԵՋ ԾՈՎԱՓԻ ՄԸ ԿՏՈՐԸ

Ձախ կողմը սեպ-բարձր քարափ, աջ՝ ցրիվ ժայռակույրեր. մեջքեղը փափարակ ավազուր, ճակարը ծովն է մինչև ժայռերուն ուրբը, խորքը սարերու հեռանկար:

Պայծառ արև իրիկուն է: Ժայռերը, ծառերը, ծովը և ամեն ինչ ողողված են արևի նարինջ -կարմիր շողերուն մեջ, որոնց գոյները ամբողջ փեսարանի միջոցին թեթև մը կփոխվին ու կվառնին:

1

Քիչ մը արեն փեսարանը պարսպ է: Կլավի աղջիկներու սուր քրքիջ ու աղմուկ: Աջ կողմի ցածիկ ժայռերեն մեկուն վրա կերևա միգանուշ մը, կնայի աշխույժ շուրջը ու եր դառնալով ձեռքերը խողովակաձև կդնե բերնին ու ձայն կուրա:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Հո՛ո՛, հո՛ո՛:

Կից ժայռին կերևա ուրիշ միգանուշ մը, որ ժիր ու թովռուն ձեռքով կրնե ու կկանչե դեպի հեռուն:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Ա՛յս կողմը, ա՛յս կողմը:

Ու երկուքն ալ ձեռք-ձեռքի թեթև մը կցարկեն ավազուրին վրա:

Մինչ նոյն ժայռերու վրայեն ու երևեն ներս կթափին հալ-հալ ու խմբով միգանուշները, նուրբ ու թեթև, ձկուն ու շարժուն. հագած են բաց-կապույտ կամ բաց-կանաչ՝ ցանցնված փրփուր զարդերով, բոլորն ալ հերարձակ նոյն գոյնի ժապավեններով: Կցարկեն, կվազեն, կնետվին. ծիծաղ, հրմշտուք:

Նոյն ժայռին ծայրը կերևա Աբեղան իր հալածողներուն ձեռքեն փախչողի մը պես: Երևեն ուրիշ միգանուշներ:

Աբեղան կնայի ժայռեն, կշրապե վար իջնե, կգայթի ցած

ու նախած կմնա ժայռի ուրքին: Ընդհանուր կայսրառ քրքիջ ու զվարթ իրարանցում:

Աբեղան կամաց կելլե ինկած փեղեն մռայլ ու շվար. և հոսսահայր շարժումով մը ձեռքով կգոցե աչքերը:

Կլոեն բոլորը ու կանշարժանան:

ԵՐՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - (Կամաց կմոլենա Աբեղային ու կկանչե ականջին) Սեդա:

ԱՔԵՂԱՆ - (Կցնցվի ու անմիջապես կբանա աչքերը):

Ընդհանուր քրքիջ, որ իսկոյն կզսպվի:

ՄԻԳԱՆՈՒՇՆԵՐ - (Զանազան կողմերե ու դիրքերե իրար արձագանքելով) Սեդա... Սեդա... Սեդա...

ԱՔԵՂԱՆ - Կորեք, չքացեք, հանուն Հիսուսի Քրիստոսի, հանուն այս խաչի: (Ձեռքովը խաչ կհանե անոնց վրա):

ԽՈՒՄԲ ՄԸ ՄԻԳԱՆՈՒՇՆԵՐ - (Շրջապարելով ու հեզնելով) Ա՛խ, այս սիրուն խեղճ մանչը: Ա՛խ, այս սիրուն խեղճ մանչը:

Ալ անգոր է քու խաչը:

ԱՔԵՂԱՆ - (Նորեն կոտրված) Ալ անգոր է աղոթքս, ալ անգոր է իմ խաչս:

ՉՈՐՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Ա՛յ, ա՛յ, իզուր, մի՛ տխրիր:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Հոս ուրախ է ամեն իր:

ԱՔԵՂԱՆ - (Սրտնեղ) Ա՛, ի՛նչ կուզեք. թողեք ինձի:

ԵՐՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Կուզենք հոգիդ առկայծի:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Մենք քեզի գեշ ի՛նչ ենք ըրեր:

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Գիտեն, բերեր ենք լուրեր:

ԵՐՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Լուրեր, սերեր, սարերով:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Մերը սիրով,

սերը սիրով

օրենքն աս է

դարերով:

ԱՔԵՂԱՆ - (Աչքերը շփելով) Բայց ո՛չ. սա պատրանք է դևի:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Դևի:

ՄԻԳԱՆՈՒՇՆԵՐ - (Թե-թևի կուրան, մեջ կառնեն Արեղան,
կդառնան շորջը ու կերգեն պարելով).

Դևի, դևի, թև-թևի,
պարենք, երգենք թև-թևի,
գուցե սիրտը թեթևի
այս անսերի, անթևի:
Թևեր, թևեր,
սեր ու վեր.
տվեք թևեր,
թռչի վեր:

ԱՐԵՂԱՆ - (Կհարձակվի Երրորդ Միգանուշի վրա)

Ըսե՛. ըսե՛, դու՛ն ի՛նչ ես,
այդպես անուշ կհնչես:

ԵՐՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - (Եր գալկելով թեթև)

Չէ՛, ո՛չ դև եմ, ո՛չ փերի.
քեզի ծովեն լուր բերի:

ԱՐԵՂԱՆ - Ուրեմն կամ, կապրի՞ս դու՛ն:

ԵՐՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Կապրիմ այնպես, ինչպես դու՛ն:

ԱՐԵՂԱՆ - Ո՞ւր է տունդ, բույնդ ո՞ւր:

ԵՐՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Եվ հո՛ս, և հո՛ն, ամենուր:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Ալենուշներ, միգանուշներ,

մենք բոլորս անուշներ:

ԱՐԵՂԱՆ - Ձեզի երբեք ես չեմ տեսեր:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Նախ պետք էր սեր:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Ու կարոտներ, սպասումներ...

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - (Ընկերները ձեղքելով առաջ
կանցնի)

Բայց ծանոթ ենք ես ու դու՛ն:

ԱՐԵՂԱՆ - Իրար ծանոթ, ես ու դո՛ւն:

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ – Հա՛, կհիշիս այն առտուն,
երբ ծովուն մեջ, Սեդան լանջիդ,
փոթորիկը ականջիդ...

ԱՔԵՂԱՆ – *(Ոգևորվելով)* Երբ կռիվ էր ալիքին հետ:

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ – *(Շարունակելով)*
...Կկռվեիր մեզի հետ,
որ ոտքերդ կից մը տվին
պինդ զարկովը ուժեղին
երկու ծիծիս մեջտեղին...

ԱՔԵՂԱՆ – *(Կարեկցուր)* Ցավեցա՛մ:

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ – *(Ընկերներուն)* Ցավ, ինչ բան
է՛ ցավ: *(Շարունակելով իր խոսքը)*...

Այնպես թափով, այնպես ամուր,
որ դարձա բուռ մը փրփուր:

ԱՔԵՂԱՆ – Դո՛ւն, փրփո՛ւր...

ՎԵՅԵՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ – *(Քնքռւշ փայթելով հինգերորդին)*
Անո՛ւշ քուրիկ,
Փրփուրի՛կ,
հա՛տ մը, հա՛տ մը
համբուրիկ:

ՉՈՐՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ – *(Չանչ տալով)*
Ա՛խ, դուք չքրքրիք:

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ – *(Սրտնեղ)*
Թող տուր ինձի, է՛ հերիք:

ԱՔԵՂԱՆ – Իսկ ե՛րբ թողիր դուն ծովը:

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ – Երբ չէր ինկեր դեռ զովը.
այսօ՛ր, ջերմիկ կեսօրին:

ԱՔԵՂԱՆ – Թողիր ի՛նքդ, կամովի՛ն:

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ – Հայր արևը կանչեց վեր:

ԱՔԵՂԱՆ – Հայր... արևը. հրավեր:

Եվ ինչո՞ւ:

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - (Ծիծաղելով ու զարմանալով ընկերներուն) Ինչո՞ւ:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Չո՛ւ, չո՛ւ:

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Չվելու, չվելու,

հովերուն հետ պաչվելու:

ԱՔԵՂԱՆ - Հովերո՞ւն:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Ա՛յ, այ, եկա՛ն:

ԽՈՐՔԵՆ ԽՈՒՄԲ ՄԸ - Եկա՛ն, եկա՛ն:

ՉՈՐՐՈՐԴ ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Հովիկները, հովիկները, փախե՛ք:

ՈՒՐԻՇ ԽՈՒՄԲ ՄԸ - (Ուարտարելով) Եկա՛ն, եկա՛ն հովիկները:

2

Ընդհանուր իրարանցում: Ներս կթափին հովիկները՝ թարմ ու թեթև պարանիներ խոփվ մազերով, հագուստնին գորշ, ծալավոր ու ծածանուր:

Կթափին ներս փեսարանի խորքեն, կխառնվին միգանուշներում, կփաթթվին անոնց զոյգ-զոյգ կամ խմբերով. և առանց բնավ կանգ առնելու, անոնք ալ իրենց հետ քաշելով, դուրս կելլեն փեսարանի առջևի մասեն, ցարկելով, աղմուկով ու ծիծաղով:

Զոյգ մը անցնելու արեն.

ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Սպասել ալ որ կուտամք:

ՀՈՎԻԿԸ - Կովի էինք սարի տակ:

ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Իհ, ատ որո՞ւն հետ նորեն:

ՀՈՎԻԿԸ - Ա՛ն, որ վերը ձյուններն:

ՄԻԳԱՆՈՒՇ - Կատեմ ատոնք բոլորն ալ, ինչ կոպիտ են, ինչպէս պաղ... (Կանցնին)

Փոքր խումբ մը իրար քաշելով.

ՀՈՎԻԿ ՄԸ - Մոնենք թուփին ծոցերը:

ՈՒՐԻՇ ՀՈՎԻԿ ՄԸ - Երթանք ծովուն բացերը:

ՄԻԳԱՆՈՒՇ ՄԸ - Երթանք պարենք, հա՛, պարենք:
ՈՌՐԻՇ ՄԻԳԱՆՈՒՇ ՄԸ- Չէ՛, բերկրանքի համար ենք:
(Կանցնին)

Մեծ խումբ մը թն-թն շղթա կազմած.

ՀՈՎԻԿՆԵՐ - Անուշ շո՛ւնչն եք ծովերու:

ՄԻԳԱՆՈՒՇՆԵՐ - Դուք ալ հույզքը եթերի:

ՄԻԱՍԻՆ - Մենք ջերմ փարած իրարու,

ա՛հ, ի՛նչ կյանք է անթերի: (Կանցնին)

Վերջին՝ եր մնացած խումբ մը շրապելով.

ՄԻԳԱՆՈՒՇ ՄԸ - (Եր նայելով Աբեղային) Եկո՛ւր, եկո՛ւր,
տղա՛, դուն ալ եկուր մեզի հետ:

ՈՌՐԻՇ ՄԻԳԱՆՈՒՇ ՄԸ - (Փաթթվելով իր հովիկին) Ա՛խ, չի
կրնար. ան անգույգ է, անընկեր...

ԽՈՒՄԲԸ - (Հեռանալով) Անընկեր...

3

ԱԲԵՂԱՆ - (Երկար կնայի անոնց երևեն, մինչև աղմուկը
կկտրվի: Տխուր գլուխը շարժելով) Անգույգ ու անընկեր... (Լոռ
քիչ մըն ալ ու հանկարծ սրտին խորքեն) Ա՛խ, գոնե գիտնայի,
որ իզուր չէ այս ճգնությունը... Բնչ կյանք է աս. մոռցված
մոմ մը խաչելության առջև, դժգույն ու միմակ, որ կմխա ու
կհալի... (Ձեռքովը կծածկե երեսը, գլուխը կկախե կրծքին ու
կմնա անշարժ):

4

Բարձր սեպ քարափի ծայրեն կերևա Ճգնավորը, զգզված ու
կիսամերկ:

ՃԳՆԱՎՈՐԸ - (Պոռալով) Էյ, ո՞վ է հող: Բնչ գործ ունիս հող
փոսիս գլխուն:

ԱՔԵՂԱՆ - (Ապշահար կնայի վեր):

ՃԳՆԱՎՈՐԸ - Էյ, քեզի կըսեմ, ինչ բանի ես հող: (Արագ ցած կմազլցի ժայռեն, երկնալով ու չքանալով քարերու ցցվածքներուն ետևը: Հասնելով քարափի կեսերուն կանգ կառնեն) Ինչո՞ւ ես եկեր, մարդ, այս անմարդ կողմերը:

ԱՔԵՂԱՆ - Ա՛խ, երևի դուն այն ձգնավորն ես, որ մեզմեջ շատ-շատ տարիներ առաջ եկեր էր մինակ այս կղզին ձգնելու: Բայց չե՞ որ անիկա մեռած է արդեն, վաղո՛ւց, վաղո՛ւց:

ՃԳՆԱՎՈՐԸ - Իսկ դո՞ւն. դուն մեռած չե՞ս, վաղո՛ւց, վաղո՛ւց:

ԱՔԵՂԱՆ - Ես:

ՃԳՆԱՎՈՐԸ - Ունայնություն: Դուն ինծի ան ըսե՛ ինչո՞ւ ես եկեր այս անմարդ կողմերը:

ԱՔԵՂԱՆ - Չգիտեմ, ինծի բերին:

ՃԳՆԱՎՈՐԸ - Ո՞վ բերավ քեզի:

ԱՔԵՂԱՆ - (Սիրածկույր) Չգիտեմ: Բայց չե՞ որ քու ձգնարանդ այս ժայռերուն մյուս կողմն էր, ավելի վերը:

ՃԳՆԱՎՈՐԸ - Բայց հոստեղ է իմ փոսս:

ԱՔԵՂԱՆ - Փո՛ս, ի՛նչ փոս:

ՃԳՆԱՎՈՐԸ - Նայե՛ ոտքերուդ տակը. ունայնության փոսը:

ԱՔԵՂԱՆ - Ունայնությամբ: (Կնայի ոտքերուն տակը, ուր բացված է փորվածք մը գերեզմանի չափ ու ձևով):

ՃԳՆԱՎՈՐԸ - Զգո՛ւյշ. չքանդեն:

ԱՔԵՂԱՆ - Ճի՛շտ է, ձգնավոր, որ դուն տեր ու թագավոր ես եղեր ամբողջ ընդարձակ աշխարհներու, պալատներու մեջ ես ապրեր հայուրավորներ են ծառայեր քու ամեն մեկ քմայքիդ, վայելքներուդ ու զվարճություններուդ սահման չէ եղեր: Ճի՛շտ է, ձգնավոր, ինչ որ պատմեն:

ՃԳՆԱՎՈՐԸ - Ունայնություն:

ԱՔԵՂԱՆ - Կըսեն՝ թողեր ես այդ բոլորը, պալատն ու խրախճան, իշխանությունն ու փառք թողեր ես ամեն ինչ,

հագեր ես սքեմ, գացեր ես մարդոց մեջ ապաշխարանք քարոզելու, քարոզելու գութ, քարոզելու ողորմածություն, քարոզելու խոնարհություն: Ճիշտ է, ճգնավոր, ինչ որ կպատմեն:

ՃԳՆԱՎՈՐԸ – Ունայնություն:

ԱՔԵՂԱՆ – Ճիշտ է, որ ատկե ալ ես կշտացեր, եկեր ես այս մենության մեջ անդորրություն գտնելու, մտածելու հոգիիդ փրկությունը:

ՃԳՆԱՎՈՐԸ – Ունայնություն:

ԱՔԵՂԱՆ – (*Հուզված*) Ճգնավոր, ի՞նչ կխոսիս. ունայնություն և քու ճգնությունդ:

ՃԳՆԱՎՈՐԸ – (*Արարբեր*) Քիչ մը հեռու իմ փոսես, փուլ չի տաս:

ԱՔԵՂԱՆ – Հա՛, այս փոսը: Երևի, գերեզմանդ է, որ վրան այդպես կողոլաս: Բայց բաց է ու պարապ:

ՃԳՆԱՎՈՐԸ – Ունայնություն և գերեզմանը: Ես գերեզման չունիմ:

ԱՔԵՂԱՆ – Հա՛, իրավ որ. գիտեմ: Կըսեն՝ քեզի նետեր ես ծովը, հ 'ն, այն մյուս կողմի բարձր ժայռեն: Չվախցամ հոգիիդ կորուստեն, չվախցամ հանդերձյալ կյանքեն:

ՃԳՆԱՎՈՐԸ – Ունայնություն մըն ալ այդ քու հոգիդ ու քու հանդերձյալ կյանքդ:

ԱՔԵՂԱՆ – (*Սարսափահար*) Լո՛ւ, թշվառական, հայիոյանք է խոսածդ:

ՃԳՆԱՎՈՐԸ – Իգուր մի՛ սարսափիր ու քիչ մը հեռու փոսես:

ԱՔԵՂԱՆ – Ալ ի՞նչ փոս. ալ ինչո՞ւ համար, ուրեմն ալ ինչո՞ւ ես փորեր այդ փոսը, ուրեմն ալ ինչո՞ւ կպահպանես այդպես վախով ու դողով, նույնիսկ մահեղ ալ անդին:

ՃԳՆԱՎՈՐԸ – (*Գլուխը շարժելով*) Ա՛, ատիկան է, ատիկա. ունայնություններուն ունայնությունը: Փորեր եմ, փորեր, նայե այս եղունգներովս, ուղեղովս ու սրտովս, փորեր եմ անընդ-

հատ ծնած օրես մինչև, վերջին վայրկյանը, փորեր եմ ու որոներ տակեն բան մը գտնելու համար, կարևոր բան մը. փորեր եմ ու պահպաներ, որ այդչափ աշխատանքս չկորչի. հիմա ալ կպահպանեմ, որովհետև իմ փորածս է. միակ բանը, որ իմս է, իմ ստեղծածս: Միակ բանը, այ, այդ փոսը, այդ դատարկ փոսը, այդ միշտ դատարկ փոսը, որ ինչքան փորես, այնքան ավելի դատարկ կդառնա: Դատարկ, դատարկ, կհասկնամ, որ երբեք, երբեք չէ լեցվելու ոչինչով, ոչինչով: Գնամ, դուռն ալ գնա փորե՞ք ու փոսդ ու թող իմինս ինձի: (Կուզե հեռանա):

ԱՔԵՂԱՆ – Կեցիր, կեցիր, մարդ. քեզի հարց մըն ալ. դո՛ւն, որ այդքան իմաստուն ես:

ՃԳՆԱՎՈՐԸ – (Կես մը ժայռին ետևեն.) Մարդը իմաստո՞ւն... Ունայնություն: (Դուրս):

5

Արեղան կերթա նորեն փոսին գլուխը և տխուր ու մռայլ կդիպե մրածկույ:

Քարերուն մեջեն դուրս կուգա կերպարանք մը ամբողջովին փայթոված մեզի նման քողի մը մեջ: Ծանր-ծանր առաջ կուգա ու կկենսա Արեղային դեմը:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Ի՛նչ է, եկա՛:

ԱՔԵՂԱՆ – (Գլուխը կբարձրացնե, կդիպե թեթև զարմանքով ու տեսակ մը անտույտ) Դո՛ւն ալ անոնցմե:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Ինձի ինչո՞ւ կանչեցիր:

ԱՔԵՂԱՆ – Կանչեցի՞, քեզի՞:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Հոգիդ կանչեց ինձի ու եկա՛:

ԱՔԵՂԱՆ – Հոգի՛ս:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Ինչո՞ւ է հոգիդ մռայլ: Ի՛նչ կխորհեիր:

ԱՔԵՂԱՆ – Հոգի՛ս:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Ըսե՛, ու մի՛ ըլլար այդպես տխուր:

ԱՔԵՂԱՆ – (Փոսը մատնանիշ ընելով) Ա՛յ, նայե՛:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Ատ ի՞նչ է որ:

ԱՔԵՂԱՆ – Կյա՛նքը:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Կյա՛նքը. այդ նեղ ու մուրֆ փոսը:

ԱՔԵՂԱՆ – Այո՛, ունայնության փոսը:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Ա՛խ, վախցեր ես այդ դատարկ փոսեն: Կու-
զե՛ս լեցնեմ:

ԱՔԵՂԱՆ – (Աշխոյժ) Լեցնե՛ս...

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Իսկո՛յն, դժվար գործ չէ: (Կմոտենա, կկենա
փոսին գլուխը և կսկսի իր կիսերգը խորհրդավոր կանչող
շարժումներով: Եվ վերեն կսկսի մշուշի նման քան մը իջնել վար
դեպի փոսը վերջալույսի կարմիր ճառագայթներուն տակ. իջնող
մշուշին մեջ աղոյր կնշմարվին կարծես դեմքեր, մարմնի մասեր,
տերև, ծաղիկ, կայծեր, գոյներ):

Իջե՛ք, իջե՛ք,

երազներ,

իջե՛ք զգո՛ւյշ,

երազներ,

շոյո՛ղ, անո՛ւշ

երազներ,

իջե՛ք քնքո՛ւշ

երազներ:

Ծաղիկ, կանաչ,

թարմ հյուսեր,

բախտի կարկաչ

ու հույսեր.

դող ու անցուկ

ու կարոտ,

ծածուկ արցունք

վարանոտ,

խելքի, մտքի
հակասում,
միշտ նոր կյանքի
սպասում...
Իջե՛ք, իջե՛ք,
երազներ,
իջե՛ք զգո՛ւյշ,
երազներ,
շոյող, անուշ
երազներ,
իջե՛ք, քնքո՛ւշ
երազներ:
Գգվանք, ժպիտ,
գույն ու բույր,
աչեր վճիտ
ու համբույր.
Իղձեր անվերջ,
անմեկին,
տազնապ ու տենչ
մոլեգին.
օրոր, գրգիռ
ու հույզեր,
սրտի թրթիռ,
երգ ու սեր...
Իջե՛ք, իջե՛ք,
երազներ,
իջե՛ք զգո՛ւյշ,
երազներ,
շոյող, անո՛ւշ
երազներ,

իջէք, քնքո՛ւշ
երազներ:
Աստղեր թովիչ,
բոց ու կայծ,
ցնորքներ վառ
ու առկայծ,
հաւատ ուժի,
մեծության,
փառքի, կամքի
գոյության.
շոինդ, թնդուն,
հպարտանք,
իմաստություն...
բյո՛ր պատրանք:
Իջէք, իջէք,
երազներ,
իջէք զգո՛ւյշ,
երազներ,
շոյող, անո՛ւշ
երազներ,
իջէք, քնքո՛ւշ
երազներ:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ - Դէ՛, եկուր ու ալ մի՛ ըլլար տխուր:

ԱՔԵՂԱՆ - (*Նայելով*) Լեցա՛վ: Կուզեի ոտքս դնեմ վրան:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ - Դի՛ր:

ԱՔԵՂԱՆ - (*Մեկ ոտքով կկենս փոսին վրա*) Եվ ես կեցած
եմ հիմա ունայնության փոսին վրա:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ - Դուն կեցած ես հիմա երազներու վրա:

ԱՔԵՂԱՆ - Այո՛: Եվ փոսը լեցված է: (*Հանկարծ ոտախ ետ
կցարկէ ու անզուսպ*) Հէյ, դո՛ւն, հէյ, ձգնավոր, հէյ, ունայնու-

թոնն, փոսդ լեցված է, լեցված: Իսկ դոն, քողակիր հմայող,
ո՛վ ես դուն:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Ես. ես ալ երա՛գ մը:

ԱՔԵՂԱՆ – Երա՛գ:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Ես ան եմ, որուն սպասեր ես դուն տարիններ,
ու տարիններ առանց գիտնալու, որ կանչեր ես դուն խուցիդ
մենությանը մեջ, երկար, երկար գիշերները առանց բառ մը
արտասանելու, որուն պապակեր է քու երիտասարդ ծարավ
սիրտդ անվերջ ու անվերջ, առանց խոստովանելու: Ես ան եմ,
առանց որուն անապատ մըն է կղզին և որուն ներկայությանը
անապատին մեջ դրախտ կծաղկի: Ահա՛ եկեր եմ ես քեզի:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Ոգևորված)* Օրհնված ըլլա քու գալուստդ,
քողավոր: Ըսե՛, ինչպես կանչեմ քեզի:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Կանչե՛ ինչպես որ սիրտդ ուզե, իմ անուններս
հաշիվ չունին: Դուն ծովը շատ սիրեցիր, կանչե՛ Ծովիկ, եթե
կուզես:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Երազկույր)* Այո՛, ծովուն խայտուն ալիքները այս
ժայերու ոտքին միշտ քեզմե են խոսեր ինծի:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Ե՛վ սյուրբերը տերևներուն մեջեն, և՛ հավքերը
թփերուն տակ, և կարկա՛չը աղբյուրի շրթունքին, ամենը,
ամենը, ամեն օր ու ամենուր ինծմե են խոսեր քեզի:

ԱՔԵՂԱՆ – Կուզեմ տեսնեմ քու երեսդ: Բաց:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Թո՛ղ. գուցե զղջաս:

ԱՔԵՂԱՆ – Կուզեմ տեսնեմ քու երեսդ: Բաց:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Աղե՛կ. եկո՛ւր, ինքդ բաց:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Վախով ու դողով)* Ես:

ՔՈՂԱՎՈՐԸ – Եկո՛ւր, բաց:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Դողդայով կմութենա և դողդոջուն ձեռքով
կրոնե քողին ծայրը ու կբաշէ: Քողը կիյնա աղջկան թևերուն:
Կեցած է Սեդան՝ ձիշր այնպես, ինչպես որ էր առաջին արարին*

մեջ: Արեղան եր-եր կըքաշվի հիացած ու խելագար) Սեդա՛...

ՍԵԴԱ - Ի՞նչ է, ահա՛ ես:

ԱՔԵՂԱՆ - (Հերզհերե ավելի ու ավելի համաշարականված) Օ՛, դո՛ւն, դո՛ւն իմ էությանս հմայքը, դո՛ւն թագուհի՛ն իմ մտքե-րուս, դո՛ւն իմ սրտիս ծո՛վը, դո՛ւն փոթորի՛կը իմ հոգիիս: Արևուն հուրքն ես դո՛ւն, ծովերուն հույզքն ես դո՛ւն, բնության պարզնն ես դո՛ւն ինձի: (Կնեւրվի գեւրի՛ն) Թո՛ղ, թո՛ղ փաթթվիմ ոտքերուդ, թող համբուրեմ կոխած հողդ, համբուրեմ այդ ձեր-մակ հագուստիդ անարատ փեշերը... (Կուգե գալարվի անոր ուրբերուն. աղջկան կերպարանքը կմշուշուրվի ու կաներևութա-նա: Արեղան գրկելու դիրքով ինկած է անշարժ այն տեղը, ուր քիչ մը առաջ ունայնության փոսն էր):

6

Խորքի ժայռերուն մեջեն կերևան Ադամ ու Սիմոն վանական-ներ, թևերնուն մեյ-մեկ թաշկինակ՝ մեջը լիքը:

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - Դժոխքի ճամփա է, դժոխքի ճամփա: Բռնե՛ տեսնեմ ձեռքս:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - (Օգնելով ընկերոջը, որ վերի ժայռեն վար իջնե) Նայե՛, հայր Սիմոն, ան ի՞նչ բան է հոն. կարծես մարդ ըլլա գետինը ինկած:

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - (Խաչ կհանե երեսը) Հանուն Հիսուսի Քրիստոսի: Մա՛րդ, այսքան հեռունե՛րը, դժբախտություն մը պատահած չըլլա՛: (Կիջնե ժայռերեն, և երկուքով զգույշ կմոտե-նան):

ԱՔԵՂԱՆ - (Անոնց ուրքի ձայնեն կրարձրացնե գլուխը ու ապշած կնայի առջևը) Գնա՛ց... (Կնայի շուրջը, կես մը կելլե ու կնայրի):

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - Ա՛յս, դո՛ւն ես, արեղա՛: Կաղոթե՛իր, ինչո՛ւ այսքան հեռունե՛րը:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - Վախճանք:

ԱՔԵՂԱՆ - (Կելլե ուրքի, կնայի անոնց ցրված արտահայտությանը և հանկարծ ուշադիր կսկսի գեղինը բան մը փնտրելու):

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - Բնչ կորոնես, արեղա՛:

ԱՔԵՂԱՆ - Ո՛ր է. ճիշտ հոն պիտի ըլլար: Ո՛ր է փոսը, ո՛ր է այն փոսը:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - Բնչ փոս, արեղա՛:

ԱՔԵՂԱՆ - Հա՛, իրավ, մոռցա. չէ՞ որ լեցուց:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - Լեցո՛ւց, ի՛նչը, ո՛վ:

ԱՔԵՂԱՆ - Ան... անիկա. երա՛զը:

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - (Ժպտուն) Ա՛խ, երա՛զ ես տեսեր: Քունդ տարեր էր, հա՛:

ԱՔԵՂԱՆ - Երա՛զ... (Հանկարծ վրա կնետրվի Սիմոն վանականին, շոշափելով անոր մարմինը, պինդ-պինդ թափ տալով անոր թևը): Իսկ դո՛ւն... Իսկ դո՛ւն... Իսկ դո՛ւն...

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - (Ետ-ետ քաշվելով) Տե՛ր Հիսուս-Քրիստոս, դուն խափանես չարը:

ԱՔԵՂԱՆ - Իսկ ասիկա՛, իսկ ես, իսկ այս վանքը, այս անապատը... Բնչպես իմանամ ո՞րն է քուն, որն արթուն. ան հոն, անո՛նք, թե՛ հոս, դո՛ւք, ես...

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - Սթափվե՛, արեղա՛, սթափվե՛: Բնչ երազ, ի՛նչ բան. այ՛, անիկա Սիմոն հայր-սուրբը, ասիկա ալ ես՝ մեղավոր ծառաս: Կղզիի գագաթն էինք, իջանք սունկ հավաքելու, քարեքար, ժայռեժայռ հեռացանք մինչև հոս. այս կողմերը սքանչելի սունկեր կան. ամբողջ թաշկինակ մը ժողվեր եմ, նայե՛. հրաշալի սունկե-սպաս պիտի ըլլա:

ԱՔԵՂԱՆ - (Հանկարծ) Իսկ եթե դո՛ւ ինքդ սունկ մըն ես միայն, հրաշալի սունկ մը բուսած ժայռի մը ստվերին, և քունիդ մեջ կերազես միայն, իբրև թե վանական մըն ես ու եկեր ես սունկ հավաքելո՛ւ:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Խելքի եկուր, արեղա՛, ինչէր կխոսիս:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Շարունակելով)* Կամ գուցե այն ժայռի ստվերն
ես դուն, քարի կտորի մը ստվերը, որ ինկեր ես հոս ու
կերագես, թե մեղքերուդ հաղթած սուրբ մըն ես դուն: Ո՞րն
է երազը, որը արթուն, ըսե՛, եթե գիտես, և ի՞նչ բան է ինքը
երազը:

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – *(Վախցած ու խոսքը փոխելու ջանքով)*
Երթանք: Երթանք, արեղա՛, ուշ է արդեն: Դժոխքի ճամփաներ
են, նայե՛. կատարյալ սատանայի սանդուղ:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Երթանք, որ հասնինք իրիկվան հացին:
Հսկում ունինք այս գիշեր:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Համակերպած)*: Երթանք: Ուտենք սունկե-
սպասը ու կենանք հսկումի: Երազ մըն ալ ատիկա՛. բայց
երկա՛ր, երկա՛ր երազ մը. չէ՞, հայր սուրբ:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ– Չգիտեմ, արեղա՛, ինչ ըսել կուզես:

ԵՐՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ

ՄԻՋՆԱԴԱՐՅԱՆ ԴԱՀԼԻՃ ՄԸ ՍՅՈՒՆԱԶԱՐԴ ՈՒ ԸՆԴԱՐՁԱԿ

Աջ կողմը խոր նիշ մը նեղ ու երկար լուսամուրներով։ Նիշի առջևը փայլեւ բազկաթոռ, վրան բարձ, ոտքին տակը բարձ։ Քովը՝ ցած ու փոքրիկ կլոր սեղան մը. վրան մեկ-երկու կանացի իրեր և գեղեցիկ ձեռագիր գիրք մը։ Չախ կողմը երկար դիվան. ամեն կողմ գորգեր։ Ճակատը սյուներն են, որոնք դափնիձր կրածանեն խորքի սրահեն. սյուներուն մեջ մութ գույնի վարագույրներ։

Անդորր, մեղմ ու ախորժելի։

1

Իշխանուհին նստած է բազկաթոռին, ձեռքը սեղանին ու կխոսի։ Դե՞ չթողնած գեղեցկություն, թեթև մը ճերմկած մազեր, սգավոր փիկնոց արտաքին, պարզ ու ընտիր։

Քիչ մը քովնդի ու ետևը նստած է գեպինը, գորգին վրա, Դայակը, որ ժիր ու դյուրաթեք, ախոր ու սևագգեստ պատավ մըն է։

Իշխանուհին դեմը գլխաքաղ կեցած է Գործավարը, ձեռքին ոլորած մագաղաթներ։

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ – Այո՛, իշխանուհին եթե կհաճի։

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Աղէկ, ինչպես գիտես, համաձայն եմ։

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ – Իսկ Սեպուհին։

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Տղո՛ւ. կկարգադրեմ։

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ – Լավ, իշխանուհին ուրիշ հրաման ունի։

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ո՛հ։ Բարևներս բոլորին։ Իսկ Աննան թող ինք-գինքը աղէկ նայի, իր այդպես թույլ կազմովը։ Կըսես՝

մայրդ շատ խիստ է դժգոհ:

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ - Իշխանուհին պետք չէ որ թողներ մեզի, իր բացակայությունը շատ է զգալի ապարանքին մեջ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Է, ապարանքը կդառնա և առանց ինծի: Այդ տարիքին մեջ մոր կարիքը չնչին է: Ես հասցուցեր, պսակեր, կատարեր եմ իմ պարտքս: Աշխարհին տվեր եմ իմ հարկս, հիմա քիչ մըն ալ իմ հանգիստս ու իմ հոգիս:

ՊԱՌԱՎԸ - (*Գործավարին*) Թող, դուն ալ, քու ապարանքդ ալ: Տիրուհիս նահատակ մըն է եղեր իր ամբողջ կյանքը, հիմա կուգես, որ նորեն գար ու իյնար կյանքի անիվին տակ: Ո՛չ, ալ հերիք է, հանգիստ է պետք և մեզի, գոնե մեր օրերուն վերջին: Նայե՛, այս անդորր ու լռիկ մենարանը, ոչ մեկ արքունիքի հետ չեմ փոխեր:

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ - Ճիշտ է, սիրուն տեղ է Ցամաքաբերդը, սիրուն ու հանգիստ. Սևանի լիճը, դեմի կղզին:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Եվ վերջապես կուգեմ մոտիկ ըլլամ իմ եկեղեցիիս, որ կշինվի. տես, աչքիս տակը:

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ - Գիտեմ իշխանուհիին բարեպաշտությունը. գիտեմ անոր գթոտ սիրտն ու առատաձեռնությունը: Հոս ամեն քայլիս անոր ողորմածութենեն կխոսին ու կարեկցությունեն: Բարերարվածները անչափ, գիտեմ: Իզուր չէ անշուշտ, որ սրբուհի կկանչեն:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - (*Ժպտուն*) Իրավ: Թող կանչեն, անունը ոչինչ չի փոխեր: Բան մը պիտի ընեմ, թե չէ, այս մենավոր խուլ անկյունը:

ՊԱՌԱՎԸ - Մանավանդ տիրուհիիս պես անվերջ հոգատարության ու խնամելու սովոր սրտի մը համար:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Կին ըլլալը՝ հոգ ըսել է, Եղիսա՛, իսկ մայրը՝ խնամք:

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ - Հրաման կուտամ իշխանուհին, որ մեկնիմ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Երբ կուզես՝ ճամփա իյնաւ:

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ - Այսպէս, ժամն մը:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Աղէկ. Աստված հետդ:

ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ - Առողջ մնա իշխանուիին: (*Կծռի, կհամբարե
խոնարհ անոր ձեռքը ու մեջի վարագոյրներէն կելլե դուրս*):

2

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - (*Քիչ մը լռու. և ետքը հասաչանքով*) Է,
կյանքը որքան քիչ բան ունի մեզի տալու:

ՊԱՌԱՎԸ - Մի տրտնջար, քիչ ունի թե շատ, ինչ որ ունի
քեզի տվեր է:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Այդպէս կմտածես և դո՛ւն:

ՊԱՌԱՎԸ - Ծշմարտութիւնը ատ է:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Այն ատեն շատ խղճուկ ու աղքատիկ է
ինքը կյանքը:

ՊԱՌԱՎԸ - Գո՛ւցե:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Ա՛խ, ինչպէս տխուր է այսօր սիրտս:

ՊԱՌԱՎԸ - Ամպոտ է օրը:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Ամպոտ է դուրսը, անձրև է ու թուխպ
հոգիիս մեջ: Բեր ինծի ավետարանս:

ՊԱՌԱՎԸ - (*Ուրքի կելլե ու քիչ մը որոնելեն ետքը*) Հո՛ղ է,
թևիդ տակը:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - (*Վերցնելով ու քանալով*) Հա՛, մոոցեր էի:

3

ՆԱԺԻՇՏ ՄԸ - (*Սևազգեստը կին մըն է, որ վարագոյրը ետ
ընելով կխոսի խոնարհ*) Վանահայր հայր սուրբն է, կուզե
տեսնե իշխանուիին:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Հայր սուրբը:

ՆԱԺԻՇՏԸ - Այո, իշխանուհի: Բնչ կհրամայե իշխանուհին:
ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Հո՞ւ առաջնորդե: (*Գիրքը ձեռքեն կոնեն վար*):
ՆԱԺԻՇՏԸ - (*Դուրս*):

ՊԱՌԱՎԸ - Ա՛յ, աղենկ եղավ. սիրտդ քիչ մը կբացվի: Դուն
սիշտ ուրախ ես, երբ քու եկեղեցիեդ կխոսին:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Բանց վարագույրը:

4

*Պառավը ետ կընեն պոններուն մեջի վարագույրը և բռնած
ալ կմնա պարկառանքով: Կմնեն վանահայրը ու շիրակ դեպի
Իշխանուհին, որ ուրքի կելլե:*

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Աստծու օրհնությունը քու վրադ, իշխանու-
հի՛:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Եվ քու, հայր սուրբ: Բնչ լուրեր վանքեն:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Աղոթք և օրհնություն:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Ո՛չ. եկեղեցի՛ն:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Օր-օրի կլրանա ու կդառնա տուն աղոթքի
ու ներքնասույզ խոհանքի:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Բնչպես եղավ աջակողյան նիշը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Այնպես, ինչպես որոշեցի՛նք անցած օր:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Ուրեմն երկու սյուներուն ետևը, ուրոյն
կամարով:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Այո: Ո՛չ: Ինչպես թե սյուներուն ետևը:
Սյուներուն կո՛ղքը:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Սյուներուն ետևը: Չէ՞ որ... սյունը այսպես...
եղիսա՛, հատակագիծը տա՛ն:

ՊԱՌԱՎԸ - (*Որ քիչ մը հեռուն կեցած էր ձեռքերը կրծքին
պարկառանքով, կերթա պարի պահարանեն կբերե ոլորած
մագաղաթ մը*):

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ - (*Փռելով մագաղաթն իր փոքրիկ սեղանին վրա*) Նստե , հայր սուրբ: Այ, նայե՛:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Ա՛ս քեզի պոնները, աս ալ կո՛ղքը:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ - Իրավ է: Ինչ կնշանակե, որ այդ կտորը իրականին վրա դեռ չեմ տեսած: Երևակայելը երբեք ան չէ, չնայելով՝ ինչքան, ինչքան նայեր եմ այս հատակագծին վրա: Գիտե՛ս, հաճախ ամբողջ գիշերներով այդ շենքի մասին կմտմտամ. բոլորանկյունները, բոլորմանրամասնությունները, ամեն մեկ քարը: Այնպես բոլորը մոտ է սրտիս, այնպես կապված է հոգիիս, կարծես ամեն մեկ քարը ես եմ գրեր, ես եմ շիներ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (*Կայրակով*) Այո՛, իշխանուհի՛, ես կկարծեի, թե շինողը ես եմ, արդյունքը եղավ՝ որ դուն շինեցիր:

ՊԱՌԱՎԸ - Ճշմարիտ է. Մարիամ Աստվածածնի այդ տաճարը իմ Մարիամ իշխանուհիիս ձեռքի գործն է:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (*Սրածկուր*) Այո՛, դուն շինեցիր, իշխանուհի՛:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ - Ո՛չ, հայր սուրբ, ես չշինեցի այդ եկեղեցին, մենք շինեցինք այդ եկեղեցին, մենք, ես ու դուն: Միասին ենք խորհեր, միասին ենք ոգևորվեր, միասին ենք կազմեր ու միասին ալ կերպարանավորեր: Եվ այնպես հյուսված է եղեր այդ բոլորը իրարու, որ այժմ բնավ չգիտեմ՝ ո՞րն է որ ինծմե է ծներ և ո՞րը քեզմե: Կհիշե՛ս, հայր սուրբ, մեր այն միասին խորհումներուն ժամերը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Կհիշե՛մ, իշխանուհի՛, բախտավոր բան է կառուցելը, մանավանդ տաճար մը, ուր քու Աստվածո՞ւ է բնակելու:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ - Աղվո՛ր ըսիր: (*Երազկուր*) Կյանքիս ամենեն քաղցր վայրկյաններն են եղած, երբ մենք միասին այս նույն սեղանին երկու կողմը նստած մեր երևակայության մեջ ստեղծեր, կառուցեր ենք այդ շենքը:

ՊԱՌԱՎԸ – Եվ որո՞ւ ճակտին քանդակվելու է քու անունդ, դարե-դար պատմելու բոլորին քու բարեպաշտությունդ ու աստվածասիրությունդ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Թող մոր ու դայակի քու այդ սնափառությունդ, Եղիսա՛. ձգե՛ մեզի առանձին ու մի՛ խանգարեր:

ՊԱՌԱՎԸ – *(Բրթմնջելով դուրս):*

5

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Այո՛, կյանքիս ամենաքաղցր վայրկյանները, չեմ քաշվիր կրկնելու, ինչ որ ճշմարիտն է, չեմ ուզեր քաշվիլ: Ինչո՞ւ աչքդ կձգես գետին, ո՛չ, պետք չէ որ գետին ձգես: Ես ամբողջ կյանքս շիտակ եմ նայեր ամենուն երեսին և կուզեմ, որ ամենքն ալ, որոնց համար սրտիս խորքը հարգանք ունիմ, շիտակ նային իմ երեսիս:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Չեմ հասկնար ինչ կխոսի իշխանուհին: Ես պատճառ չունիմ ոչ մեկուն առջևը աչքերս գետին ձգելու:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Բայց ճշմարտությունն ան է, որ ես ու դուն կվախնանք իրարու աչքի մեջ խոր ու շիտակ նայելու:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Իշխանուհի՛:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Թող, թող, մինչև ե՛րբ: Ալ լեցվեր է բաժակը: Ինծի համար սաստիկ ծանր է ատիկա ու վիրավորիչ: Ինչո՞ւ. ի՞նչ հանցանք եմք գործեր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – *(Ուրախ ելլելով)* Իշխանուհին թող ինծի ներե. պետք է մեկնիմ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ո՛չ, ո՛չ, հայր սուրբ, մի՛ փախչիր. և ի՞նչ օգուտ փախուստը, դուն քու հոգիեդ չես կրնար փախչիլ: Նստե՛, նստե՛, պետք է, որ խոսիմ: Ամբողջ տարի մըն է, որ ես հոս եմ, ամբողջ տարի մըն է շրթունքիս է այդ հարցը և որ շարունակ վախցեր եմ տալու. իսկ այդ վախը խոր կվիրավորե

իմ արժանապատվությունս, կարծես երկու մեղավոր ըլլանք
դեմ-դեմի կեցած, որոնք ստիպված են ամոթով իրենց հոգին
ծածկելու:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ես չեմ հասկնար ինչ ըսել կուզե իշխանուհին:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Չես հասկնար...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ըսածներեղ չհասկցա ես ոչինչ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ոչինչ, Հովհաննես:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – *(Խայթվածի նման կցնցվի)* Իշխանուհի... *(Ու
ծանր կեղև ուրբի):*

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – *(Նույնպես ուրբի ելլելով)* Միտքդ է արքունի
ամառանոցը, մեր փոքրիկ ավազանի եզերքին, վերջալույսի
այն իրիկունը, ասկե ուղիղ քսանհինգ տարի առաջ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Եվ այդ քսանհինգ տարիներուն ետևեն
դեռ կհիշե իշխանուհին այն քանի մը հասարակ խոսքերը, որ
փոխանակեր ենք հոն իրարու հետ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Հիշեր եմ ես միշտ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Երախտապարտ եմ, իշխանուհի: Մեծ
պատիվ մը, որ ես բնավ չեմ հանդգնած երևակայելու: *(Զիչ
մը լուռ. վերջը հեղուկներն գլուխը բարձրացնելով)* Միայն...
միայն այն Հովհաննեսը, որուն անունը այդքան զարմանալի
կերպով դեռ չէ մոռցեր իշխանուհին, այն Հովհաննեսը, ան
մեռած է վաղուց: Իսկ հիմա հոս կեցած է վանական մը, գրեթե
ծերունի մը, հեռու արքունիքեն ու ամենքեն, որ եկեր է քեզի
հետ կառուցվող շենքի ծախքերու մասին խոսելու:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Հովհաննեսը մեռեր է գուցե քեզի համար,
չգիտեմ, բայց ո՛չ ինծի: Ան միշտ կենդանի է եղեր հոգիիս մեջ
և կենդանի ալ կմնա: Անոր պատկերն է, վանահայր, միակ
պայծառ կետը իմ ամբողջ կյանքիս մեջ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Բայց առ ըսողը կին մըն է, որ ամուսին է
ունեցեր:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – (*Տեսակ մը ընդհարելով*) Եվ խիստ արժանավոր ամուսին մը, որ ես միշտ հարգեր եմ խորապես: Եվ խորապես ալ տանջվեր, որ հարգանքե տարբեր բան մը անոր տալու անկարող եմ եղեր:

ՎԱՆԱՀԱՅԻՐ – Բայց ատ ըսողը կին մըն է, որ զավակներ է ունեցեր:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – (*Խիստ*) Ես կատարեր եմ պարտքս: Եվ շատ ծանր է եղեր սրտիս, որ պարտավորությունես ավելի ոչինչ չեմ կրցեր տալ զավակներուս: Ունեցեր եմ ամեն ինչ և ամեն ունեցածս տվեր եմ իմ հարազատներուս: Բայց բախտավորություն ոչ մեկուն չեմ տվեր և ոչ մեկեն ալ չեմ ստացեր:

ՎԱՆԱՀԱՅԻՐ – (*Կեցած է լուռ և ունքերը կիպած*):

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – Լսե՛, պետք է ըսեմ բոլորը, որ մեր մեջեն վերնա այս անախորժ լարումը մեկ անգամ ընդմիշտ: Նայե՛, ես պառավ կին մըն եմ, և դուն ինքդ ըսիր քիչ մը առաջ, որ ծերունի ես արդեն. վախճալու ոչինչ չունինք, քաշվելու ալ ոչինչ չունինք, քանի որ մաքուր է մեր խիղճը: Այս քողարկումը, զգացումներու այս խեղաթյուրումը վայել չէ մեր դեմքին, ո՛չ քու և ոչ ալ իմ: Լսե՛, ինչ որ շրթունքս երբեք չէ արտասաներ և ինչ որ սակայն լեցուցեր է իմ ամբողջ էությունս: Իմ կյանքիս գորշ երկնքին դուն ես եղեր ինծի համար լույսի աստղը, ապրելու իմաստը, առանց այդ լույսին, առանց այդ մխիթարության, ես չգիտեմ, ինչո՞ւ էի ապրելու:

ՎԱՆԱՀԱՅԻՐ – (*Չեղբովը ճակատը սեղմած*) Հերիք է, հերիք է...

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – Քու պատկերդ է եղեր իմ դեմս մենությանս վայրկյաններուն: Ինքս ալ աղեկ մը չգիտեմ՝ այն ջերմ աղոթքները, որ սրտես դուրս են հորդեր, ավելի Խաչալի նկարին են ուղղված եղեր, թե՛ քու պատկերիդ: Իրավ է, ես

պաշտեր եմ քու պատկերդ իմ Աստծու հետ միասին:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Եվ չնս վախցեր Աստուծմե:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Աստված: *(Բարձրացնելով սեղանեն ավելարանը)* Աստված սեր է, վարդապետ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – *(Սիրածկույր գլուխը շարժելով)* Այդպես... *(Հանկարծ)* Իսկ հիմա:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Հիմա: Հիմա ալ, տեն, այս լուսամուտը, որ քու կղզիիդ կնայի ու քու լուսամուտիդ, այն քու փոքրիկ լուսամուտիդ, ուր մինչև կեսգիշեր անմար է ճրագը: Դուն երևի կկարդաս ու կաղոթես. ես ալ հոսկե կաշխատիմ քու մտքերդ կարդամ ու քու աղոթքներդ: Միթե այս բոլորը հոգիդ չէր գիտեր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – *(Կտրուկ)* Ո՛չ, բնավ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Իրավ: Միթե քու հոգիդ նույնպես լիքը չէ եղեր ինծմով, ինչպես իմ հոգիս քեզմով:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – *(Լոռ է):*

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Պատասխան տուր, ուրախ չեիր, միթե հոգիդ ուրախ չէր, երբ հոս այս մենության մեջ դեմ-դեմի նստած կխոսեինք ժամերով ու կծրագրեինք: Պատասխան տուր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – *(Անհանգիստ)* Չգիտեմ, ես ոչինչ չգիտեմ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Չգիտես, ես գիտեմ, միշտ ալ վստահ գիտցեր եմ, որ կապրիմ միշտ հոգիիդ մեջ, թեև տարիներու այս երկար շարքին մեջ հազիվ ուրը-տասը անգամ պատահած ըլլանք իրարու մինչև հոս գալս, և շատ ավելի նվազ մեկերկու խոսք փոխանակած ըլլանք իրարու, միշտ տափակ, միշտ անգույն ու միշտ կողմնակի բառերը: Ըսե՛, ճիշտ չէ, ինչ որ կըսեմ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Թող. իշխանուհի՛, հին, անցած-գացած օրեր, ինչ իմաստ քրքրելը:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Հայր-սուրբ, եղի՛ր շիտակ ու պատասխան

տուր: Այսօր պետք է մաքրվին հին հաշիվները:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ինչ կուզես, կին, ի՞նչ կուզես դուն ինձմե: Ամբողջ կյանքիս կեսը տառապանք տվիր ինձի, տառապանք ու դառնություն, ջարդեցիր կյանքս, խորտակեցիր երիտասարդությունս, հիմա ալ մոխիրը քրքրել կուզես:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Իմ խեղճ Հովհաննես...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Արդեն կյանքը տառապանքե զատ ուրիշ ի՞նչ է տվեր ինձի... և քեզմե առաջ, և քեզմե ետքը:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ – Ա՛խ, ես զգացեր էի...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Վերջ տանք: Ի՞նչ միտք ունի այդ հին ու մարած մոխիրը խառնելը:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Մարած... մոխիր...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Այո՛, այդ անողորք հուշերն ալ մյուս բոլոր աշխարհային ցավերուս հետ սրտես դուրս քամեցի այն օրը, երբ վրաս առի այս վերարկուն:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Սրտեղ դուրս քամեցիր...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Այո՛, երբ մարեցան բոլոր աշխարհիկ կայծերը:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ո՛չ, չմարեցան այդ կայծերը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Իշխանուհի՛:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ո՛չ, կըսեմ քեզի, չմարեցան այդ կայծերը: Աշխատեցար, որ մարես. աշխատեցար, որ խաբես քեզի, օրոր ըսիր հոգիիդ ու համոզեցիր քեզի, թե մարեր ես. բայց չմարեցիր, չէիր կրնար:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Խիստ) Իշխանուհի՛:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – (Ցած ձայնով) Եթե մարեցիր, հապա ի՞նչ է այս եկեղեցին, հապա ի՞նչ է այս մեր եկեղեցին:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Սարսափած եղ քաշվելով) Լո՛ւ, լո՛ւ, իշխանուհի՛:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ճշմարտությունը, վարդապետ: Մենք այդ

եկեղեցին չենք շինած քու բարձրյալ Աստծուդ համար, ինչպես որ միշտ կըրկըներ ես. մի խաբեր քեզի, այդ եկեղեցին շիներ ենք մենք մեզի համար, մեր սիրու Աստծուն համար:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (Խորյուսկված) Մարիամ...

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Այո, այդ քու եկեղեցիդ նվիրված է ո՛չ թե Մարիամ Աստվածածնին, ան նվիրված է քու Մարիամ իշխանուհիիդ: Ըսե՛, ճիշտ չէ՞:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (Կեցած է լուռ ու գլխահակ):

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Ըսե՛, ճիշտ չէ՞:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (Լուռ է ու գլխահակ):

6

Անկյունը հանկարծ կերևա ձերմակավորը:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Ըսե՛, ճիշտ չէ՞:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (Կցնցվի, կռողվի ու հայացքը ձերմակավորին հառած կքարանա):

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Ի՞նչ եղավ քեզի:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Ըսե՛, որո՞ն է նվիրված այն եկեղեցին, այն քու նոր շինած եկեղեցին:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (Լուռ է):

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Ըսե՛. պե՛տք է որ ըսես, պե՛տք է խոստովանիս:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (Խորյուսկված) Այո: Ճիշտ է, Այդ... եկեղեցին նվիրված է... հի՛ն աստվածներուն:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - Ի՛ն աստվածներու:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Քո՛ւ աստվածներուդ:

ՃԵՐՄԱԿԱՎՈՐԸ - (Կաներևութանա):

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ճիշտ է: Ես ողորմելի ու մեծամիտ մարդ մըն եմ. գոցեր եմ աչքերս ու կկարծեմ, թե կթռչիմ, պարզեր եմ թևերս գոռոզ վեր ու կարծեր եմ, թե հասա երկնքին:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – Մի՛ խոսիր այդպես: Մեր սրտերուն այդ կապը, մեր այդ ամբողջ սերը եղեր է սուրբ, ջերմ ու ազնիվ, ինչպես ջերմեռանդ աղոթքի մը մրմունջը, ինչպես ընտիր կնդրուկին բույրը, որ դեպի երկինք կմխա:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Աչքերը միշտ հառած դեպի ձերմակավորին երևցած կողմը) Ո՛հ, ո՛հ: Ճշմարիտ է այս բոլորը, բայց դեռ մի՛ հաղթանակեր. կանուխ է դեռ. դեռ կտեսնվինք... (Ու արագ դուրս, առանց իշխանուհիին կողմը նայելու):

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – (Շվար ու վախով) Հովհաննես, Հովհաննես, հայր սուրբ... (Թուլցած կիյնա իր աթոռին):

ԵՐՐՈՐԴ ԱՐԱՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԱՐԱՆ

ՎԱՆԱՀՈՐ ԻՌԻՅԸ

Ճակատը քառակուսի ցած լուսամուր մը՝ հասարակ փախարակե փեղկով: Լուսամուրին մեկ կողմը քանի մը շարք դարակ՝ լիքը ամեն մեծության ու ձևի ձեռագիրներով ու մագաղաթներով: Գրադարանին ու լուսամուրին առջևը փայրե սեղան մը՝ վրան նորեն գրքեր ու այլ մանր իրեր: Դուռը կողմնակի, գրասեղանին դեմը:

1

Բաց լուսամուրեն արևի առաւր պայծառ ոսկի շերտ մը ինկած է սենյակի հատակին ու սեղանին: Սեղանին առջևը լույսի այդ ողողումին փակ նստած է վանահայրը՝ երկու արմունկը սեղանին ու գլուխը թաղած ավերուն մեջ:

Քիչ մը արեն լուռ է: Կամաց կրացվի դուռը ու կմպնէ Վարպետը՝ աշխատավորի փոշուր ու աղբուր հագուստներով: Քայլ մը կրնէ դեպի սեղանը ու կկենա:

ՎԱՐՊԵՏԸ – Ինծի կանչեր էիր, վանահայր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Անշարժ է):

ՎԱՐՊԵՏԸ – Հայր-սուրբ, կանչեր էիր ինծի:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Ծանր կբարձրացնէ գլուխը ու կնայի դիմացինին) Հա: (Քիչ մը լուռ) Դե՛, ըսե՛ նայիմ, հիմա ի՞նչ պիտի ընենք:

ՎԱՐՊԵՏԸ – Բնչը, հայր-սուրբ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Մենք հիմա ի՞նչ պիտի ընենք այդ շենքը:

ՎԱՐՊԵՏԸ – Եկեղեցի՛ն:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Գլուխը կշարժե դրական):

ՎԱՐՊԵՏԸ – Այսինքն ինչպես: Արդեն գիտես, հայր սուրբ, որ մինչև Աստվածածնի տոնը ավարտած կըլլա գմբեթը, մնացածը երկրորդական բաներ են:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Սիրածկույր) Մինչև... Աստվածածին:

ՎԱՐՊԵՏԸ – Ինչն է, որ քեզի հոգ կպատճառե, վանահայր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ուրեմն... մինչև Աստվածածին կըլլա ավարտած: Հըմ. այդպես հաստատ գիտեմ:

ՎԱՐՊԵՏԸ – Ես իմ խոսքիս տերն եմ, հայր սուրբ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Տաք ու կտրուկ) Ես ալ, են ալ իմ խոսքիս տերն եմ, վարպետ:

ՎԱՐՊԵՏԸ – Ուրեմն...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Քանի տարի է, որ դուն վարպետ ես:

ՎԱՐՊԵՏԸ – Ես, ինչ գիտնամ, քսան մը կըլլա:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ուրեմն քսան տարի է, որ կշինես ու կշինես, իսկ երբեք պատահեր է, որ շինելեդ ետքը քանդես:

ՎԱՐՊԵՏԸ – Քանդեմ, իմ շինածս. ինչո՞ւ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ինչո՞ւ այդպես զարմացար: Չէ՞ որ շինելն է դժվարը, քանդելը դյուրին է միշտ:

ՎԱՐՊԵՏԸ – Այո, ուրիշի շինածը: Իր շինածը քանդելը շատ դժվար է, հայր սուրբ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Հայացքը լուսամուտեն դուրս նեպած ու երազկույր) Դժվար է, դժվար, իհարկե՛ն. երբ մանավանդ կապված է հին հիշողություններու, հույզերու, վշտերու, երբ կապված է անցյալիդ, երիտասարդ օրերուդ, չէ՞, վարպետ: Դժվար է, իհարկե: (Լուռ ու ակնապիշ կմնա քիչ մը՝ աչքերը լուսամուտեն դուրս, և հանկարծ գլուխը շրջելով՝ խիստ ու կտրուկ) Փակե՛ սա փեղկը:

ՎԱՐՊԵՏԸ – Փակե՛մ, լուսամուտը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Այո, այո, լուսամուտը:

ՎԱՐՊԵՏԸ - Բայց ինչ ախորժելի արև է, ինչպես ուրախ
ու տաք:

ՎԱՆԱՀԱՅԻՐԸ - Ու փակես պիտի ծիշտ ատոր համար:

ՎԱՐՊԵՏԸ - Բայց...

ՎԱՆԱՀԱՅԻՐԸ - Արև... Մեզի անպատճառ պետք է արև,
ուրախ ու տաք արև: Մենք դեռ արևապաշտներ ենք. արև ...
Չենք կրնար ապրիլ առանց ախորժելի արևի, առանց ուրախ
ու տաք արևի: Գոնե լուսամուտ մը, գոնե ձեղք մը, գոնե
գողունի ներս սպրդած ճառագայթ մը... *(Հանկարծ բռնացքը
զարնելով սեղանին)* Ո՛չ: Գոցե՛, կըսեմ քեզի, ինչ ես քարացեր:

ՎԱՐՊԵՏԸ - *(Վարանքով կերթա կգոցե փեղկը):*

Սենյակը գրեթե մուր է:

ՎԱՆԱՀԱՅԻՐԸ - Այդպես: Պետք է խցվի այդ անցքը, ուր-
կե արևը նայի ներս, ուրկե ցամաքը կնայի ներս, ուրկե աշ-
խարհքը կնայի ներս:

ՎԱՐՊԵՏԸ - Բայց բնակարանդ դարձավ խավար ու մռայլ,
ինչպես դամբարան:

ՎԱՆԱՀԱՅԻՐԸ - Ըսե՛ ինչպես եկեղեցի:

ՎԱՐՊԵՏԸ - *(Ուսերը կցնցե):*

ՎԱՆԱՀԱՅԻՐԸ - Ինչո՞ւ կվախնաս խավարեն: Խավարը
խավար է կարճատես աչքերուն: Բոլոր մեծ հղացումները
խավարի ծոցն են գոյացեր, բոլոր մեծ խորությունները միայն
խավարի մեջ կարելի է տեսնել: Եվ այդ ձեր պաշտած լույսը
միթե ծնունդը չէ՞ խավարի, ծնունդ մը ու մահկանացու մը:
Խավարն է միայն, որ կա ու կմնա անմահ ու հավիտյան: *(Ելած
է ոտքի, կխոսի մրսածելով):*

2

*Վանահայրը լռած է ու մտախոյզ. լռո է նաև Վարպետը.
կմրնե Աբեղան ու կկենսա դռան քովը լռո ու խոնարհ:*

ՎԱՐՊԵՏԸ – Վանահայրը նոր հրաման ունի՞ ինծի տալու:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Այո՛. միայն ո՛չ այս վայրկյանիս, նախ ուրիշ հաշիվ ունիմ մաքրելու: Գնա առայժմ: Շնորհակալ եմ քեզմե. Տերը քեզի ետ *(Դառնալով Աբեղային)* Դո՛ւն ինչու ես եկեր, արեղա՛:

3

ԱՔԵՂԱՆ – *(Նախ կսպասե մինչև Վարպետի հեռանալը. վերջը գլուխը ավելի խոնարհելով)* Քեզի խոսելիք ունիմ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ամեն մարդ ինք պիտի բանա իր ճամփան, արեղա՛:

ԱՔԵՂԱՆ – Գիտեմ, գիտեմ, որ ալ փակ է ինծի համար քու հոգիիդ ճամփան: Կհասկնամ, որ ասկե ետքը ես քեզի համար անարգ ու անարժան արարած մըն եմ, իսկ դուն ալ ինծի համար... *(Կռն):*

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ըսե՛, մի՛ քաշվիր:

ԱՔԵՂԱՆ – Կըսեի, եթե գիտնայի: Ինքս ալ չգիտեմ, կզգամ միայն, որ մենք իրարու անհաշտ թշնամի ենք:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Թշնամի՞... Եվ հիմա ատիկա ըսելո՞ւ համար է, որ եկեր ես ինծի:

ԱՔԵՂԱՆ – Ո՛չ: Ես եկեր եմ ուրիշ բան մը հայտնելու:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Խոսե՛:

ԱՔԵՂԱՆ – Դուն ըսեր ես, որ հո՛ս, այս կղզին երբեմն ուրիշ աստվածներ են ապրեր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – *(Իր ցնցումը զսպելով)* Ետքը:

ԱՔԵՂԱՆ – Ըսեր ես շատ-շատ տարիներ մեզմե առաջ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ետքը:

ԱՔԵՂԱՆ – Ըսեր ես՝ հիմա մեռած են բոլորը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – *(Լռւո է):*

ԱՔԵՂԱՆ – Մեռած, վաղո՛ւց մեռած:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Լոռն է):

ԱՔԵՂԱՆ – Ահա եկեր եմ քեզի ըսելու, որ սխալ ես, այդ աստվածները մեռած չեն:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Ահաբեկ ու ապշած): Իսկ դո՞ւն... իսկ դո՞ւն ատիկա ուրկե գիտես:

ԱՔԵՂԱՆ – (Ցած ու խորհրդավոր) Ես... ես տեսա:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Տեսա՞ր, դո՞ւն, իմ մեջս, ինչպե՞ս տեսար:

ԱՔԵՂԱՆ – Քո՛ւ մեջդ, ինչպես թե՛ քու մեջդ: Ո՛չ, ես տեսա հո՞ն... դուրսը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ո՞ւր:

ԱՔԵՂԱՆ – Հո՞ն, հին ճգնարաններուն շուրջը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ի՞նչ տեսար հոն, ճգնարաններուն շուրջը:

ԱՔԵՂԱՆ – Տեսա՛ այն մյուս... հին աստվածներուն արարածները:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Արարած...

ԱՔԵՂԱՆ – Կսխալիս, վանահայր: Քեզի կըսեմ՝ հին աստվածները կապրին. ու հին աստվածներուն հետն ալ իրենց հին կյանքը: Երբ մենք հո՞ն, մեր մուրջ ու նեղ եկեղեցիներուն մեջ գետնատարած կապաշխարենք, անոնք հո՞ն կապրին ազանտ. կապրին տաք ու պայծառ արևի տակ, կապույտ ծովուն վրա, ծփուն օդերուն մեջ, ավազուտ ափին, կապրին իրենց զվարթ ու եռուն կյանքը, լի, շարժուն ու հարափոփոխ: Մենք կաղոթենք, անոնք կապրին: Այս ծովը, այս սարերը, այս կղզին, անոնցն է այս բոլորը, մերն է միայն այս խուցերն ու եկեղեցին:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ո՛չ: Մերը չէ նաև ո՛չ այս խուցերը իրենց եկեղծավոր լուսամուտներով, ո՛չ ալ եկեղեցին: Անոնցն է, բոլորն ալ անոնցն է:

ԱՔԵՂԱՆ – (Նախ ապշած, ետքը վախով) Հայր, ատիկա ըսողը դո՞ւն ես:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Մեր Աստվածը հոս ոչինչ չունի, ոչինչ:

ԱՐԵՂԱՆ – Հայր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Անոնցն է այս բոլորը: (*Սուրենայով Աբեղային ու ցած*) Ու քանդվի՛ պիտի այս բոլորը, արեղա՛: Մինչև Աստվածածին հոս քար մը քարի վրա չի պիտի մնա ո՛չ այս խուցերեն, ո՛չ եկեղեցիեն:

ԱՐԵՂԱՆ – Հայր, կծաղրե՞ս ինձի: Գեշ կատակ է ըրածդ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ծաղր մըն է եղեր իմ ըսածներս մինչև այսօր ու գեշ կատակ մըն է եղեր ըրածներս մինչև հիմա: Բայց ասկե ետքը ալ լուրջ է: Փոխվի պիտի այս կղզիին վրա ամեն քան: Ոչինչ, ոչինչ չի պիտի մնա հոս, ո՛չ արդի շենքերեն, ո՛չ արդի հոգիներեն:

ԱՐԵՂԱՆ – Իսկ հին աստվածները, հայր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Պնդե՛ գոտիդ, որդիս, կանչե՛ կամքդ ու դո՛ւրս վանե մեջեդ բոլոր այդ հին աստվածները: Քանդե՛, քանդե՛, եթե պետք ըլլա, քանդե ամբողջ հոգիդ: Քու հոգիդ ազնիվ է, արժե այդ աշխատանքը: (*Դուրս*):

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ

ՄԵՀՅԱՆԻ ՄԸ ԳԱՎԻԹԸ

Երկու կողմը երկու շարք բարձր ու հաղթ պոստեր: Ճակատը մեջքերը լայն ու մեծ կամար մը որ ծածկված է վարագոյրով: Կամարին երկու կողմերը նոյնպէս պոստեր են, որոնց ետևը քիչ մը փարածություն ու քարե պատ: Կամարի մութ-վարդագոյն վարագոյրին վրա ոսկենկար ճանաչալոր արև մը:

Վարագոյրին առջևը փեսարանին խորքը դրված է քարե փոքրիկ բազին մը, որ կմխա: Բազնի աջ ու ձախ կողմէն երկար քարե սեղաններ քիչ մը ծոռ դիրքով ու քարե նստարաններ. սեղանները մեջքերի բազնին հետ միասին պայտի ձևը կկազմեն:

Սյուներուն առջևը բարձր աշտանակներ ու առկախ ջահեր: Բազինը, պոստերը և աշտանակներուն մեջքը բոլորն ալ գալար-ված է ծաղիկներու ու կանաչի շղթայով:

1

Վառ է միայն երկու ջահ բազնին երկու կողմէն, խորքը. այնպէս որ ահագին բարձր շենքը դողդոջուն կեւ-մութի մը մեջ է:

ՍԵՂԱ – (Ձախ կողմի առջևի պոստերուն ետևէն ետ-ետ ներս կմտնէ, միշտ նոյն հագուստով, թերված քիչ մը դեպի առաջ ու երկու ձեռքովը սրտանց կանչելով) Եկ՛ուր, Եկ՛ուր...

ԱՔԵՂԱՆ – (Երևնալով) Սեղա՛, Սեղա՛...

ՍԵՂԱ – Եկ՛ուր:

ԱՔԵՂԱՆ – Տո՛ւր ինձի իմ հանգիստս, տո՛ւր ինձի իմ աղոթք-ներս. տո՛ւր իմ վստահությունս ըրածիս, կյանքիս, ուժիս: Ամեն, ամեն ինչ կփլի շուրջս:

ՍԵՂԱ – (Միշտ ետ-ետ դեպի աջ երթալով) Եկ՛ուր, Եկ՛ուր:

ԱՔԵՂԱՆ – Ալ չկա ինծի հանգիստ ո՛չ խուցիս մենությանը մեջ, ո՛չ դուրսը, ո՛չ ալ եկեղեցիին կամարներուն տակը: Սաղմոսներուն մեջեն քու ձայնդ կլսեմ, մութ կամարներուն տակեն քու աչքերդ ինծի կժպտին, խունկի հոտին մեջեն քու թաց մազերուդ բույրը կզգամ... Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ կտանջես ինծի:

ՍԵՂԱ – Եկո՛ւր, եկո՛ւր:

ԱՔԵՂԱՆ – Ետ տուր ինծի իմ հպարտությունս, իմ մեծամիտ խորհրդածություններս, ետ տուր ինծի իմ հավատքս, իմ Աստվածս. տո՛ւր, ետ տուր ինծի իմ Աստվածս...

ՍԵՂԱ – Եկո՛ւր... Եկո՛ւր... *(Ու կքաշվի, կաներևութանս աջ կողմի սյուներուն երին):*

2

ԱՔԵՂԱՆ – Գնա՛ց նորեն: Նորեն մի՛նակ... *(Շենքի մեջտեղն է. կկենա, գլուխը կբարձրացնե, կնայի չորս դին ու զարմանքով)* Աս ո՛ւր եմ ես: Աս ո՛ւր բերավ ինծի:

Դուրսեն կլավի հեռավոր աղմուկ ու ձայներ: Շտապ ներս կմտնե ծերունի պաշտոնյա մը՝ ձեռքին լոյս ու արագ կվառե ջահերն ու մոմերը:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Հանկարծ մուրենալով)* Ծերունի՛, ի՞նչ շենք է աս. ո՛ւր եմ ես:

ԾԵՐՈՒՆԻՆ – Վա՛յ, վախցա, արևը վկա: Ո՞վ ես դուն:

ԱՔԵՂԱՆ – Եկեղեցի՛ է, ի՞նչ բան է սա:

ԾԵՐՈՒՆԻՆ – Եկեղեցի՛, ի՞նչ հիմար լեզու կխոսիս: Զարդ-վածներու, խաչվածներու տեղը չէ հոս, հանգիստ եղիր:

Դուրսի աղմուկը հեղզիւրե կմուրենա:

ԱՔԵՂԱՆ – Ի՞նչ ուրախ է հոս, ի՞նչ տոնական:

ԾԵՐՈՒՆԻՆ – Անշո՛ւշտ, կյանքը ուրախության համար է տված մեզի:

ԱՔԵՂԱՆ – Եվ ատիկա ըսողը ալետր ծերունի մըն է:

ԾԵՐՈՒՆԻՆ – Այո՛, ծերանալը ծանր բան է, բայց հոգիս առույգ է դեռ ու սիրտս երիտասարդ. դեռ կրնամ վայելել կյանքը և վայելեմ պիտի արևս վկա, քանի շունչ կա շրթունքիս: Իհարկե՛ն, ըլլալ քեզի նման երիտասարդ, ամ, մեծ բախտ է: Ափսո՛ս որ ետ չեն դառնար այդ խեթ ու զուսպ օրերը: Ըհը՛, եկա՛ն (*Կերթա դեպի աղմուկը*)

ԱՔԵՂԱՆ – (*Կբաշվի ետ-ետ ու կծածկվի սյուներու սյուների*ն երևր):

3

Չախ կողմի խորքի սյուներուն մեջեն ներս կմտնեն Իշխանը իր զեննակներն երեսուն հոգիի չափ. այդչափ մըն այ մեհենական աղջիկներ, այլև խումբ մը զինակիր պապանհներ՝ ջահեր բռնած: Շենքը կողողվի լույսով: Այրերը սաղավարդ ունին, վահան, մեջքերնուն սուր: Կանայք հագված են թեթև ու սպիտակ, մազերնուն մեջ իբրև զարդ խրած ունին ասպղ մը:

Ամենեն առաջ ներս կմտնեն քանի մը ջահակիր ու խումբ մը աղջիկներ ուրախ ու ոգևորված: Ետքը Իշխանը՝ շրջապատված իր մեծերեն: Ասոնց երևեն ալ զինվորականներն ու աղջիկները խառն, ուրախության բացականչություններով. ջահակիրներ քովերեն ու երեսեն:

ԱՂՋԻԿՆԵՐՈՒ ԱՌԱՋԻՆ ԽՈՒՄԲԸ – (*Սյուներեն ներս ուրք* դնելուն պես) Կեցցեն հաղթողները... Կեցցեն քաջերը...

ԲՈՂՈՐ ԿԱՆԱՅԲ – Կեցցեն, կեցցեն հաղթողները:

Իշխանը կերթա կանգ կառնե քագնին առջևը, բոլորը կրիսնին անոր երևը: Աջ կողմի խորքի սյուներուն մեջեն դուրս կուգա քուրմ մը՝ հերմակներ հագած, ուրիշ երկու քուրմ աջեն ու ձախեն:

ՔՈՒՐՄԸ – (*Գալով իշխանին ընդատաջ*) Բարի գալուստ իշխանին: Բարի գալուստ մարտնչողներու:

ԻՇԽԱՆԸ – Եկեր ենք մեր զենքերը դնելու Քաջն Վահագնի բազնին ոտքը ու իր սուրբ ծագումը երկրպագելու:

ՔՈՒՐՄԸ – Իր սուրբ ծագումը ձեզի գորավիզ, ձեր թևերը միշտ ամուր, ձեր սուրերը միշտ հատու, ձեր վահանը անխորտակ: Լույս ու արև Վահագնի օրհնությունը ձեզի հետ, դուք, որ հաղթողներն եք կյանքի կռվին մեջ. ձերն ըլլա միշտ հաջողությունն ու հաղթանակը:

ԶՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ – Հաջողությունը մեզի հետ. հաջողությունն ու հաղթանակը:

ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ – Քաջն Վահագնի օրհնությունը ձեզի հետ:

ՔՐԻՐՄԸ – Դեռ բավական ժամանակ կա մինչև մեր լույս Տիրոջ ծնունդը, իշխան: Նստեցնք ու հանգստացնք: Նստեցնք Մեծն Վահագնի ու Մեծն Աստղկան սեղանը: Նստեցնք ու վայլեցնք, դուք, որ կռվողներն եք կյանքի մեծ կռվին մեջ, կռվողներն ու հաղթողները. ձերն է հաղթությունը, ձերն է վայելքը:

ԶՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ – Մերն է հաղթությունը, մերն է վայելքը:

ՔՈՒՐՄԸ – Բացնք, աղջիկներ, Տիրոջ սեղանը, բացնք Վահագնի ու Աստղկան սեղանը: Բերենք գինի անապական և ուրախություն, բերենք ձեր գեղեցկությունն ու ձեր նազանքը, բերենք, մինչև արժանանանք երկրպագելու լուսածին Վահագնին ու փրփրածին Աստղկան: Բացնք, աղջիկներ, վայելքի սեղանը: *(Իր երկու ընկերներուն հետ կելլե դուրս):*

4

Իշխանն ու իր զենքերները կհանեն սաղավարսին և վահանները, կուրան զինակիրներուն, որոնք կառնեն ու սյուններուն մեջեն կուրան դուրս: Աղջիկներուն մեկ մասը կվազե ձախ սյուներեն դուրս, կբերեն ծաղիկներ, առաջ շաղ կուրան քարե սեղանին, կբերեն սեղանի բազմաճյուղ աշտանակներ և

գինիով լեցուն արծաթե ավազաններ. կրերեն ոսկի ու արծաթ թասեր, բաժակներ և եղջյուրե գալարուն ըմպանակներ:

Այդ պատրաստության միջոցին է, որ կիսովի:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԶՈՐԱԿԱՆ ՄԸ - (Առաջ գալով) Բայց կռիվ էր, տա՛ք կռիվ:

ՀԱՍԱԿԱՎՈՐ ՄԸ - Թող անպակաս ըլլա կյանքեն սուրբ կռիվը:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԸ - Սարսափելի ջարդ կերան:

ՈՒՐԻՇ ՄԸ - (Կատարկով) Կմեղքնա՛մ. թող խնայե՛իր:

ԻՇԽԱՆԸ - Ատ ո՛վ է, որ խնայելու մասին կխոսի: Երբե՛ք, որդիներս, կյանքի կռվին մեջ չխնայեք երբե՛ք և ո՛չ որի: Խնայելը թուլություն է, մեղքնալը պարտություն: Զարկե՛ք, ով ձեր դեմն է, ով ձեր ճամփան կգոցե: Ով որ քեզի կարգիլե՛ք ու թշնամիդ է:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԸ - Զարկե՛ք, հաղթողը մենք ենք:

ՈՒՐԻՇ ՄԸ - Ի՛նչ լավ է հաղթող ըլլալը:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԸ - Հաղթող ըլլալ ու կռվեն դառնալ:

ԻՇԽԱՆԸ - (Երթալով սեղանին գլուխը) Դե՛, հիմա եկե՛ք նստի՛նք, Տիրոջ սեղանը. արդար հատուցում մեր դաժան կռվին:

Աղջիկ ու զորական խառն կնսարին: Աղջիկներեն շապերը կմնան ուրքի, կմոտենան ու կծառայեն մեկուն-մյուսին, մեկ-երկուքը կերթան կուգա: Զինակիրները կշարվին իրենց փերերուն երևը ու կարձանանան:

Բազմության կեսը նստած է արդեն, կեսը դեռ ուրքի, որ կխոսվի:

ԶՈՐԱԿԱՆ ՄԸ - (Բաժակը վերցնելով) Կեցցե՛ն կռիվը:

ԿՈՂՔԻ ԱՂԶԻԿԸ - Կեցցե՛ն կռվողը:

ԴԵՄԻ ԶՈՐԱԿԱՆԸ - Կեցցե՛ն գեղեցկությունը:

ՈՒՐԻՇ ՄԸ - Կեցցե՛ն սերը:

ԱՂԶԻԿՆԵՐԸ - Կռիվը կյանքն է աշխարհի:

ԶՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ – Սերը վայելքն է աշխարհի:

ԻՇԽԱՆԸ – *(Ծիծաղելով)* Կեցե՛ք, կեցե՛ք. մի՛ շտապեք, է՛յ, դո՛ւք, կռի՛վ, է՛յ, դո՛ւք, սնը: Մի՛ բռնկի՛ք այդպես շուտ: Նստեցե՛ք հանգիստ. հպատակվի՛նք հին կարգին: Թասերը պատրաստ, մեր մեծ Աստծուն ձոն եմ ձոնելու:

Աղջիկները գինի կլեցնեն թասերը մեջպեղի գինիի ավազաններեն: Խոր լռություն:

ԻՇԽԱՆԸ – *(Վերցնելով գինիի մեծ եղջյուր մը՝ կերթա կկենա բազնին առջևը, դեմքը դեպի վարագույրը դարձուցած ու գինին բարձր պահած)* Քեզի՛, ով մեծդ Աստված, Վահագն արի, դուն արևը աշխարհի, դուն կյանքն ու աշխույժ, դուն կռիվ և ուժ, դուն լույս ու զտող, ազնիվը զատող, փառքը ազատող, դուն, որ հաղթեր ես վարի, խավարի, ամեն մոայլի, այլև երկնքին, սև ամպ ու թուխպին, դևին, վիշապին, աշխարհի ափին, քեզի՛, այգածին, ճառագայթածին, քեզի կձոնեմ այս վայելքի եղջյուրը՝ լիքը ազնիվ արբեցնող գինիով, դո՛ւն, որ ապրելու ու կովելու արբեցումը կուտաս մեզի: Տե՛ր, ընդունե՛ մեր ձոնը: *(Մեկ-երկու կաթիլ կթափե կրակին, ուժեղ ու պայծառ բոց):*

ԱՅՆԵՐ ԱՄԵՆ ԿՈՂՄԵՆ – Ընդունված է... ընդունված է... ընդունված է...

ԻՇԽԱՆԸ – *(Դառնալով իր տեղը)* Հաղթողի ձոնը հաղթողի բազնին վրա միշտ է ընդունված: Խմենք: Կեցցե՛ կյանքն ու իր կռիվը:

ԲՈԼՈՐԸ – *(Աղմուկով ու իրարանցումով, նստած, կեցած, թասեր իրարու բախելով)* Կեցցե՛ կյանքն ու իր կռիվը:

Կիսմեն ու կնապին. լռություն:

ԱՔԵՂԱՆ - (Դողդողոն քայլերով առաջ կուգա, ամչկոյր վարանքով հայացքը գերին, ձեռքը առաջ մեկնած) Տվե՛ք թաս մըն ալ ինծի: Ես ալ կուզեմ:

Ընդհանուր զարմանք ու խոր լռություն:

ԻՇԽԱՆԸ - Դո՛ւն հոս ինչ գործ ունիս, սևագգեստ:

ԱՔԵՂԱՆ - Տո՛ւր թաս մըն ալ ինծի, ես ալ կուզեմ:

ԻՇԽԱՆԸ - Այս եղջյուրեն խմել ուզողը կռվեն պետք է, որ գա:

ԱՔԵՂԱՆ - (Աղաչավոր) Մեկ թաս մը միայն, իշխան, ինչ մեծ բան է որ: Անգամ մը միայն, մեկ ումպ մը միայն քու այդ կռվի ու վայելքի եղջյուրեդ:

ԻՇԽԱՆԸ - (Արհամարհոյ) Տիրոջ սեղանին վրա, այ թշվառ, ոչինչ չի ստացվիր աղաչանքով, գնա մուրացիկներուն սեղանը:

ԶՈՐԱԿԱՆ ՄԸ - (Ծաղրով) Էյ, բարեկամ, ո՞ր հովերն են քեզի այս կողմը նետեր:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ - Գինիի հոտ է ինկեր ծոմ պահողին քիթը:

ԻՇԽԱՆԸ - Տարին տասը չափ ցորեն նվիրեր եմ ես իմ կալերես ձեր անապատին, գնա նստե ու կե՛ր:

ՀԱՍԱԿԱՎՈՐ ՄԸ - (Ծաղրով) Ու աղոթե՛ քու ասավածներուդ մեր մեղքերուն համար:

ՀԱՍ ՋՈՐԱԿԱՆ ՄԸ - Մեղք... (Փորը քռած սաստիկ կիսնդա) Աղոթե՛, աղոթե՛ մեր մեղքերուն համար... մեր անթիվ մեղքերուն...

Ընդհանուր հռիռոց:

ԱՔԵՂԱՆ - Իշխան, դուն ինծի չե՞ս ճանչնար:

ԻՇԽԱՆԸ - Այսպես ալ աներես մարդ: (Բարկացած) Պիտի հեռանամ, թե չէ:

ՀԱՍԱԿԱՎՈՐԸ - Ես կճանչնամ քեզի, էս: Դուն այն ցած

վախկոտը չէն, որ սուրդ նետեր ես գետին ու փախեր ես կյանքի կովեն:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԳ ԶՈՐԱԿԱՆ ՄԸ – Դ՛նրս, հայդէ, ցա՛ծ արարած:

ՈՒՐԻՇ ՄԸ – Դ՛նրս, վախկո՛տ:

ՀԱՍԱԿԱՎՈՐԸ – Դուն այն մեծամիտ տխմարը չէն, որ կարհամարհես մեր վեհն Վահագնի նվիրած ամեննն վեհ նվերը՝ կյանքը, և քու թշվառ գլուխդ չես ուզեր խոնարհել անոր լույս պատկերին առջևը:

ԲՈԼՈՐԸ – Կորսվէ, կորսվէ դուրս:

ՄԵԿԸ – Կորսվե դուրս այս սուրբ վայրեն:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԳ ՄԸ – Աստվածուրաց:

ՀԱՍԱԿԱՎՈՐԸ – Դուն այն ամբարտավանը չէն, որ երկրպագել չես ուզեր մեր փրփրածին Աստվածուհիին, ո՛չ անոր նվերը եղող սիրուն, ո՛չ ալ կնոջ գեղեցկությանն ու հմայքին:

ԱՂԶԻԿՆԵՐԸ – Դ՛նրս այդ ամբարտավանը:

ԱՂԶԻԿ ՄԸ – Ապո՛ւշ...

ՀԱՍԱԿԱՎՈՐԸ – Դուն այն սրբապիղծը չէն, որ կարհամարհես մարմինը, Վահագնի ու Աստղկան այդ հրաշալի կերտվածքը:

ԱՂԶԻԿ ՄԸ – *(Բովի Կողան մայրնանիշ)* Արհամարհել այս մարմինը. այս առո՛ղջ, այս ճկո՛ւն, այս ուժե՛ղ մարմինը:

ԱՂԶԻԿՆԵՐԸ – Սրբապիղծ...

ԵՐԻՏԱՍԱՐԳ ՄԸ – *(Բովի աղջիկը մայրնանիշ)* Այս քնքո՛ւշ, այս գեղեցի՛կ, այս հոյակա՛պ մարմինը:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԳՆԵՐԸ – Սրբապիղծ:

ԱԲԵՂԱՆ – *(Ամեն հարձակման ավելի ու ավելի խորտակված, ավելի ու ավելի գլուխը վար կկախե ու քայլ-քայլ կքաշվի ետ: Վերջին խոսքերուն մյուս է արդեն իր նախորդ տեղը՝ սյուներուն ետևը ու ալ չերևար):*

ԻՇԽԱՆԸ – Թողէք, թողէք կորչի: Ես ձոն ունիմ ձոնելու:
Առնք թասերը:

Բոլորը կ'ենեն:

ԻՇԽԱՆԸ – *(Եղջուրը առած կերթաւ նորէն բազնին առջևը ու գինին վեր բարձրացնելով)* Քեզի՛, ճվ վեհդ դիցուի, ճվ փրփրածինդ Աստղիկ, դո՛ն, որ անարատ ես ու սքանչելի, քու ելած փրփուրիդ նման. դո՛ն վերին գեղեցկություն, դո՛ն գերագույն հմայք ու քնքշություն, քու տված լույսիդ նման: Դո՛ն, որ աղբյուրն ես սիրու, հույսերու և հուզումներու, քեզի օրորող ալիքներուն նման, քեզի՛, ծովածին, քեզի՛ կնվիրեմ այս վայելքի եղջուրը՝ լիքը ազնիվ ու արբեցնող գինիով, դո՛ն, որ գեղեցկության ու սիրու վայելքը, հեշտանքն ու արբեցումը կուտաս մեզի: Ընդունէ՛, դիցուի, իմ ձոնս: *(Մեկ-երկու կաթիլ կրթափե կրակին. ուժեղ ու պայծառ բոց):*

ՁԱՅՆԵՐ ԱՄԵՆ ԿՈՂՄԵՆ – Ընդունված է... ընդունված է...
ընդունված է...

ԻՇԽԱՆԸ – *(Դառնալով իր տեղը)* Հաղթողի ձոնը միշտ է ընդունված գեղեցկության բազնին վրա: Խմենք: Կեցցե գեղեցկությունն ու սերը:

ԲՈԼՈՐԸ – *(Աղմուկով ու ծիծաղով, կալսակներով, ընկանակները իրարու բախելով)* Կեցցե՛ գեղեցկությունն ու սերը:

Կիսմեն ու կնսարին. լռություն:

ԱԲԵՂԱՆ – *(Դուրս կելլե իր անկյունեն և վճռական կմոտենա Հասար գինավորականին, ձեռքը կդնե անոր ուսին ու կտրուկ)* Տեղ տուր ինձի:

Ընդհանուր զարմանք:

ՀԱՍՏ ԶՈՐԱԿԱՆԸ – Նորէն, այ մուրացկան:

ԱՔԵՂԱՆ – (Ավելի կտրուկ ու խեթ) Ես ալ կուզեմ նստիմ այս սեղանին:

ՀԱՍՏ ԶՈՐԱԿԱՆԸ – Քեզի տեղ չկա այս սեղանին:

ԱՔԵՂԱՆ – (Գրգռված ու դողալով) Ես պետք է նստիմ այս սեղանին:

ՀԱՍՏ ԶՈՐԱԿԱՆԸ – Տեղ չկա՝ ըսինք քեզի. սուր չունեցողին հոս տեղ չկա. ինչ ես կպեր, ձիո՛ւ ճանձ:

ԱՔԵՂԱՆ – (Հանկարծ կփաթթվի Հաստ զորականի մարմնին, կվերցնէ նստարանէն, կգլխորե գետին):

Նախ ընդհանուր անբարեհաճ հուզում ու իրարանցում, որը սակայն հանկարծ փեղի կուրա բռն ու միահամուռ ծիծաղի մը:

ԱՔԵՂԱՆ – (Ծոնկը կդնէ նստարանին ու բռնեցքը սեղանին զարնելով) Ես պետք է նստիմ այս սեղանին:

ՀԱՍՏ ԶՈՐԱԿԱՆԸ – (Վեր կթռչի կարդած, կքաշէ սուրը ու կվազէ Արեղային վրա) Անդին, անզգամ, չեմ ուզեր պղծել այս սուրբ մեհյանին գավիթը քու պիղծ արյունովդ:

ԱՔԵՂԱՆ – (Հասարար ու ծանր քայլերով կմտրենա անոր: Վայրկյան մը շեշտ կդիպեն իրար մոլեգին: Հանկարծ Արեղան բոլոր ուժովը կզարնէ դիմացինի թևին, որուն սուրը կիյնա վար: Արեղան իսկույն կխլէ ու նորեն ծոնկը դնելով նստարանին) Ահա, իշխան, և իմ սուր:

Ընդհանուր ոգևորություն, աղմուկ, հիսնում:

ԱՂԶԻԿՆԵՐԸ – (Իրարու) Բնչ ուժ, ինչ ուժ...

ԱՂԶԻԿ ՄԸ – Բնչ երկաթի ձեռք:

ՀԱՍՏ ԶՈՐԱԿԱՆԸ – Ո՛չ, իշխան, դուն տեսար բռնությունը, դուն բոլորը տեսար, իմինս է այդ սուրը:

ԶԱՅՆԵՐ – Ո՛չ, ո՛չ, ալ ո՛չ:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԶՈՐԱԿԱՆ ՄԸ – Քու մեջքդ դպավ գետին:

ԻՇԽԱՆԸ – Սուրը անորն է, որուն ձեռքը որ է:

ԲՈԼՈՐԸ – Ապրի՛ մեր արդար իշխանը:

ԶԱՅՆԵՐ – Ապրի՛ մեր նոր ընկերը:

ՄԵԿԸ – *(Մտրենալով պարզվածին)* Կներեն, բարեկամ, բայց կտեսնես, որ քեզի այլևս տեղ չկա հոս:

ՀԱՍՏ ԶՈՐԱԿԱՆԸ – Աղեկ, ես կերթամ, բայց մենք դեռ կպատահինք, սևազգեստ. կամ սուրս կուտաս ինձի, կամ կյանքդ:

ԱԲԵՂԱՆ – Կյանքս՝ գուցե:

8

ԶԱՅՆԵՐ – Գինի տվե՛ք հաղթողին:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ – Վերցուր անոր թասը: Հիմա ան ալ քուկդ է:

ԱԲԵՂԱՆ – *(Կառնե Հասար զորականի ըմպանակը և կներե անոր ետևեն)* Ես չեմ ուզեր ուրիշին խմուկը:

ԱՂԶԻԿ ՄԸ – *(Թևը երկարելով)* Ա՛ռ, քա՛ջ, իմ թասս:

ԱՂԶԻԿՆԵՐԸ – *(Երկնցնելով իրենց թասերը)* Ա՛ռ իմ թասս... ա՛ռ իմ թասս... առ իմի՛սս...

ԱԲԵՂԱՆ – Իշխան, քիչ մը առաջ ես քու եղջուրդ խնդրեցի, այն եղջուրը, որով ձոնդ ձոնեցիր:

ԻՇԽԱՆԸ – *(Եղջուրի միջինը կթափե ու կուրա մուրի աղջկանը լուրջ ու հանգիստ)* Լեցնոր ու տուր իրեն:

ԱՂԶԻԿԸ – *(Կկատարե ու կուրա քնքշանքով խորապես սրտանց)* Ա՛ռ:

ԻՇԽԱՆԸ – Առաջին թասը, նորեկ, գիտցի՛ր, միշտ Վահագ-նինն է. այդպես է աշխարհի հին օրենքը:

ԱԲԵՂԱՆ – Առաջին թասը... ձեր այս կյանքի սեղանին առաջին թասը ես կխմեմ... կյանքի ու աշխարհի օրենքովը... ես կխմեմ կովի կենացը, կովի՛, որ վերն է խավարին ու ամպերուն մեջը, ինչպես որ կըսե՞մ կովի՛, որ դուրսն է, աշխարհի վրա,

ուրկէ դուք կուգաք. կովի՛, որ հո՛ն է, ծովուն մեջ, փոթորկի
ատեն, ուրկէ ե՛ս կուգամ:

ԱՂԶԻԿՆԵՐԸ - *(Սաստիկ հեղափոխիչ, փափաքով իրարու)*
Ծովն... ծովն...

ԱՔԵՂԱՆ - Թող օրհնված ըլլա կյանքի կոիվը: *(Կիսմե):*

ԶԱՅՆԵՐ - Անո՛ւշ, անո՛ւշ... Հաջողությո՛ւն, հաղթանակը
միշտ քեզի՛...

ԻՇԽԱՆԸ - Աղէկ: Լեցնոր երկրորդ թասը:

ԱՂԶԻԿՆԵՐԸ - *(Իրար անցած)* Գինի՛, գինի՛:

ԱՂԶԻԿԸ - *(Նորեն կլեցնե ու կուտա սրտանց)* Ա՛ն:

ԻՇԽԱՆԸ - Երկրորդ թասը, նորէկ, գիտցի՛ր, միշտ Աստղի-
կինն է և այսպես է աշխարհի հին օրենքը:

ԱՔԵՂԱՆ - Երկրորդ թասը... այո՛, Աստղիկինն է. ան, որ
ինչպես կըսեք, ծնավ գեղեցիկ հորդ փրփուրեն, դուրս ելավ
սիրարծարծ հուզվող ու եռացող ալիքներեն. ան, որ փոթորկի
անդունդներուն մեջը կգալարի ու կհափշտակե քեզի: Իշխան,
այս թասը ես կլսմեմ քու աղջկանդ կենացը: *(Կիսմե):*

ԱՂԶԻԿՆԵՐԸ - Սեղամն... Սեղամն...

ԻՇԽԱՆԸ - Աղջիկս...

ԲՈՒՈՐԸ - *(Սաստիկ հուզված, վախով ու սպասողական դիր-
քով կնային իշխանին կողմը):*

ՀԱՍԱԿԱՎՈՐ ԶՈՐԱԿԱՆ ՄԸ - Իշխան, քո աղջիկդ...

ԻՇԽԱՆԸ - Կեցի՛ր, այ տղա, կարծես քու դեմքդ ծանոթ է
ինծի:

ԱՔԵՂԱՆ - *(Թեթև հեգնանքով)* Հիմա, իհարկէ, իշխան,
հիմա պէտք է, որ ճանչնաս:

ԱՂԶԻԿՆԵՐԸ - *(Իրարա փափացով)* Ո՞վ է, ո՞վ է, ո՞վ է, որ:

ՔՈՒՐՄԸ - *(Կերևա վարագույրին առջևը)* Պատրաստ եղեք,
հաղթողներ, ու թողեք սեղանը: Արևելքը շիկներ է, ծովը ծիրան
է հագեր, ու թարմ բնությունը թափ կուտա քունը աչքերեն Մեծ

Աստծուն երկրպագելու: Լուսատուն ու լուսաստղը գրկելու են հիմա իրար, պատրաստ եղեք դուք ալ երկրպագելու:

ԱՄԵՆՔԸ - *(Իսկոյն վեր կցարկեն իրենց տեղերեն, զինակիրները շրապ կբերեն սաղափարտներն ու վահանները իրենց տերերուն, որոնք կհագնին ու կերթան բազնին առջևը երկու զուգահեռ փողաշար կկազմեն երեսները վարագոյրին, աջ՝ զորականները, ձախ՝ աղջիկները):*

ԻՇԽԱՆԸ - *(Մոտենալով Աբեղային)* Տո՛ր ինծի ձեռքդ ու երթանք երկրպագելու. երկրպագելու մեր վեհ աստվածներուն:

ԱԲԵՂԱՆ - Երկրպագելու... նո՛ր աստվածներուն:

ԻՇԽԱՆԸ - Հի՛ն աստվածներուն. մի՛շտ հին ու մի՛շտ նոր ու մի՛շտ հավիտյան: Եկո՛ր:

ԱԲԵՂԱՆ - *(Անշարժ ու համառ կեցած է. աչքերը գետին):*

ԻՇԽԱՆԸ - Եկո՛ր, կրսեմ քեզի, շո՛ւտ. դո՛ն, որ խմեցիր կովի կենացը, դո՛ն, որ խմեցիր իմ Սեդայիս կենացը, պե՛տք է, որ գաս: Տո՛ր ձեռքդ ինծի: *(Կրունե անոր թևեն ու տեսակ մը կես-հրելով կրանի առաջ այդ փողաշարին մեջեն: Բազնին մեկ կողմը ինքը կանցնի, մյուս կողմը կմնա Աբեղան):*

9

Վարագոյրին ետևեն կլսվի շեփորին կանչը մեկ-երկու ելևէջ, որուն կհաջորդե քորմերու ուրախ ու հաղթական երգը: Երգի միջոցին կբացվի կամաց-կամաց ձակտի վարագոյրը, և տեսարանի մասցած բոլոր մասերը հեղգհեպե կթաղվին մութի մեջ:

Խորքի բեմը, որ ավելի ալ բարձր է, կներկայացնե Մասնի գագաթն իր ավերակով: Աջ՝ կեցած են քորմերը, բոլորն ալ ձերմակազգեստ, կործբերնոն ոսկի արև մը. ձախ՝ կեցած են քրմահիները, բոլորն ալ ձերմակազգեստ. հերարձակ ու մազերնոն մեջ խրած խոշոր աստղ մը: Հեղ մը քորմերը

կերգեն, հեղ մը քրմոսհիները, վերջը բոլորը միասին:

Նոր բեմի խորքը հորիզոնն է, ծովուն ու երկնքին իրար կպչող ծիրը: Երկինքը շառագույն է, տեղ-տեղ դեղին. ծովը լերթ-կարմիր, տեղ-տեղ ծիրանի: Երգի միջոցին հեպգհեպե կնշմարվի հսկա արևի մը սկավառակը, որ կբարձրանա կամաց-կամաց: Երբ կեսին չափը դուրս է եկած ջուրեն՝ արևը կբացվի ոսպրեի մը պես ու կափաբիչը կիյնա ջուրին երեսը՝ արևի ցոլքին նման: Ոսպրեին մեջը վառ կփայլի աչք խորիտ փոփո ածաթ-մարգրիտ փայլով մը: Եվ այդ վառ փայլին մեջ կեցած է հաղթական Վահագնը մերկ, բարձր, շիրակ, հաղթ ու առողջ, աջ ձեռքը առաջ պարզած, մազերն ու մորուքը ասորական ձևի և շեկ, աչքերը բոցոտ: Անոր ձախ կողմը թեթև թեթ է ինկած նազանքով ծովային խոտերու ու ծաղիկներու վրա Աստղիկը, սա թեթև մը փաթթված է Վահագնին ու գլուխը հենած անոր մարմնին, ինքը՝ մերկ, ճկուն, նուրբ, մազերուն մեջ ահագին աղամանդե աստղ մը ու մարմնին վրա մեկ-երկու թել ծովային նուրբ ու երկար սեգ:

Երգեցողությունը կտեն մինչև ոսպրեի լրիվ բացումը: Երբ երգը հանկարծ կկտրվի, կլավի նորեն շեփոթին կանչը ու բոլոր բազմությունը իսկույն կթափվի գետին խորը երկրպագությամբ: Քորմերն ու քրմոսհիները կխոնարհին մինչև մեջքը: Ուրթի կմնա միայն Արեղան՝ ուղիղ և անշարժ:

ՔՈՒՐՄԸ – (Խոսքին մեջեն, ահեղ) Երկրպագե՛, դո՛ն, շվարած:

ԱՐԵՂԱՆ – (Անշարժ է):

ԻՇԽԱՆԸ – (Սարսափահար ու կիսաձայն) Երկրպագե՛, ան-միտ:

ԱՐԵՂԱՆ – (Անշարժ է):

ՍԵՂԱ – (Կերևա հանկարծ բարձր բեմի սանդուղներուն վրա, հանգիստ առաջ կուգա. կկենա ուղիղ Արեղային դեմը, քնքուշ ու

հրամայական) երկրպագե՛ն, երկրպագե՛ն ծովուն ու իր աստծուն:

ԱՔԵՂԱՆ - (Նախ գլուխը կթեքե՛ն. ետքը ծունկերը քիչ-քիչ կծալվին ու հանկարծ կհյնա գերին):

Սաստիկ դղրդյուն մը և մեկ անգամեն կկորչի ամեն բան, կտիրե խորին մութ ու լռություն:

10

Երբ թանձր մութը կսկսի փարսալիլ՝ տեսարանը փոխված է: Հերզհեյդե բացվող աղուր լոյսին մեջեն կնշմարվի հասարակած ու ցած պոստերու զոյգ շարք մը տեսարանին ճիշդ մեջտեղը: Եկեղեցի է: Խորքը կերևա միայն երկու վառ մոմ, որուն առջև երկու վանական սաղմոս կկարդան փոխնիփոխ: Անոնց ետևը կհաաշրջանով կեցած են վանականները երեսին դեպի խորանը:

Մնայլ ու՛մութ, ընթերցումը տխուր ու միալար:

Լռիկ աղոթող վանականներու շարքին մեջ հանկարծ խլրպոմ մը կհյնա:

ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ - (Մյուսներուն կոնակեն ծովելով դեպի ետ, փախտաբով) Զո՛ւր, ջո՛ւր, երեսին ջո՛ւր:

Չախ կողմի խորքի պոստերուն մեջեն կերևան երկու վանական, որոնք Աբեղայի թևերը մրած ու բարձրացուցած կրեքեն առաջ: Աբեղան թոյլ ու անզգա: Մովսես վանականը կգա անոնց ետևեն՝ օգնելով:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - (Արագ դուրս աջ կողմի պոստերուն մեջեն, կմոտենա Մովսեսին, երբ Աբեղան արդեն անցուցած են, և կհաաձայն) Խնչ է, Խնչ կա, Խնչ եղավ:

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ - (Միշտ կհաաձայն) Աբեղան մարեցավ: Կեցեր էր առջևս կաղոթեր, մեյ մըն ալ տեսա գլուխը կախեց, քիչ մը ծոեցավ ու բոլոր ուժովը ինկավ գետին:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Խեղճ արեղա, երևի գիշերը շատ է ձգներ: Տարեք աղբյուրը, տարեք աղբյուրը: *(Եվ ինքը կդառնա եր իր նախորդ տեղը):*

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ – *(Կշտապե գացողներուն ետևեն):*

Ու նորեն ամեն ինչ հանդարտ է, ու նորեն որոշ կլավի սաղմոսասացներուն միախառն, թախծուր ու ձանձրացած ձայնը:

ԱՌԱՋԻՆ ՍԱՂՄՈՍԱՍԱՑ – «Ոչ գոյ բժշկութիւն մարմնոյ իմոյ յերեսաց բարկութեան Քո»:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՍԱՂՄՈՍԱՍԱՑ – «Ո՛չ է խաղաղութիւն ոսկերաց իմոց յերեսաց մեղաց իմոց»:

ԱՌԱՋԻՆ ՍԱՂՄՈՍԱՍԱՑ – «Ասօրէնութիւնք իմ բարձրացան քան զգլուխ իմ, որպէս բեռն ծանրացան ի վերայ իմ»:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՍԱՂՄՈՍԱՍԱՑ – «Նեխեցան և փտեցան վերք իմ յերեսաց անզգամութեան իմոյ»:

Սաղմոսի միջոցին կամաց-կամաց, շատ հանգիստ տեսարանը կգոցվի, այնպէս որ վերջին քանի մը բառը կլավի դեռ գոցվելէն ետքը:

ԵՐՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ ԱՌԱՆՁՆԱՍԵՆՅԱԿԸ

Փոքրիկ, կոկիկ, ցած առաստաղով սենյակ մը ամբողջովին գորգերու մեջ: Ճակարը բազմոց, մուրիկը ցածիկ պոռռակ մը: Անկյունը ձերմակ ֆոնի վրա սև սիրուն խաչելություն մը ձերմակ նեղ սեղանին, երկու կողմը երկու ամանի մեջ փարդի թարմ փունջեր: Առաստաղեն կախված է արաքական գունավոր լապերեր մը:

Մուտքը աջեն ու ձախեն:

1

Իշխանուհին կեցած է բազմոցին առջևը ձիգ ու անշարժ: Քիչ մը հեռուն, անոր դեմը, դռան մուրիկ կեցած է Վանահայրը: Երկուքն ալ հայացքնին նեպած են գեպին:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (Հանգիստ ու պաշտոնական)... Ա՛ն է կապեր մեզի իրար, ան ծնունդն է մեր երկուքի, անիկա մեր կապն է. իսկ մեր մեջը չի պիտի ըլլա ո՛չ մեկ կապ. մեր մեջեն պետք է խզվի ամեն կապ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - (Գլուխը բարձրացնելով ու նայնպես հանգիստ) Վարդապետ, այդ եկեղեցին ո՛չ ոք քանդել չի կրնար: Ո՛չ դուռն, ո՛չ ես՝ ո՛չ մեկը, անոր հիմը մեր սրտերուն մեջն է դրված:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (Խիստ) Անոր հիմը, իշխանուհի՛, մեղքի վրա է դրված:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - Ինչպէս թե՛ մեղքի:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Այո՛, մեղքի՛:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ - (Հպարտ) Մեղքը միշտ օտար է եղեր ինծի և միշտ ալ օտար պիտի մնա ինծի:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Կի՛ն, նորէն խաբել կուգես:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – (Ապշած) Խաբեմ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Այո՛, խաբես ու կեղծես:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ես:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Դո՛ւն, դո՛ւն: Ի՛նչ կգարմանաս, դո՛ւն, որ ամբողջ կյանքդ խաբեր ես ու շարունակ կեղծեր: Խաբեր ես տարիներ ու տարիներ այն մարդը, որ իբրև իր կինը իր տունն է տարեր քեզի, խաբեր ես քու զավակներդ, որոնք շոյանքի կարոտով գիրկդ են վազեր: Խաբեր ու կապեր ես բոլոր շրջապատողներուդ աչքերը, խաբեր ես և ինձի, թեև, այո՛, առանց խոստում մը տալու, առանց բառ մը արտասանելու, խաբեր ես և քեզի՛, քեզի քու աչքիդ նահատակ ես նկարեր, դո՛ւն, որ մարդդ մեռեր է թե չէ, վազեր եկեր ես հոս՝ ինձի հետ նոր շենք շինելու, քու կեղծիքիդ աստծուն նոր տաճար կառուցանելու: (Քիչ մը լուռ):

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – (Կեցած է ձիգ ու հպարտ, ունքերը կիպած. ո՛չ շարժում, ո՛չ ծպրում):

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Իհարկե, չե՞ որ քու աստվածդ սերն է: Ո՛վ սովեստությո՜ւն: Ի՛նչ է սերը, ինչի՞ սեր է Աստված, արուի՞ ու էգի՞: Կին, մեղանչանք է քու անունդ, կեղծիք է քու հոգիդ ու զգայարանքներդ, քու աշխարհիդ: Մեղքի վրա է շինված այդ եկեղեցին:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ըսի՛ր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ըսի, ի՛նչ որ պարտական էի ըսելու:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Դե՛, բաց է դուռը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Վիրավորված) Իշխանուհի՛:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ի՛նչ է: Գնա՛, գնա՛ քանդե:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ատիկա իմ պարտքս է և ես գիտեմ, բայց պետք է, որ դո՛ւն ալ կատարես քու պարտքդ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Այսինքն: Ի՛նչ է ուզածդ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Պետք է անմիջապես հեռանաս հոսկե,

Ցամաքաբերդեն:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Հեռանամ... այդպես կիրամայես:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ըսի, ինչ որ պարտական էի ըսելու:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Կիրամայես... (*Հանկարծ բռնոն բարկությանը*) Եվ ո՞վ ես դու, ի՞նչ գործ ունիս հոս, հո՞ս, իմ դեմս, ո՞վ ես դու:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ես... ես վանական մըն եմ, իշխանուհի՛, քաշված անապատը:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Անապատ մըն ես դու ինքդ և օտար, օտար հոգիիս, ինչպես ամենքը: Ամբողջ կյանք մը ապրեր եմ ես օտարներու մեջ, օտար եմ եղեր ես ինքս բոլորին, օտար ու միմյան, միմյանի պալատներու ամբոխին մեջ, միս-միմյանի իմ իսկ պալատիս, իմ սեփական ընտանիքիս մեջ, միմյանի, միշտ: Եվ հոգիիս միակ լուսավոր աստղը եղեր է այն մտածումը, որ հեռու, հեռու կա ուրիշ հոգի մը, իմիսիս պես միմյան, իմիսիս պես լքված, իմիսիս պես կարոտ, եղբայր հոգի մը, որ կհասկնա ինձի ու իմ կրած ծանր խաչս, որ մոտիկ է ինձի ու կսիրե ինձի: (*Լռոն*):

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (*Կեցած է անշարժ ու լարված, բռնացքները սեղմած՝ ցեասկ մը կռվի պայքարասու դիրքով*):

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Այդ սարսափելի, այդ հավիտենական, այդ խելագարցնող մենության ձեռքեն փախած, եկեր ապաստաներ եմ հո՞ս, վերջապես միասին ըլլալու, միասին ըլլալու հոգիի մը հետ, միասին ապրելու. միասին ստեղծելու շենք մը, այն միակ հոգիին հետ, որ ինձի կհասկնա, որ հեռուեն ինձի հետ է եղեր ամբողջ կյանքս: Եվ ահա թե ինչպես կհասկնա ինձի այդ միակ հոգին: Ես կի՛ն, ես մեղք, ես է՛գ ու խաբերա՛մ: (*Չայրացած*) Գնա՛մ, հեռացի՛ր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ավարտե՛մ, ու կերթա՛մ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ոչի՛նչ չունիմ քեզի հետ ավարտելու: Ապ-

րեք եւմ միշտ մինակ ու օտար, մինակ ու օտար ալ կիջնեմ գերեզման: Անմտություն է ճակատագրին հետ կովիլը: Գնա՛, գնա քանդէ՛, փո՛ւ տուր այն քարերը. իմ տաճարս արդեն փուլ եկալ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – *(Խոժոռ)* Ներե՛, իշխանուհի՛, եթե ավելորդ խոսք ըսի: Ես ավելի ինծի կխոսեի, քան քեզի: Ես ուզեցի, որ ճշմարտությունը մերկ կանգնի մեր առջև, ես ուզեցի բանամ մեր երկուքիս ալ աչքերը:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Եվ բացիր, շնորհակալ եմ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Կցավիմ, եթե բաց աչքով տեսածդ ան չէ. ինչ որ կուզեիր: Աշխարհիս երեսին եթե տեսնել կուզես, ինչ որ սրտիդ ուզածն է՝ պետք է նայիս փակ աչքերով:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Ճշմարիտ է:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Այդ ճշմարտությունը ես քեզմե սորվեցա... ասկե ուղիղ քսանհինգ տարի առաջ: Ներե՛, իշխանուհի: Եվ կարծեմ մեր մեջ ալ մաքրված է ամեն հաշիվ:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – Իմ բոլոր հաշիվներս՝ ա՛յ մաքրված են կյանքի մեջ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Մաքրե վերին հաշիվներդ: Մնաս բարո՛վ, իշխանուհի:

Իշխանուհին կեցած է լուռ ու անշարժ, մինչ Վանահայրը հանդարտ ու գլխահակ կելլե դուրս: Իշխանուհին կամաց ու քետակ մը ակամա կսահի վար ու խորտակված կնարի բազմոցին, ձեռքերը անուժ մեկը բազմոցին վրա նեկրած, մյուսը՝ գոգը. անկյանք հայացքը կետի մը հառած:

2

ՊԱՌԱՎԸ – *(Սքոնելով հակառակ դռնեն)* Մինակ ես:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ – *(Տխուր գլուխը ձոճելով)* Մինակ, մինակ...

ՊԱՌԱՎԸ – Գնա՛ց:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – Ո՞վ:

ՊԱՌԱՎԸ – Վանահայրը:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – Չգիտեմ:

ՊԱՌԱՎԸ – Ի՞նչ քսավ որ:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – Ո՞վ:

ՊԱՌԱՎԸ – Վանահայրը:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – Չգիտեմ: (*Քիչ մը լուռ*) Բեր ինծի այն...

ՊԱՌԱՎԸ – Ի՞նչը, իշխանուհի:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – Հատակագիծը:

ՊԱՌԱՎԸ – Եկեղեցիին:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – (*Տխուր գլխով կրնե*):

ՊԱՌԱՎԸ – (*Դուրս կելլե իր եկած դռնովը և իսկույն ալ կվերադառնա կուրս ուրոր*) Ա՛ռ: (*Ինքը կքաշվի դեպի խաչելությունը*):

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – (*Կբանա հալալագիծը, կնայի քիչ մը, կբարձրացնե, կհամբուրե և հանգիստ ու կանոնավոր շարժումներով կսկսի պարտել՝ զսպելով հեկեկանքը, մինչդեռ կործրը ուժգին կելնէջե, և արցունքները առաւր կթափին, առանց ծպրուն մը հանելու*):

ՊԱՌԱՎԸ – (*Ետ նայելով ապշած*) Ատ ի՞նչ կրնե իշխանուհին:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – (*Չայնը դողդոջուն*) Չեմ տեսներ: Կպատռեմ:

ՊԱՌԱՎԸ – Կպատռեմ, ինչո՞ւ:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – Ալ... ալ վերջացավ:

ՊԱՌԱՎԸ – (*Ուրախ*)՝ Վերջացավ. ավարտեցավ եկեղեցին:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – Այո՛, ավարտեցավ:

ՊԱՌԱՎԸ – Ի՞նչ կըսես: Դե՛, աչքը լույս իշխանուհիիս. ալ ինչո՞ւ ես վշտացեր:

ԻՇԽԱՆՈՒՇԻՆ – Վշտացեր, ո՞վ, ե՛ս, ամենսին: Չեմ տեսներ՝ պառավ, ինչպես ուրախ եմ, ինչպես բախտավոր: Չեմ տեսներ՝ կուլամ:

ՊԱՌԱՎԸ – (Հուզված ու երկյուղած) Այո՛, իշխանուհիս
կուլա... (Անջևը չոքելով) Կուլա՛ տիրուհիս: Ես քու լացդ դեռ
չէի տեսեր, այնքան վշտեր, այնքան ցավեր էիր տեսեր: Եվ
ի՞նչ տարօրինակ լաց է եղեր ուրախության լացը:

ՉՈՐՐՈՐԴ ԱՐԱՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԱՐԱՆ

ԱՔԵՂԱՅԻ ԽՈՒՑԸ. ԳԻՇԵՐ. ՃՐԱԳ

1

Աքեղան պառկած է անկողնին, սնարին կողմը նստած է Կույր վանականը արձանի նման շիտակ: Ոտքին կողմը՝ անկողնի եզերքին նստած է Սիմոն վանականը, որ անընդհատ համրիչ կշռջե շուտ-շուտ հորանջելով:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ - *(Կեցած է սեղանին մոտիկ, կիսադա ճրագին հեպ ու կիսուսի ծանր-ծանր, խորհրդածելով)* Եվ ինչքան, ինչքաններ են սակայն այդպես անմիտ: Ա՛յ, ամբողջ այդ դուրսիները: Դժբախտներ: Փանոք քեզի, Աստված, որ լուսավորել ես մեր միտքը:

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - *(Հորանջելով)* Փանոք քեզի, Աստված:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - Մեյ մը ատոնց հարցնող ըլլա՝ ո՛վ մարդ, ի՞նչ ես գտեր այդ ձախողություններու, այդ տաժա՝ նակիւր աշխատանքի, այդ կարոտություններու, այդ կովի ու դառնության հովտին մեջ, որուն աշխարհք անունը կուտան: Այդպես ալ հիմար հաշիվ: Քանի մը խղճուկ վայելքներու, քանի մը չնչին հաճույքներու համար մարդ առնէ ու զոհէ իր հանդերձյալ կյանքի հավիտենական երանությունը:

ԱՔԵՂԱՆ - *(Պառկած Կեղեն առանց դիրքը փոխելու՝ հապիկ-հապիկ)* Հայր սուրբ, տեսներ ես դուն երբեք արևի ծագումը:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - Ի՛նչ:

ԱՔԵՂԱՆ - Եղևր ես դուն երբեք արևին տաճարը:

Երկու վանականները ապշած կնային իրարու:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - *(Կմոյենա անկողնին ու ձեռքը հիվանդի ճալրակին դնելով)* Սա՛ռն է: Արթո՛ն ես, արեղա՛:

ԱՔԵՂԱՆ - Ես արթո՛ն եմ: Ես արթնցա, երբ արևը ծագեցավ: Իսկ դո՛ւք, դո՛ւք...

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - Մենք կխոսինք, արեղա՛:

ԱՔԵՂԱՆ - Կլսեմ՝ կխոսիս: Գնա՛, դիտե արևին ծագումը:

ՄԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - *(Ձեռքով նշան կրնե, որ հիվանդը հանգիստ թողնե ու պարասխան չի տա. և ինքը ուրքի ելլելով)* Իրա՛վ կըսե, հայր սուրբ, ո՛ւշ է արդեն, երթանք, որ ինքն ալ հանգստանա: Գիշեր քարի, արեղա՛: Այս գիշեր քեզի խորքուն, վաղը ամեն բան անցած կըլլա: *(Դեպի դուռը):*

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - Առողջությունն քեզի, արեղա՛: *(Դեպի դուռը):*

ԱՔԵՂԱՆ - *(Առանց դիրքը փոխելու, հայրիկ-հայրիկ)* Քեզի կըսեմ՝ տեսեր ես դուն երբեք արևին ծագումը:

2

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - *(Ականջ կդնե, որ ուրքի ձայները հեռա՛նան, վերջը քիչ մը ավելի ծովելով դեպի անկողինը, խորհրդա՛վոր ու կիսաձայն)* Ես... ես տեսեր եմ այդ արևին ծագումը:

ԱՔԵՂԱՆ - *(Աշխույժ վեր կթռչի իսկույն ու կհսովին կնայրի հենվելով թևին, մայրը կույրին ուղղած)* Դո՛ն... դո՛ն... դուն տեսեր ես: Դո՛ն, կո պր...

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - *(Ծանր գխով կրնե):*

ԱՔԵՂԱՆ - *(Ցած ձայնով ու ձիգ տալով)* Եվ երկրպագեր ես:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - *(Ծանր գլխով կրնե):*

ԱՔԵՂԱՆ - Դո՛ն, դուն տեսեր ես արևին տաճա՛րը, քու այդ աչքերո՛վդ:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - Այո՛, տեսեր եմ իմ աչքերովս ու հա՛-

ներ եմ այդ աչքերը, որ ալ չտեսնեմ:

ԱՔԵՂԱՆ - (Մարտափած) Հաներ ես աչքերդ:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - (Կարդալու շեշտով) Այն անդամը, որ քեզի կգայթակղեցնե, կտրե ու դուրս նետե քեզմե, այսպես է գրված:

ԱՔԵՂԱՆ - Եվ դուն հաներ ես աչքերդ:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - Այո՛:

ԱՔԵՂԱՆ - Հաներ ես, քո՛ւ աչքերդ, քու այդ ձեռքերովդ:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - Ոչ, ո՛չ ձեռքովս, հաներ եմ կամքիս ուժովը:

ԱՔԵՂԱՆ - Կամքիդ:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - Դիմե՛ հավատքիդ, ու սարերը կելլեն իրենց տեղեն. աչքն ի՞նչ է, որ իր տեղը մնա:

ԱՔԵՂԱՆ - (Քիչ մը մտածելէ ետքը փարակոյսով) Եվ դուն կըսես թե՛ երկրպագեր ես արևին:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - Այո՛, մեղանչեր եմ, արեղա՛: Եվ ճիշտ ատոր համար է, որ կհասկնամ քեզի, կտեսնեմ քու հոգիդ ու կըսեմ քեզի՝ «զգույշ, դէն է, որ արթնցեր է մեջդ, մեջիդ սև դեր»:

ԱՔԵՂԱՆ - Ա՛տ է քու հասկցածդ: Ինծի քաշողը ինքը լույսն է ու գեղեցկությունը, ինծի քաշողը աստվածներն են:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - Բոլոր դևերն ալ երբեմն աստված են եղած, արեղա՛: Ընկձված աստվածներն են ատոնք. պետք է, որ ընկձես:

3

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (Կմրնե փխուր ու կքոն) Ողջո՛ւյն ձեզի:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - (Կելլե ուրքի):

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (Մոտենալով անկողնին) Բնչալես ես: Նոր եկա ցամաքեն, ըսին՝ ինծի կանչեր ես:

ԱՐԵՂԱՆ – Այո՛, կզգամ ծովուն թարմությունը, որ հագուստներեդ կբուրե:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Նոր ելա լաստեն:

ԱՐԵՂԱՆ – (*Հիացումով*) Լաստեն... լաստեն...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (*Խոժոռած*) Ինչո՞ւ ես կանչեր ինծի:

ԱՐԵՂԱՆ – (*Քիչ մը լռոյ*) Հայր, ես երկրպագեցի հին աստվածներուն:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (*Դաժան ու խիստ*) Շատ բնական է:

ԱՐԵՂԱՆ – Ինչ...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Անշուշտ, անշուշտ. կսպասեի: Չէ՞ որ քեզի խոստացավ իր տակի ձին, իր ձեռքի սուրը ու իր սեփական աղջիկը. գուցե և օր մըն ալ, ո՞վ գիտե, իր իշխանական ցուպը:

ԱՐԵՂԱՆ – (*Սաստիկ վիրավորված*) Հայր...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Անշուշտ, շատ բնական է: Այդ բոլորի համար արժե աստված մը ուրանալ: (*Հանկարծ ու քարկոթյամբ*) Բայց ինծի, ինծի ինչու ես կանչեր հոս:

ԱՐԵՂԱՆ – (*Հանդիմանորեն*) Հապա ո՞վ կանչեի, վանահայր...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Սխալվե՛ր ես: Կանչե՛ հայր Անտոնը:

ԱՐԵՂԱՆ – Վանահայր...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Հայր Անտոնին լաստը միայն կհանե քեզի հոն, ուր քու սիրտդ է:

ԱՐԵՂԱՆ – Կվոնդես ինծի դուրս:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ես կղրկեմ քեզի քու տենչացած աշխարհը:

ԱՐԵՂԱՆ – (*Դառն ու հանգիստ*) Կղրկես ինծի իմ աշխարհը: Իսկ ո՞վ իրավունք տվավ քեզի ուզած ժամանակդ դուրս քաշես ինծի աշխարհեն, ուզած ժամանակդ ետ նետես աշխարհ: Ո՞վ քեզի իրավունք տվավ, որ կապես հոգիս, կապկապես զգացումներս: Ո՞վ քեզի իրավունք տվավ, որ հիմա ելեր ես երեսիս հանդիմանություն կկարդաս:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (*Կոպրոված*) Իրավ ես: Ես ուզեր եմ անկա-
րելին: Ես ուզեր եմ ազատեմ քեզի այն երկար գալարուն
ճամփեն, որու դառնություններուն ու տառապանքներուն
մեջեն միայն կհասնին մարդիկ այս սուրբ մենարանը: Ես
ուզեր եմ անկարելին: Հանե քուրձերդ ու գնա:

ԱՔԵՂԱՆ - Երթամ. ինչո՞ւ, և ո՞ւր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Աշխարհ:

ԱՔԵՂԱՆ - Աշխարհ... (*Անխոս գլուխը կշարժե. և սալա
չարախնդորեն*) Ո՛չ, վանահայր, հո՞ն է իմ աշխարհս. աշխարհքը,
այ՛, այս կղզին է. ես հո՞ն ճանչցա հին աստվածները, հո՞ն ալ
պիտի երկրպագեմ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (*Նախ զարմանքով կդիպե, վերջը ծանր ու
վճռական*) Ո՛չ այդ մեկը չեմ թողներ, արեղա՛:

ԱՔԵՂԱՆ - Կթողնես. դո՞ն ես այդպես կամեցեր: Ես ուրիշ
աշխարհ չեմ տեսած, ես հո՞ն եմ շիներ իմ աշխարհս:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (*Կոքրուկ*) Լսե՛: Հոս մենարան է ու սրբավայր,
ուր այլևս աշխարհիկ հյուր մըն ես դո՞ն, պատահական
ուխտավոր մը: Իսկ ուխտավորներուն իրավունքը, գիտնե՛ս,
երեք օր է միայն: (*Դեպի դուռը*):

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - (*Ետևեն*) Վանահայր, շատ ես խիստ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - (*Կիսովին նայելով*) Ո՛չ, հայր սուրբ, հիվանդ
էր, ու զիջող եղա: Չի լսեցի՞ր, ամբողջ երեք օր տվի իրեն:
Բայց երեք օրը չի լրացած պետք է հայր Անտոնին լաստը
ցամաքը հանե այդ տղան: (*Դուրս*):

4

ԱՔԵՂԱՆ - Լա՛ստը... լա՛ստը:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - Մոռցի՛ր, մոռցի՛ր այն լաստը, արեղա՛:
Մոռցի՛ր քեզի աշխարհին կապող այդ երերուն կամուրջը,
մոռցի՛ր այդ իրարու կապված երկու գերանի կտորը...

ԱՔԵՂԱՆ – Իրարու կապված... այո... իրարու կապված:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – Դեռ ուշ չէ. խեղդեն մեջդ այդ հուշերը, ընկճեն հին դևը, ու այս բոլորը թող դառնա հիվանդություն մը, որ եկավ վրադ ու անցավ: *(Թևերը տարածելով անոր վրա)* Ապավինե՛ Աստծուն, արեղա՛: *(Կերթա դեպի դուռը և կեն ճամփեն)* Գիշերը եթե պետք ունենաս՝ զարկ պատը, գամ քեզի օգնելու:

ԱՔԵՂԱՆ – Ինծի ինչ կրնաս օգնել դուն, կոնյր, դո՛ւն, որ հասներ ես քու սեփական աչքերդ:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – *(Խարխալելով մուտքը կփնտրեն)* Կօգնեմ կերպ մը, արեղա՛, խարխալելով, խարխալելով... Ջարկ պատը, եթե պետք ունենաս: *(Դուրս)*:

5

ԱՔԵՂԱՆ – *(Նստած է անկողնին մեջ ծունկերը գրկած. քիչ մը արեն լուռ ու անշարժ, վերջը հեզնոտ ու զլուխը շարժելով)* Խարխալելով... խարխալելով... և կրես՝ մոռցիր լաստը:

ՍԵՂԱ – *(Դռան մեջեն հագիվ կնշմարվի)* Մոռցիր, մոռցիր լաստը...

ԱՔԵՂԱՆ – *(Ցնցվելով ու շշուկով)* Սեղա՛ն...

ՍԵՂԱ – Մոռցիր և Սեղա՛ն:

ԱՔԵՂԱՆ – Ես մոռնամ քեզի՛:

ՍԵՂԱ – Մոռցիր ինծի, ես քու մեջի սև դևն եմ:

ԱՔԵՂԱՆ – Դուն իմ հոգիիս ձերմակ թևն ես: Նստեր էի անապատի ավազին վրա տխուր, չոր ու մինակ, դո՛ւն էիր, որ եկար թև տվիր կյանքիս, բնությունը տվիր զգայարանքներուս ու ծովը սրտիս. ծո՛վը, ուրկե՛ արևները կծնին, ուր ես անգամ մը գրկեր եմ քեզի:

ՍԵՂԱ – Մոռցիր, մոռցիր այդ բոլորը. դեռ ուշ չէ. եղիր նո՛րեն ան, ինչ որ էիր. մտածե՛. դեռ ամբողջ երեք օր տվին քեզի:

ԱՔԵՂԱՆ – Ո՛հ, Սեդա, ո՛հ, ետ դարձ չկա. ո՛չ կրնամ, ո՛չ կուզեմ: Ես երկրպագեցի քու աստվածներուդ, ես ձոնեցի քու աստվածներուդ, ես խմեցի վայելքի եղջուրեն: Ես հիմա միայն քեզի ծարավ եմ, ես հիմա միայն քու գիրկդ կուզեմ:

ՍԵԴԱ – *(Քիչ մը առաջ գալով գրկաբաց)* Եկո՛ւր, ես քու կի՛նդ եմ:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Ինքն ալ անկողնին վրայեն առաջ ծռելով)*
Սեդա՛... Բայց չե՞ որ դուն երազ մըն ես:

ՍԵԴԱ – Եկո՛ւր, դո՛ւն ալ դարձիր երա՛զ մը:

ԱՔԵՂԱՆ – Երա՛զ մը:

ՍԵԴԱ – Եկո՛ւր նորեն հո՛ն...

ԱՔԵՂԱՆ – *(Վախցած ու հափշտակված)* Ծո՛վը...

ՍԵԴԱ – Հո՛ն, ուր անգամ մը գրկեր ես ինձի...

ԱՔԵՂԱՆ – Ուր դուն թևերուս մեջ կդողայիր քու մարմնիդ բոլոր մասնիկներովը...

ՍԵԴԱ – Ուր ալիքները կդողային ու փոթորիկը կգոռար...

ԱՔԵՂԱՆ – Ու գարկերուս տակ փրփուրը կեռար...

ՍԵԴԱ – Հո՛ն եկուր, հո՛ն, եթե նորեն գրկել կուզես ինձի, միայն հո՛ն: Եկո՛ւր, հենց որ նորեն ջրերը հուզվին, հենց որ նորեն ծովը փրփրի:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Հեղզիկաբար ծունկի գալով անկողնին վրա)* Այո՛, երբ որ ջրերը հուզվին, երբ որ ծովը փրփրի...

ՍԵԴԱ – Եկո՛ւր, փաթթվինք իրարու ու տանիմ քեզի գրկիս մեջ անդունդե անդունդ, մթնոլորտե մթնոլորտ, տանիմ քեզի դեպի նոր անծանոթները, դեպի այն նոր աշխարհները, որոնց մասին դուն ու քու աշխարհքդ գաղափար անգամ չունիք: Եկո՛ւր:

ԱՔԵՂԱՆ – Կուգամ: Առաջին անգամ, երբ քեզի գրկեցի, բացվեցան ինձի որքան, որքան անծանոթներ. գամ նորեն քեզի գրկելու և թող բացվին նոր անծանոթներ:

ՍԵՂԱ – Եկո՛ւր, տանիմ քեզի հեռո՛ւ, հեռո՛ւ քու կյանքիդ նեղ սահմաններեն, տանիմ քեզի նոր գոյության, նոր ձևերու, նոր էության...

ԱՔԵՂԱՆ – (*Վերացած*) Նոր, նոր կյանքի, նոր էության:

ՍԵՂԱ – Եկո՛ւր, ձուլվիս ծովին, ձուլվիս լուսին ու ջերմության, ձուլվիս ինծի ու Աստղկան, ձուլվիս Վահագնին ու աստվածներուն...

ԱՔԵՂԱՆ – Ա՛յս շո՛ւտ, ա՛յս, շո՛ւտ:

ՍԵՂԱ – (*Ետ-ետ քաշվեղով*) Հենց որ ջրերը հուզվին, հենց որ ծովը փոթորկի...

ԱՔԵՂԱՆ – (*Խեղդված ձայնով*) Հենց որ ջրերը հուզվին, հենց որ ծովը փոթորկի...

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ

ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ԱՌՋԵՎԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Նոյնը, ինչ որ առաջին արարի երկրորդ տեսարանը:
Ցերեկ է:

1

Վանականները խոնված են ու կիսոսին հոգված: Աբեղան լուռ ու կեղրոնացած է ծառի մը հենած:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ՝ ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ – (Ապշած) Բնչ կըսես, ինչ կըսես...

ԱԳԱՄ՝ ՎԱՆԱԿԱՆ – Ո՞վ էր լսեր այս տեսակ բան:

ՂԱԶԱՐ ՎԱՆԱԿԱՆ – (Ծաղրով) Հա՛, հա՛, հա՛, վանահայրը խոռվեր է եկեղեցիեն:

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – Վերջ տուր այդ անպատկառ ծիծաղիդ:

ՈՒՐԻՇ ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ – Բայց իրավ է, որ ալ ժամ չի գար:

ԱԳԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Ո՞ր է հիմա ինքը:

ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ – Քաշվեր է իր խուցը: Կկարդա՞մ, կաղոթե՞մ, ո՞վ գիտե:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – Ա՛, այդ կարդալը, կարդալը: Չէ, այս բոլորեն աղվոր հոտ չի գար:

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – Ծերունի՛, մտածե՛ր ես՝ ինչ կ'իտոսիս:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – (Հեռանալով) Ես բան չըսի:

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – Մեր մեծավորն է, մեր առաջնորդը:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – Ես բան մը չըսի: (Դուրս):

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – (Երևեն դուրս ելլելով) Կեցի՛ր, հայր սուրբ, կեցի՛ր:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – (Մրաձկուր) ձիշտ է. ամբարտավանությունը մեղք է մահացու:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Մարդս պետք է հեզ ըլլա ու խոնարհ:

ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ – Խոնարհ, խոնարհ...

Ու երեքը միասին կելեն դուրս:

ՂԱԶԱՐ ՎԱՆԱԿԱՆ – (Տեսակ մը ինքնիրեն) Վանահայրը խոովեր է եկեղեցիեն... (Ծիծաղը ափին մեջ խեղդելով անոնց երևեն կելլե դուրս):

2

ԱՔԵՂԱՆ – (Միշտ իր ծառին տակը՝ անշարժ):

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – (Նախորդ խոսմբեն միակ մնացողը. նախ քիչ մը կմնա մեջտեղը մրաձկուր, երբը բան չհասկցողի շարժումով կօրորե գլուխը ու կմոտենա Աքեղային) Լսեցիր, արեղա՛, լսեցիր:

ԱՔԵՂԱՆ – Կլսեմ, կլսեմ... թող ինծի, մի խանգարե՛ որ լսեմ:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – (Զարմացած) Ինչը:

ԱՔԵՂԱՆ – (Խորքը մաքնանշելով) Ա՛յ, ականջ դիր:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – Ինչ է որ:

ԱՔԵՂԱՆ – (Խորհրդավոր) Զրերը կհուզվին, ջրերը հուզվիլ են սկսեր:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – Է, ինչ ընենք. երևի, գիշերը փոթորիկ ենք ունենալու:

ԱՔԵՂԱՆ – (Սաստիկ հուզվելով) Փոթորիկ, փոթորիկ...

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – (Անտարբեր) Գուցե՛, եղանակները փոխվեցան:

ԱՔԵՂԱՆ – (Հանկարծ բռնելով ընկերոջը թևեն) Ուրեմն այս գիշեր... կկարծես՝ այս գիշեր...

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – Այդ ինչպե՛ս կդողաս: Խեղճ արեղա,

այն փոթորիկեն ի վեր, երևի, աչքդ վախցեր է: Հանգստացիր, հանգստացիր: Եկուր երթանք եկեղեցի, աղոթեն, սիրտդ կթեթևի:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Հանկարծ)* Եկուր երթանք ափը:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – Ա՛փը:

ԱՔԵՂԱՆ – Եկուր, տեսնել կուզեմ փոթորկին գալը: Բայց... բայց առանձին չեմ կրնար: Գիտե՞ս, կքաշե, կարծես կքաշե, կքաշե... *(Ամուր կսեղմվի ծառին):*

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – Աբեղա՛, ավելի աղեկ է՝ երթաս ու պառկիս: Դեռ իզուր ես ելեր ոտքի: Տե՛ս, աչքերդ կատարյալ տենդ ունին դեռ: Երթանք, տանիմ քեզի խուցդ:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Ծառին քավելով կամաց մը կիջնե ու կնայի)* Թո՛ղ, թո՛ղ, թո՛ղ ինձի: Թո՛ղ, ես տեսնել կուզեմ փոթորկին գալը:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – *(Կեցած է Աբեղայի գլխուն՝ չիմանալով ինչ ընե):*

3

ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ – *(Ներս վազելով)* Վանահայրը, վանահայրը:

Կլավին ձայներ, զսպված աղմուկ ու մեկ-մեկ, երկու-երկու՝ խառն կմրնեն վանականները խոժոռ ու մրախոռ: Կուգան ու լոռ կշարվին իրարու քով: Վանական մը կատաջնորդե Կույրը:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – Բայց ի՞նչ կա, է՛. ի՞նչ է պատահեր:

ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – Ըսի՛ չգիտեմ, վանահայրն է պատվիրեր:

ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ – Սո՛ւս, եկա՛վ:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – *(Արթնցնելու պես)* Ոտքի՛, արեղա՛, վանահայրն է:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Կնայի շուրջը ու կելլե ուրքի):*

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – *(Կուգա խորքեն ծանր ու տխուր: Բոլորը գլուխ կուտան: Լուռ երկար նայվածք մը կնեպե խումբին վրա):*
Բոլորդ եք:

ՁԱՅՆ ՄԸ – Այո՛, վանահայր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – *(Կնարի բարձր քարի մը: Սպասողական լռություն)* Բան ունիմ ձեզի ըսելու: *(Կմտածե):* Կտեսնե՞ք այս եկեղեցին, որ գրեթե ավարտած է արդեն և ուր բավական ժամանակե ի վեր մեր աղոթքները կխնկենք մեր Աստծուն, այս եկեղեցին... այս եկեղեցին նվիրված չէ՛ մեր Աստծուն:

Ընդհանուր զարմանք ու շարժում:

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – Ինչ ըսիր, վանահայր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Այս եկեղեցին նվիրված չէ՛ մեր Աստծուն: Այս եկեղեցին, երբ ես կշինեի, ես դեռ կտրված չէի աշխարհեն... *(Շշուկներ)* Ես կկարծեի, թե կտրված եմ: Մենք բոլորս ալ, որ թողեր ենք աշխարհը ու եկեր անապատ, մեր հոգիին խորքը դեռ մեծ կտոր մը աշխարհք էինք բերեր մեզի հետ. ներքին վայելքի ծածուկ կարոտ մը, քողարկված հաճույքներու բարակ ծարավ մը, մեր անցած կյանքի, կռվի ու հուզումներու, ամբողջ նուրբ ու կաշուն ցանց մը. և ականա վերհուշներ: Այս բոլորը դեռ մեզի հետ էր, երբ այս եկեղեցին կշինեինք: Այդ ծածուկ, քողարկված հուզումներն են շիներ այս եկեղեցին, աշխարհեն անապատ եկած, մեզի հետ ներս սպրդած աշխարհի այդ կտորն է շիներ այս եկեղեցին: Աշխարհինն է այդ եկեղեցին, մեր Աստծունը չէ՛: Ատոր կամարներուն տակ մենք այլևս աղոթել չենք կրնար, այդ կամարները պետք է քանդվին:

ՁԱՅՆԵՐ – *(Ապշած, սարսափած)* Քանդվին... քանդվին:

ԱՐԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Մեր եկեղեցին քանդվի՞:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ – Մեր նոր եկեղեցին քանդվի՞:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Այո՛. պետք է քանդենք ու շինենք նորը:

ԶԱՅՆԵՐ – (*Զարմանք ու հեզնությամբ*) Նորը... նորը...

ԱԳԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Շինենք նորը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Նորը: Եվ այդ նոր եկեղեցին պիտի շինենք մենք ինքներս: Աշխարհեն եկած դրամը աշխարհիկ զգացումներու նվերն է, աշխարհեն եկած վարպետները աշխարհիկ հասկացողություն է, աշխարհի արվեստը: Մարդս ինք միայն կրնա շինել իր Աստծուն նվիրված տաճարը, իր մեջքովը, իր ձեռքերովը, իր խելքովը: Թե ինչ ձև է ունենալու մեր նոր եկեղեցին, դեռ ես ինքս ալ որոշ չգիտեմ, այ, կնստինք միասին ու կխորհինք. կխորհինք ու կստեղծենք:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – (*Հեզնությամբ*) Մենք ինչ արհեստավորներ ենք, վանահայր, մենք ինչ կրնանք շինել, դիցուք, եթե ուզենք ալ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Կամքը, ծերունի՛. ուզե ու կշինես, եթե մանանելս չափ հավատք ունենաս քու կամքիդ:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – Է, անցեր են այն ժամանակները:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ո՛չ, չեն անցեր. դեռ չեն եկեր այդ ժամանակները, իմ նոր եկեղեցիիս մեջն պիտի երթանք դեպի այդ ժամանակները:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – Լսե՛, վանահայր, լսե՛ ինծի, ես ծերունի մարդ եմ: Դու շատ ես կարդացեր ու խախտեր ես ուղեղդ: Քու բռնած ճամփադ ծուռ ճամփա է: Մի՛ չարչարեր գլուխդ, այդ ճամփան հերետիկոսներուն ճամփան է:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (*Հպարտ*) Այդ ճամփան առաքյալներու ճամփան է. այդ ճամփով է անցեր ինքը Քրիստոս:

ՂԱԶԱՐ ՎԱՆԱԿԱՆ – Ո՛ւ... կլսե՛ք:

Շշուկ ու վրդովում:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – Մի՛ խոսիր այդպես անմիտ, վանահայր:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Ո՛չ ալ այդպես մեծամիտ:

ԱՆՏՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – Եվ ձգե հանգիստ մեզի ու մեր եկեղեցին, մեզի պետք չեն նոր ձևի շենքեր, այս ձևն է մեզի մեր պապերեն ավանդ հասեր:

ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ – Մենք ո՛չ քարտաշ ենք, ո՛չ վարպետ:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Եվ չենք եկեր հոս պատեր քանդելու, պատեր շինելու:

ՈՒՐԻՇ ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ – Մենք եկեր ենք հոս հանգստանալու:

ԶԱՔԱՐԻԱ ՎԱՆԱԿԱՆ – Այո, հանգստանալու ու աղոթելու:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ – Եվ ինչո՞ւ քանդենք մեր նոր շինած սիրուն աղոթատեղին. ոչինչ չեմ հասկնար, միտքն ինչ է, ինչո՞ւ:

ԶԱՔԱՐԻԱ ՎԱՆԱԿԱՆ – Որուն վրա այսքան ծախս է թափվեր, այսքան աշխատանք:

ՂԱԶԱՐ ՎԱՆԱԿԱՆ – Եվ ի՞նչ ըսենք իշխանին, իշխանուհիին, որոնք հոգացեր են բոլոր ծախքը,

ԶԱՅՆԵՐ – (*խառն*) Իհարկե՛, իհարկե՛... իշխանը... իշխանուհին...

ԶԱՔԱՐԻԱ ՎԱՆԱԿԱՆ – Եվ ո՞վ կուտա այն ատեն տասը չափ ցորենը, պարենը, այսքան նվերը:

ԶԱՅՆԵՐ – (*խառն*) Իհարկե՛... իհարկե՛... ցորենը... պարենը...

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ – Հանգիստ թո՛ղ մեզի ու մեր ապրուստը:

ԶԱՔԱՐԻԱ ՎԱՆԱԿԱՆ – Քու շինելիք եկեղեցիդ հաց կուտամ մեզի:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – Որքան ալ ըլլա մեր սեղանը սակավ, բայց հաց պետք է, որ ապրինք:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – Որ կյանքի հոգը չխեղդե մեզի:

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ – Որ մեր աղոթքը չխանգարի:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – Ուշքի եկո՛ւր, վանահայր, քանի կանուխ է ու թո՛ղ մեր անապատը խաղաղ ու հանգիստ:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Նախ շվարածի պես է այս փարսափին փակ, ետքը գլուխը վեր կառնե, կնայի շրջապատողներուն փեսակ մը ապշոթյամբ) Դուք... հո՛ն իմ շուրջս, էս... հոս կեցած ձեր մեջը... Ե՛ս ձեր վանահայրը, դո՛ւք իմ միաբանությունս, իմ իսկ հիմնած: (Ժպտուն) Միաբանությունն, ի՛նչ միություն ձեր ու իմ մեջ... (Աչքերը շփելով) Կարծես կապը կիյնա աչքերես: Ինչպես է եղեր, որ ես չեմ հասկցեր այսքան պարզ բանը, այսքան ակնհայտնի: Մինչև հո՛ն, մինչև անապատ կրցեր ենք մենք միասին: Մինչև հոս ես կրնայի բերել ձեզի, մինչև հոս կարելի է բերել մարդը, բայց հոսկե անդին... հոսկե անդին մարդ ի՛նքը պիտի երթա: Ճշմարիտը դո՛ւք եք. այդ եկեղեցին պետք է, որ մնա. ան է ձեր եկեղեցին, գացե՛ք, գացե՛ք ներս, ան կուտա ձեզի անվերջ աղոթքներ ու մխիթարանք. ան կբանա ձեզի արքայության դռները, կազատե ձեզի բոլոր սատանաներեն, ան ձեզի ձեր հացն ալ կուտա ու ձեր հանգիստը, գացե՛ք, գացե՛ք ներս ու խաղաղությունը թող ըլլա ձեզի հետ: Իսկ իմ փնտրածս ատիկա չէ. իմ փնտրածս աշխատանքն է, ներքին անդուլ ու անկաշկանդ որոնումը՝ ներքին անվերջ նվաճումները բարձունքեբարձունք, պարիսպեպարիսպ, տարակույսներու անդունդներուն վրայեն, ելքերով ու անկումներով. անդադար խոյանք մը դեպի ճշմարտությունը: Գացե՛ք, գացե՛ք ներս դուք ձեր եկեղեցին, ես ալ երթամ շինեմ իմ եկեղեցիս. բայց այս անգամ էս, միայն էս և կերտվածք մը, որ վայել ըլլա իմ Աստծուս բնակությանը, որու կամարներուն տակ իմ խնկելիք աղոթքիս ո՛չ մեկ բառը կեղծ չհնչե, ո՛չ մեկ բառի արձագանքը դատարկ չհնչե:

ԳԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – (Ծաղրով) Ատ ո՞ւր պիտի շինես, վանահայր, քու նոր կերտվածքը:

ՂԱԶԱՐ ՎԱՆԱԿԱՆ – (Ծաղրով) Եվ ինչե՞ն. գրանիտ պիտի ըլլա, թե՛ մարմարե:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Գրանիտ ու մարմար, ործաքար ու ամեն տեսակ քար եւ կթողեմ աշխարհի աստվածներուն: Իմ տաճարիս հիմքը իմ բանականությունս պիտի ըլլա, սյուները իմ կամքս է, ու գմբեթն ալ ըլլալու է հավատքս:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - Շատ խախտու է, վանահայր, նոր շէնքիդ հիմքը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - *(Անսույր)* Խախտու է՝ կփլի:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ - Եվ այն ատեն...

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Կշինեմ նորը:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - Բայց առիկա վերջ չունի:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Կուգեիր, որ վերջ ունենար: Քանի կապրինք՝ շինենք պիտի, պիտի շինենք մեր Աստծուն իր տաճարը, շինենք ու փլի, շինենք ու քանդենք, շինենք ու շինենք միշտ, բայց երբեք, երբեք չավարտենք: Հենց որ ավարտի, ալ տաճար չէ Աստծու, այլ... *(Եկեղեցին մարնանիշ)* կռատուն:

ՂԱԶԱՐ ՎԱՆԱԿԱՆ - *(Կապաղի)* Կհայիոյե, կհայիոյե մեր Աստծուն:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Ամենն ստոր հոգիները միայն հայիոյել կրնան այն Աստծուն, որուն երբեմն երկրպագեր են: Բայց կտեսնեմ՝ ալ մենք իրար չենք հասկնար: Մնաք բարով, ձեր Աստվածը ձեզի հետ:

Կուգե երթա՝ Արեղան առաջ կուգա ու ճամփան կկտրէ:

ԱՔԵՂԱՆ - Կեցիր:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Ի՞նչ է: Գուցե կուգես նորեն ինծի հետ, արեղա՛: Եկո՛ւր, քու հոգիդ թոյիչք ունի, ես գիտեմ:

ԱՔԵՂԱՆ - Կեցիր: Ըսե՛. քու այդ նոր շէնքեդ երևա՛ պիտի արևի ծագումը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ - Մոռցիր արևն ու իր ծագումը, որ ծագի քեզի ծագումներուն ծագումը, որ արևե քեզի արևներուն արևը:

ԱՔԵՂԱՆ - Կեցիր: Ըսե՛, քու այն նոր շէնքեդ լսվի՞ պիտի,

տեն, այս աղմուկը... (Խորքը մաքրանիշ ընելով) Կլսնա:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Ինչ աղմուկ, այդ լսվողը ծովն է ավելոծ:

ԱՔԵՂԱՆ – Այո՛, ատիկա՛:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Քու փնտրածդ, մանո՛ւկ, մարդու կառուցած առաջին եկեղեցին է, նախնականը:

ԱՔԵՂԱՆ – Չէ՛, ալ ինծի չես խաբեր քու այդ արհամարհոտ բառերովդ: Խոսե՛ շիտակ. ըսե՛. հասնելո՞ւ է քու եկեղեցիդ ծովուն ձայնը:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – Իմ եկեղեցիս չէ հասնելու ո՛չ մեկ արտաքին հուզում, ո՛չ մեկ արտաքին աղմուկ: Եթե՛ կուզես ինծի հետ՝ հույսդ կտրե՛ արևեն ու ծովեն:

ԱՔԵՂԱՆ – (Ճամփա փախով) Անցի՛ր այն ատեն:

ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ – (Հեռանալով) Ափսոս, արեղա՛, քու միտքդ երբեմն թևեր ուներ: (Դուրս):

ԱՔԵՂԱՆ – (Երկես) Ափսոս, վանահայր, քու սիրտդ երբեմն թևեր ուներ:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – (Երկու ձեռքերը առաջ պարզելով) Ես... Ես կուզեի քեզի հետ...

ՁԱՅՆԵՐ – (Շշուկով) Կո՛ւյրը... կո՛ւյրը...

ԵՐՐՈՐԴ ՏԵՍԱՐԱՆ

ԲԱՐՁՐ ԾՈՎԱՓ

Աջ ու ձախ ժայռեր: Քարքարոտ գետիկն քիչ-քիչ կքարծ-
րանա ու ճակրիկն կկազմե ծովուն սեպ շրթոնքը: Գիշեր է.
ալեկոծություն:

1

Ժայռի շրթոնքին ալիքներուն կարադի ելևէջը:

Ալիքները, որոնք կնոջ մարմին ունին, կերևան միայն մինչև
մեջքը ու կաշխարհին կախվին ժայռեն, բայց վայրկյան մը միայն,
իսկոյն վար կթափվին նորեն շառաչելով:

ՁԱՆԱՋԱՆ ԱԼԻՔՆԵՐ – (Բերնե-բերան ու ընդհատ-ընդհատ)

- Պիտի կորչի՞ս:
- Տեղ տուր լանջիս:
- Քարի՛ն փակչիս:
- Ա՛յ, հասանք, հասանք,
- Հոսանք է, հոսանք:
- Ի՛նչ վազեր ենք ափե-ափ:
- Ի՛նչ ցատկեր ենք չափե-չափ:
- Չա՛փ. ի՛նչ չափ:
- Անչա՛նփ. անչա՛նփ:
- Չա՛նփ, չա՛նփ:
- Աս թոչիլ է, վազել չէ:
- Աս եռալ է, ցատկել չէ:
- Կեցի՛ր, կեցի՛ր ու կանչե:
- Չէ՛, չէ՛, անցի՛ր. աս ան չէ:
- Ա՛ն է:

- Ան չէ՛:
- Է, մեկ չէ՛:
- Կանչե՛ն, կանչե՛ն:
- Մենք պարապ չենք:
- Ոչի՛նչ, կանչենք:
- Կանչե՛նք:
- Կանչենք:

ԽՈՒՄԲ ՄԸ ԱԼԻՔ (*Միաբերան*)

Հեյ, ականջե՛ն.
 հույզ ու տենչ է ամեն լանջե,
 կշառաչե.
 քեզի ծովն է, որ կկանչե,
 հեյ, ականջե՛ն:

ՈՒՐԻՇ ԽՈՒՄԲ ՄԸ - (*Հեզնանքով ու հեռանալով*)

Ա՛, չէ՛, չէ՛, չէ՛.
 նստե հողին ու քեզ տանջե:

ՆԱԽՈՐԴ ԽՈՒՄԲԻՆ ՁԱՅՆԸ - (*Ավելի հեռուն*)

Հեյ, ականջե՛ն.
 հույզ ու տենչ է ամեն լանջե...

Ու քիչ մը ատեն ժայռի շրթունքին լուրջուն կտիրե, և ավելի որոշ կլավի բացերեն փոթորկի խոր ու խուլ աղմուկը:

2

ԱԲԵՂԱՆ - (*Կողմնակի ժայռերուն մեջեն կնեղվի ներս. մագերը խոիվ, հագուստը խառնակ, աչքերը մոլար*) Եկա՛, եկա՛... (*Ու հանկարծ կկենա, կշփե ճակատը, կնայի եր ու կսկսի բարկացած շեշտով մը*) Դե՛, մնաս բարով, կղզի՛, մնաս բարով, անապատ, մնաք բարով, դուք ալ մութ-մութ կամարները տաճարին, մնաք բարով, իմ աղոթքներս ու խնկումը հոգիիս. մնաս բարով և դո՛ւն, ո՛վ անողորք ու վրեժխնդիր Աստված,

որուն ուղղեր եմ իմ տենչերս ու աղոթքներս: Դուն ալ մնաս բարով, խցիկս, իմ՝ մենավոր ու լռիկ խցիկս, ալ չեմ դառնալու քեզի: Ա՛յ, դեռ կվառի հող՝ ծոցիդ մեջ՝ ճրագիս աղոտ լույսը. առտվան դեմ մինակը, մինակը մարի պիտի ու ալ երբեք չի պիտի վառի: Թո՛ղ մարի:

Հովի ուժեղ թափը:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Կցնցվի՝ կդառնա ծովոսս ու թևերը կարուրակեզ առաջ պարզելով)* Դե՛, բաց գիրկդ, Սեդա՛մ, բաց թևերդ. ահա՛ հույզքը ջրերուն, ահա՛ վազքը փոթորկին. բաց թևերդ ու նորեն փարած քու խնկելի մարմնիդ, նորեն շունչդ շնչիս, ալիքներուն մեջեն, անցնիմ այն նոր ու մեծ անծանոթին, նոր գոյության ու նոր կյանքին. ան, որ խոստացեր ես ինձի: Բաց գիրկդ, Սեդա՛մ...

3

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – *(Վերի ժայռին վրայեն շիրակ անոր առջևը կցարկե ու կկտրե ճամփան հևալով)* Կեցի՛ր: *(Կուրծքը սեղմելով)* Շունչս... շունչս...

ԱՔԵՂԱՆ – *(Հանկարծակիի եկած ու խոժոռ)* Մեկդի՛ ճամփես:

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – Կեցի՛ր, դժբա՛խտ, կեցի՛ր: Վախցի՛ր Աստուծա՛մ:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Կովի պարրասարվելով)* Մի՛ կտրեր առջևս:

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – Քու առջևդ մութ է ու անդունդ:

ԱՔԵՂԱՆ – Ետ քաշվե, մարդ:

ՍԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – Վախցի՛ր այդ մութեն ու անդունդեն:

ԱՔԵՂԱՆ – *(Կարդած)* Է, հերիք է, հեռո՛ւ գացեք ձեր անդունդներովն ու մութերովը, հեռո՛ւ ձեր անվերջ վախերովը: Վախ լույսերեն ու բերկրանքեն. վախ մութեն ու տանջանքեն, վախ աստվածներեն ու դժոխքեն: Հեռո՛ւ, բաց ճամփա: Հոն ո՛չ մութ կա, ո՛չ անդունդ: Ծովն է միայն ու փոթորիկը իմ առջև:

ՄԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - Մահն է քու առջևդ, թշվառական:

ԱՔԵՂԱՆ - Մահն ալ ձեր վախն է ու ձեր վախի հնարածը:

ՄԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - Աստված իմ, խելագար է:

ԱՔԵՂԱՆ - Մահը աս է, հո՛ն անլ, այս ձեր անապատը, այս վախի ու մեռելության կյանքը, իսկ հո՛ն ազատն է. հույզն ու շարժումը. հո՛ն կյանքն է, և ես կուզեմ կյանքին գիրկը... (Հանկարծ ուժով մը կհրե, կնետրե գետրին) Հեռո՛ւ ճամփես: Ես կուզեմ ապրի՛մ, ապրի՛մ: Սեղա՛... (Կնետրվի ծովը):

ՄԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - (Կես մը գետրնեն քարծրանալով, սարսափահար ու խեղդված ձայնով) Կորա՛վ, կորա՛վ իր հոգին...

4

Ժայռերուն մեջեն հեղրգհեղրե կհասնին վանականները՝ հագուար ու մագեր հովերուն:

ԱԴԱՄ ՎԱՆԱԿԱՆ - Ո՞ր է, ո՞ր է:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ - Գտա՛ր. ձի՛շտ է. տեսա՛ր:

ԶԱԲԱՐԻԱ ՎԱՆԱԿԱՆ - Ո՞ր կողմը անցավ:

ՂԱԶԱՐ ՎԱՆԱԿԱՆ - (Ներս ցարկելով) Ո՞ր է, ո՞ր է:

ՄԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - (Ծովը մայրնանիշ) Ա՛յ, հո՛ն...

ԽՈՒՄԲԸ - (Սարսափելով, կհաձայն) Ծո՛վը...

ՄԻՄՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ - Կորա՛վ իր հոգին:

ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ - Ա՛յ անիծված է այս ժայռը. հոսկե ձգնավոր մըն ալ նետեր է ինքզինքը ծովը:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - (Ուրիշ վանականի մը թևեն կախված, շնչասպառ ու սաստիկ հուզված, թևերը անկարգ խարխալող շարժումներով առաջ պարզած՝ կմրնե ներս):

ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ - Եկավ իր կոնյրը, իր կոնյրը...

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ - (Կկենա անշարժ ու ամբողջ հասակովը ուղղվելով, ընդհանուր լռության մեջ) Իրա՛վ է, իրա՛վ է:

ԲՈԼՈՐԸ – (Քար լռություն, գլուխները կկախեն վար):

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – (Ձեռքերը վեր բարձրացնելով) Ուրեմն... Աստված իմ:

ՂԱԶԱՐ ՎԱՆԱԿԱՆ – Այո՛, Աստված: Աստծու վրեժն էր ասիկա: Եկեղեցին քանդել ուզելը անպատիժ չի մնար: Մեծի վրեժը ինկավ ամենեն փոքրի գլխուն:

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ – Ա՛խ, մեր խեղճ, մեր բարի, մեր մարդու արեղան:

ԱԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ – Հեզ ու բարի, համեստ ու սուրբ:

ԽՈՒՄԲ ՄԸ – Ան սուրբ էր, սուրբ:

ԶԱՔԱՐԻԱ ՎԱՆԱԿԱՆ – Եզերքն իջնենք, եղբայրք, գուցե գտնենք դիակը. գոնե դիակը:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ – Երթանք, բերենք լաստը:

ԱՆՏՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – Դժվար է, բայց պետք է, որ բերենք լաստը:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – Լաստը:

ԱՆՏՈՆ ՎԱՆԱԿԱՆ – Զարմանք բան է. ինքը ազատեց ուրիշի մը կյանքը ծովեն ու իր կյանքը տվավ ծովուն:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ – Երթանք, երթանք, որոնենք:

ՄՈՎՍԵՍ ՎԱՆԱԿԱՆ – (Աչքերը վեր հատած ու մարգարեական շեշտով մը) Լսեցե՛ք, եղբայրք: Եթե Աստված ողորմի ու դիակը գտնենք, պետք է տանինք թաղենք նոր եկեղեցիի սեմին: Զոհի նոխազը կմորթեն տաճարի սեմին:

ԴԱՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ – Տերը կխոսի քու բերնովդ: Թաղենք եկեղեցիի սեմին:

ԽՈՒՄԲԸ – (Հեռանալով) Թաղենք, թաղենք եկեղեցիի սեմին:

Բոլորը դուրս, կմոռցվի կոյրը, որ կմնա մինակ:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – (Խորյակված գլուխը կշարժե) Գացե՛ք... թաղեցե՛ք... ձեր եկեղեցիի սեմին, հին աստվածներու սեմին. ա՛հ, կարող են հզո՛ր, այդ հին աստվածները. դեռ շատ են հզոր...

ՁԱՅՆ ՄԸ – Իզո՛ւր հանեցիր աչքերդ:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – (Խորին հուզումով ու ահաբեկ) Ո՞վ է ատ, որ կհանդգնի...

ՁԱՅՆԸ – Իզո՛ւր հանեցիր աչքերդ:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – (Վախեն ետ-ետ երթալով) Որո՞նք ձայն են դու՛ն... կուգե՛ի նայիմ աչքերուդ խորքը...

ՁԱՅՆԸ – Իզո՛ւր հանեցիր աչքերդ:

ԿՈՒՅՐ ՎԱՆԱԿԱՆԸ – Իզո՛ւր...